

VARĖNOS KRAŠTO VIETOS VEIKLOS GRUPĖ
--

VIETOS PLĖTROS STRATEGIJA

VARĖNOS KRAŠTO KAIMO VIETŲ PLĖTROS STRATEGIJA 2016–2023 METAMS

<i>Varėna</i>

<i>2015 m.</i>

TURINYS		Psl.
I DALIS. KAS MES: ESAMA SITUACIJA IR MŪSŲ SIEKIAI		
1.	VVG vertybės, VVG teritorijos vizija iki 2023 m. ir VVG misija	3-5
2.	VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos ir gyventojų poreikių analizė	6-24

3.	VVG teritorijos stiprybės, silpnybės, galimybės ir grėsmės (SSGG)	25-26
4.	VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas prioritetine tvarka	27-28
II DALIS. KOKIE MŪSŲ PRIORITETAIR TIKSLAI?		
5.	VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys	29
6.	VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių sąsaja su ESIF teminiais tikslais ir EŽŪFKP prioritetais bei tikslinėmis sritimis	30
7.	VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS)	31-33
III DALIS. KAIP PASIEKSIME UŽSIBRĖŽTUS TIKSLUS?		
8.	LEADER metodo principų bei horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimas	34-41
9.	VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas	42-56
10.	VPS įgyvendinimo veiksmų planas	57-62
11.	VPS finansinis planas	63-64
12.	VPS įgyvendinimo rodikliai	65-67
13.	VPS įgyvendinimo vidaus stebėseną ir valdymas	68-75
IV DALIS. PRIEDAI		
1 priedas. VVG teritorijos situacijos analizei naudojama 2011 m. statistinė informacija apie VVG teritorijos gyventojus: VVG teritorijos gyventojai ir jų pasiskirstymas pagal amžių, lytį, gyvenamąją vietovę, užimtumą, socialinę padėtį.		76-77
2 priedas. VVG teritorijos situacijos analizei naudojama 2013 m. (2014 m.) statistinė informacija apie VVG teritorijos gyventojus: VVG teritorijos gyventojai ir jų pasiskirstymas pagal amžių, lytį, gyvenamąją vietovę, užimtumą, socialinę padėtį.		78-79
3 priedas. Kaimiškiosios teritorijos gyventojų poreikio nustatymo klausimynas ir Varėnos krašto vietos veiklos grupės kaimiškiosios teritorijos gyventojų poreikių nustatymo tyrimo ataskaita		CD
4 priedas. Verslo atstovų, veikiančių VVG kaimiškojoje teritorijoje, poreikių nustatymo klausimynas ir Varėnos krašto vietos veiklos grupės kaimiškiosios teritorijos verslo atstovų poreikių nustatymo tyrimo ataskaita		CD
5 priedas. Jaunimo atstovų, veikiančių VVG kaimiškojoje teritorijoje anketinė apklausa ir Varėnos krašto vietos veiklos grupės kaimiškiosios teritorijos jaunimo atstovų poreikių nustatymo tyrimo ataskaita		CD

I DALIS. KAS MES: ESAMA SITUACIJA IR MŪSŲ SIEKIAI

1. VVG vertybės, VVG teritorijos vizija iki 2023 m. ir VVG misija

- 1.1. Informacija apie VVG
- Varėnos krašto VVG kūrimosi priešistorė galima laikyti 2004 m. rugpjūčio 20 d. įkurtą Dzūkijos VVG, kuri apėmė visą Alytaus apskrities kaimišką teritoriją – Varėnos rajono, Druskininkų, Alytaus rajono ir Lazdijų rajono savivaldybes be Varėnos ir Druskininkų miestų. 2008 m. spalio 28 d. visuotiniame asociacijos narių susirinkime buvo priimtas sprendimas dėl asociacijos veiklos teritorijos sumažinimo iki Lazdijų rajono savivaldybės ribų (šis sprendimas įsiteisėjo 2009 m. kovo 4 d., kai Juridinių asmenų registre įregistruoti naujieji įstatai), o 2008 m. gruodžio 4 d. įregistruota Varėnos krašto VVG, kuriai suteiktas juridinio asmens kodas – 302254064. Steigėjais buvo: Varėnos rajono savivaldybė, Visuomeninė organizacija Kabelių kaimo bendruomenė, Asociacija „Dargužių kaimo bendruomenė“, Valkininkų geležinkelio stoties bendruomenė „Pušynas“ (dabar – Naujųjų Valkininkų kaimo bendruomenė) ir Matuizų kaimo bendruomenė.
- Šiuo metu Varėnos krašto vietos veiklos grupės būstinė yra adresu J. Basanavičiaus g. 9, 65183 Varėna. Patalpos patikėjimo teise priklauso Varėnos švietimo centrui, su kuriuo 2015 m. rugsėjo 1 d. pasirašyta patalpų panaudos sutartis iki 2022 metų rugpjūčio 31 d. Kadangi patalpos yra didelės (139,64 kv. m), nereikia nuomoti kitų patalpų VVG tarybos posėdžiams bei kiekvienas administracijos darbuotojas, turėdamas atskirus kabinetus, gali niekeno netrukdomas bendrauti su interesantais.
- Varėnos krašto vietos veiklos grupės nariais yra 60 juridiniai ir fiziniai asmenys: 44 – NVO atstovai iš visų aštuonių seniūnijų, 15 verslo atstovai iš 7 seniūnijų ir Varėnos rajono savivaldybė (priedas Nr. 1 VVG narių sąrašas). Kolegialų valdymo organą (Tarybą) sudaro 11 narių (3 vietos valdžios atstovai, 3 verslo atstovais ir 5 NVO atstovai) iš septynių seniūnijų (visos, išskyrus Matuizų). 4 iš 11 Tarybos narių yra iki 40 metų amžiaus, kas sudaro 36,36 proc.

1 lentelė. Varėnos krašto VVG tarybos nariai

Eil. Nr.	Vardas, pavardė	Darbovietė, pareigos; visuomeninės pareigos, telefonas, el. pašto adresas	Sektorius, kuriam atstovauja
1.	Irmantas Laniauskas	Varėnos rajono savivaldybės Žemės ūkio ir kaimo reikalų skyriaus vedėjas, Varėnos krašto VVG tarybos pirmininkas Tel. +370 611 54 257 El. p. irmantas.laniauskas@varena.lt	Vietos valdžios sektorius
2.	Vilma Miškinienė	Varėnos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotoja Tel. +370 615 67 713 El. p. vilma.miskiniene@varena.lt	Vietos valdžios sektorius
3.	Eimantas Rapšys	Įmonės direktorius (jaunas žmogus) Tel. +370 682 33 243 El. p. rapsys.eimantas@gmail.com	Verslo sektorius
4.	Žilvinas Baublys	Dirbantis pagal individualios veiklos pažymą Tel. +370 687 42 573 El. p. baublyszielvinas@gmail.com	Verslo sektorius
5.	Rimutė Avižinienė	Marcinkonių kaimo bendruomenės pirmininkė Tel. +370 610 45 340 El. p. arimutea@gmail.com	NVO
6.	Milda Balkuvienė	Sarapiniškių kaimo bendruomenės pirmininkė Tel. +370 604 08 972 El. p. milda.balkuviene@gmail.com	NVO
7.	Emilis Turauskas	Dirbantis pagal individualios veiklos pažymą; ūkininkas Tel. (8 612) 507 27	Verslo sektorius

		El. p. turauskusodyba@gmail.com	
8.	Aivaras Batūra	Varėnos rajono savivaldybės administracijos teisės ir civilinės metrikacijos skyriaus vadėjas (jaunas žmogus) Tel. +370 679 07418 El. p. aivaras.batura@varena.lt	Vietos valdžios sektorius
9.	Paulius Babravičius	Valkininkų bendruomenės narys (jaunas žmogus) Tel. +370 672 67 371 El. p. paulius.bab@gmail.com	NVO
10.	Jurgita Kosinskaitė	Vydenių kaimo bendruomenės narė (jaunas žmogus) Tel. +370 662 96 518 El. p. jurgita.kosinskaite@gmail.com	NVO
11.	Dalia Šmigelskienė	Žilinių krašto bendruomenės narė Tel. +370 618 69 702 El. p. dalyte91@gmail.com	NVO
Iš viso NVO atstovų:			5
Iš viso vietos verslo atstovų:			3
Iš viso vietos valdžios atstovų:			3

Šaltinis: Varėnos krašto VVG informacija

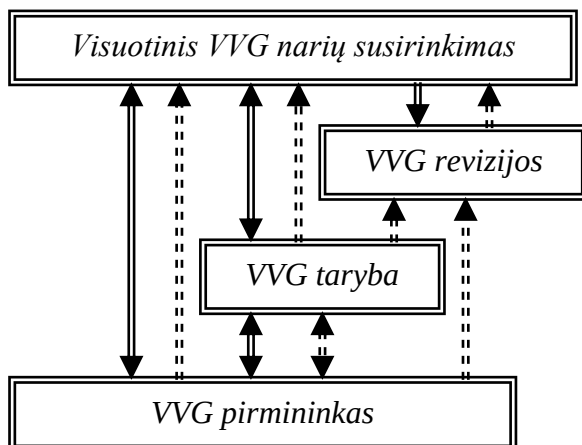
Varėnos krašto VVG veiklai organizuoti ir koordinuoti sudaryti šie valdymo organai:

- Varėnos krašto VVG narių visuotinis susirinkimas;
- Varėnos krašto VVG taryba;
- Varėnos krašto VVG pirmininkas;
- Varėnos krašto VVG revizijos komisija.

Vietos veiklos grupės narių visuotinis susirinkimas – tai aukščiausias valdymo organas. VVG narių visuotinius susirinkimus organizuoja VVG pirmininkas arba VVG taryba. Visuotinis narių susirinkimas šaukiamas ne rečiau kaip kartą per metus.

VVG taryba – tai kolegialus vietos veiklos grupės valdymo organas, kurį sudaro 11 skirtingus sektorius atstovaujančių narių. Taryba renkama trejų metų laikotarpiui. Taryba atskaitinga visuotiniam narių susirinkimui ir VVG revizoriui. Tarybos darbui vadovauja VVG tarybos pirmininkas.

Varėnos krašto VVG organizacinė valdymo struktūra pavaizduota 1 pav.

Pažymėjimai:

——— – administruojantys ryšiai;

====: – atskaitomybės ryšiai;

1 pav. VVG organizacinė valdymo struktūra ir ryšiai

	Visuotinio VVG narių susirinkimo, tarybos, VVG pirmininko darbo tvarką, teises ir pareigas bei valdymą reglamentuoja Varėnos krašto VVG įstatai, priedas Nr. 2.
1.2.	VVG vertybės Varėnos krašto vietos veiklos grupė yra tolerantiška organizacija, pagrįsta partnerystės principu. Atvira naujiems nariams, kurie siekia gerinti gyvenimo kokybę mūsų krašte. Novatoriška ir nestokojanti naujų idėjų. Aktyvi ir iniciatyvi. Realistiškai vertinanti naujas galimybes ir pasitikinti savo jėgomis. Teisinga visiems nariams ir jaučianti atsakomybę prieš rajono gyventojus.
1.3.	VVG teritorijos vizija iki 2023 m. Varėnos kraštas garsus išsaugota unikalia gamta ir kultūros paveldu, sveika ir saugia aplinka, socialiniais ir bendruomeniniais bei miško gėrybių verslais, turizmo, pramogų ir poilsio paslaugomis. Varėnos kraštas garsus grybingais pušynais, patrauklus gamtos įvairove ir kraštovaizdžiu, kruopščiai saugomu nuo žalingo poveikio, atviras turistams. Svarbiausias Varėnos krašto ekonominės ir socialinės pažangos pagrindas – iniciatyvūs ir kūrybingi žmonės, aktyvios bendruomenės. Krašto visuomenė gyvena saugioje ir sveikoje aplinkoje, kurioje gerai jaučiasi ir jaunas, ir senas. Geros gyvenimo ir darbo sąlygos skatina jaunos žmonės pasilikti gimtinėje, o atvykstančius – čia įsikurti. Krašte vystomiems verslams naudojami atsinaujinantys gamtos ištekliai. Patogi geografinė padėtis, išplėtotas susisiekimo sistema bei turistų gausa palanki gamybos ir paslaugų verslo plėtrai. Varėnos rajonas – puoselėjamų senųjų amatų ir tradicijų kraštas, pripažinta menininkų kūrybos vieta. Čia nuolat organizuojami kultūros renginiai, festivaliai, menininkų plenerai, pritraukiantys daug svečių iš Lietuvos ir užsienio.
1.4.	VVG misija Sutelkus Varėnos krašto pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios sektorių atstovus, sukurti sąlygas socialiniam, bendruomeniniam ir privačiam verslui. Puoselėti krašto kultūros tradicijas ir amatus. Pagerinti gyvenimo kokybę Varėnos rajono kaimo vietovėse, stiprinant bendruomenių įtaką, kuriant patrauklią gyventi ir dirbti aplinką kaime bei didinant socialinę vietos gyventojų, ypač socialiai pažeidžiamų grupių, integraciją.

2. VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos ir gyventojų poreikių analizė

2.1.	Pagrindiniai VVG teritorijos duomenys, teritorijos išskirtinumas ir identitetas
------	---

Varėnos krašto vietos veiklos grupės (toliau - VvVVG) teritorija apima Varėnos rajono savivaldybę (toliau tekste – VRS), išskyrus Varėnos miestą. VRS sudaro 8 seniūnijos: Jakėnų seniūnija, Kaniavos seniūnija, Marcinkonių seniūnija, Matuizų seniūnija, Merkinės seniūnija, Valkininkų seniūnija, Varėnos seniūnija, Vydenių seniūnija. Į VvVVG teritoriją patenka visos minėtos seniūnijos išskyrus dalį Varėnos seniūnijos – Varėnos miestą. Varėnos rajonas yra pietų Lietuvoje, Alytaus apskrityje, pasienyje su Baltarusija.

VRS plotas apima 2 216 kv. km.¹, Varėnos miesto plotas – 9,05 kv. km.², vadinasi VvVVG teritorija apima 2206,95 km² (R1). VRS 2014 m. pradžioje gyveno 23950 gyventojai (R2), VvVVG teritorijoje – 14976 (R3)³. Pagal gyvenamąsias vietas VvVVG teritorija skirstoma į:

- 2 miestelius
- 313 kaimų
- 6 viensėdžius

Gyventojų skaičius pagal gyvenamąsias vietas pateikiamas 1 lentelėje.

1 lentelė. VvVVG teritorijos gyventojų skaičių pagal gyvenamąsias vietas⁴

¹ Remiantis LR Statistikos departamento 2015 m. pradžios duomenimis

² Remiantis Lietuvos Respublikos žemės fondo duomenimis 2015-01-01, prieiga internete, Nacionalinė žemės tarnyba prie žemės ūkio ministerijos, Valstybės įmonė valstybės žemės fondas

³ Remiantis LR Statistikos departamento 2014 m. pradžios duomenimis, Varėnos r. sav. gyventojų skaičius atėmus miesto gyventojus

Gyvenama vietovė\metai	Bendras sk.			Vyrų sk.			Moterų sk.		
	2011 m.	2014 m.	Pokytis	2011 m.	2014 m.	Pokytis	2011 m.	2014 m.	Pokytis
Kaimai iki 200 gyv.	6925	7130	205	3371	3545	174	3554	3585	31
Kaimai ir miesteliai nuo 201 iki 1000 gyventojų	5534	5680	146	2636	2745	109	2898	2935	37
Miesteliai nuo 1001 iki 2999 gyventojų	3632	3592	-40	1691	1781	90	1941	1811	-130
Miestai nuo 3000 iki 6000 gyventojų	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Viensėdžiai	46	55	9	26	30	4	20	25	5

Šaltinis: Lietuvos Respublikos 2011 m. gyventojų ir būstų surašymo rezultatai, 2014 m. pr. VRS seniūnijų duomenys

Varėnos krašto VVG teritorijos išskirtinumas – tai šviesūs ir gaivūs pušynai, garsėjantys grybais, prieš tūkstančius metų supustytos smėlingos žemyninės kopos ir lygumos, papuoštos vingiuotomis upėmis ir srauniais upeliais, švariais ežerais⁵. Identitetas suformuotas rajono socialinės ir demografinės būklės – mažas gyventojų skaičius ir platus pasiskirstymas rajono teritorijoje, didelis miškingumas (68,9 proc. teritorijos), kultūros paveldas, vietos amatų plėtojimas, išsaugota unikali gamta, sveika ir saugi aplinka, netradiciniai bei miško gėrybių verslai ir laisvalaikio praleidimo įpročiai. Ryškiausiai Varėnos rajono teritorijos gyventojai socialine prasme išsiskiria netradiciniais verslais, puoselejamais amatais ir tradicijomis bei kultūriniu paveldu, kurie stipriai paveikė gyventojų būdo savybes.

Varėnos kraštas didžiuojasi ilga ir įdomia istorija. Kai kurios gyvenvietės įkurtos jau prieš 10 000 metų ar dar seniau, kitos mena kunigaikščių laikus ar caro valdžią, dar kitos daugiausia byloja apie laisvės kovas, karo ir okupacijos metais patirtus sunkumus.

Į VkvVG teritoriją įeinantys Dzūkijos nacionalinis parkas ir Čepkelių valstybinis gamtinis rezervatas – didžiausia saugoma teritorija Lietuvoje, išskirtinė savo turtingu augalijos ir gyvūnijos pasauliu – unikaliomis žemyninėmis kopomis, pelkėmis su plynėmis, ežerėliais ir salomis, spanguolynais, drevinėmis pušimis, ardomais upių šlaitais, šaltiniais. Senieji kaimai – Lynežeris, Zervynos, Musteika, Dubninkas, Dargužiai – garsūs savo autentiška architektūra.

Varėnos apylinkėse vis dar girdima dzūkiška šnekta, laikomasi papročių ir tradicijų. Čia išsaugoti ir senieji dzūkiški amatai – juodoji ir spalvotoji keramika, drevinė bitininkystė, drožyba, vytelių pyrimas, audimas, žvakių liejimas. Gyvos ir tradicinių patiekalų gamybos tradicijos.

Aktyvaus poilsio mėgėjams siūloma pažinti kraštą plaukiant baidarėmis Merkio, Ūlos, Šalčios, Nemuno ir kitomis upėmis, ar keliaujant pėsčiomis ar dviračiais miškų, kaimų, laukų keliais ir takeliais. Pageidaujantiems ramesnio poilsio, galima pasiūlyti, pasiilsėti prie upių, ežerų, pasimokyti tradicinių menų ir amatų, aplankyti muziejus ir ekspozicijas. O nakvyne suteiks ir dar pirtelę pasiūlys svetingos dzūkų kaimo turizmo sodybos, išsibarsčiusios po visą rajoną.

2.2.	VVG teritorijos gyventojų poreikių analizė
------	--

Rengiant vietos plėtros strategiją buvo atliktas tyrimas – Varėnos krašto vietos veiklos grupės teritorijos gyventojų poreikių analizė. Analizė atlikta remiantis kokybiniu tyrimu ir trimis kiekybiniais tyrimais: „Varėnos krašto VVG kaimiškiosios teritorijos gyventojų poreikių nustatymo tyrimas“, „Varėnos krašto VVG kaimiškiosios teritorijos verslo atstovų poreikių nustatymo tyrimas“ bei „Varėnos krašto VVG kaimiškiosios teritorijos jaunimo atstovų poreikių nustatymo tyrimas“. Kiekybinius tyrimus atliko UAB „Konsultus“ pagal 2015 m. liepos 16 d. pasirašytą sutartį Nr. VG-

⁴ Atkreipiame dėmesį, kad šioje lentelėje pateikiami VkvVG pateikti VRS seniūnijų 2014 m. pr. duomenys pagal gyvenvietes, todėl bendras gyventojų skaičius skiriasi nuo LR Statistikos departamento duomenų

⁵ Čia ir toliau remiamasi Varėnos rajono Turizmo ir verslo informacijos centro informacija

2. Tyrimams atlikti pasirinktas anketinės apklausos metodas. Šis metodas pasirinktas naudoti dėl nesudėtingos duomenų analizės, nedidelių administravimo išlaidų (apklausą pildė pats respondentas), standartizavimo (respondentai gauna tuos pačius galimus atsakymo variantus) bei galimybės surasti skirtumus tarp įvairių grupių (gauta informacija leidžia respondentus grupuoti ir vertinti skirtumus tarp grupių). Svarbu, kad anketinė apklausa užtikrina respondentų anonimiškumą, kas sustiprina pateiktų atsakymų patikimumą. Tyrimui atlikti buvo naudojamas aprašomosios statistinės duomenų analizės metodas. Parengus ir suderinus klausimynus 2015 m. rugpjūčio 3 d. buvo pradėtas tyrimų vykdymas.

Kaimiškosios teritorijos gyventojų poreikio nustatymo tyrimo atlikimui parengtas klausimynas buvo išplatintas kaimo gyventojams (žr. 3 priedas). Klausimynas buvo atspausdintas ir platinamas bendruomeninių organizacijų, veikiančių VVG teritorijoje, susirinkimų metu bei seniūnijose vykdant susitikimus su VVG teritorijoje veikiančiais nevyriausybinių sektoriaus atstovais. Tyrimo generalinę aibę sudarė VVG teritorijos gyventojai. Todėl tyrimui atlikti buvo vykdoma netikimybinė tikslinė tiriamųjų atranka pagal pagrindinį požymį – „gyvenamoji vieta“. Iš viso šiame tyrime dalyvavo 330 respondentų, o tai yra 2,2 proc. generalinės aibės (R4). Gautų duomenų interpretavimas bei lyginamoji analizė pateikta Varėnos krašto vietos veiklos grupės kaimiškosios teritorijos gyventojų poreikių nustatymo tyrimo ataskaitoje (žr. 3 priedas).

Verslo atstovų, veikiančių VVG kaimiškojoje teritorijoje, poreikių nustatymo tyrimo atlikimui parengtas klausimynas buvo išplatintas kaime veikiančioms verslo atstovams (žr. 4 priedas). Klausimynas buvo atspausdintas ir platinamas seniūnijose vykdant susitikimus su VVG teritorijoje veikiančiais verslo atstovais. Tyrimo generalinę aibę sudarė VVG teritorijoje veikiančios įmonės bei asmenys, savarankiškai vykdančios veiklą (įsigiję verslo liudijimus, ar veikiantys pagal individualios veiklos pažymą). Todėl tyrimui atlikti buvo vykdoma netikimybinė tikslinė tiriamųjų atranka pagal pagrindinį požymį – „veiklos vykdymo vieta“. Iš viso šiame tyrime dalyvavo 57 respondentai, o tai yra 5 proc. generalinės aibės (R5). Gautų duomenų interpretavimas bei lyginamoji analizė pateikta Varėnos krašto vietos veiklos grupės kaimiškosios teritorijos verslo atstovų poreikių nustatymo tyrimo ataskaitoje (žr. 4 priedas).

Jaunimo atstovų, veikiančių VVG kaimiškojoje teritorijoje anketinė apklausa buvo patalpinta internetiniame puslapyje (<http://www.manoapklausa.lt/apklausa/601147329/1/>) (žr. 5 priedas)), kurio nuoroda buvo platinama siunčiant elektroniniu paštu VVG teritorijai priklausančių seniūnijų, mokyklų ir nevyriausybinių organizacijų atstovams. Jaunimo tyrimo generalinę aibę sudarė VVG teritorijos gyventojai iki 29 m. amžiaus. Todėl tyrimui atlikti buvo vykdoma netikimybinė tikslinė tiriamųjų atranka pagal du pagrindinius požymius – „gyvenamoji vieta“ ir „amžius“. Iš viso šiame tyrime dalyvavo 159 respondentų, o tai yra 3,6 proc. (R6). generalinės aibės. Gautų duomenų interpretavimas bei lyginamoji analizė pateikta Varėnos krašto vietos veiklos grupės kaimiškosios teritorijos jaunimo atstovų poreikių nustatymo tyrimo ataskaitoje (žr. 5 priedas).

Kokybinį tyrimą atliko VVG, naudotas metodas – susitikimai/diskusijos su vietos valdžios, verslo ir nevyriausybinių organizacijų atstovais. Susitikimuose su vietos valdžios sektoriaus dalyvavo VRS administracijos skyrių vadovai ir specialistai, Varėnos kultūros centro vadovas, VRS viešosios bibliotekos vadovas ir kt. Kadangi viena iš prioritetinių finansavimo veiklos sričių yra socialinis verslumas, todėl buvo organizuojami susitikimai su rajone veikiančių soc. įstaigų atstovais: Vaikų globos namų „Spengla“, Merkinės globos namų, Varėnos socialinių paslaugų centro ir Varėnos rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus atstovai dalyvavo susitikime, kurio metu pasiūlė galimas veiklos kryptis naujame finansavimo periode.

Taip pat buvo organizuojami susitikimai su Varėnos rajono savivaldybės seniūnais, jaunimo reikalų taryba ir verslininkais, atskirai organizuoti susitikimai seniūnijų centruose su kaimo gyventojais, kurie galėjo pateikti savo pastebėjimus dėl naujos strategijos finansavimo krypties. Pasirengimo metu buvo organizuojami 4 VVG tarybos posėdžiai, kurių metu buvo tikslinama susitikimų su įvairiomis organizacijomis medžiaga ir nustatomi strategijos prioritetai, priemonės ir veiklos sritys. Dalyvių (nevyriausybinių organizacijų atstovai, vietos verslas ir kt.) įtraukimas leido surinkti kuo išsamesnę informaciją nustatyta tema – VVG teritorijos opiausios problemos ir plėtros poreikiai, bei sudarė sąlygas iškelti idėjas, svarbias rengiant VPS.

Tyrimo metu nustatytų poreikių apibendrinimas pateikiamas 2.7. dalyje.

2.3.	VVG teritorijos socialinė situacija
------	-------------------------------------

Gyventojų kaitos tendencijos, kaip ir visoje Lietuvoje, neigiamos, t. y. savivaldybėje mažėja gyventojų: 2011 m. VRS gyveno 25 377 gyventojai, iš jų VVG teritorijoje - 16 137 (R7) (7 783 vyrai ir 8 479 moterys (R8))⁶, o jau 2014 m. pr. duomenimis VRS gyveno 23 950 gyventojai, iš jų VVG teritorijoje - 14 976 kaime (R9) (7 207 vyrai ir 7 769 moterys (R10)), taigi, per analizuojamą laikotarpį VVG teritorijoje gyventojų skaičius sumažėjo 7,2 proc. (R11), analogiškas rodiklis Alytaus apskrityje - 5 proc., Lietuvos mastu - 3,28 proc. (R12). **Gyventojų pasiskirstymas pagal amžiaus grupes** pateikiamas 2 ir 3 lentelėje.

⁶ Remiantis Lietuvos Respublikos 2011 m. gyventojų ir būstų surašymo duomenimis

2 lentelė. VkvVG gyventojų pasiskirstymas pagal amžių⁷

	Vyrų			Moterų			Bendrai		
Amžiaus grupė	2011	2014	Pokytis	2011	2014	Pokytis	2011	2014	Pokytis
iki 7 m.	584	385	-199	580	334	-246	1164	719	-445
7–13 m. (įskaitytinai)	489	452	-37	412	436	24	901	888	-13
14–29 m. (įskaitytinai)	1515	1575	60	1338	1319	-19	2853	2894	41
30–39 m. (įskaitytinai)	862	667	-195	710	510	-200	1572	1177	-395
40–64 m. (įskaitytinai)	2811	2768	-43	2462	2429	-33	5273	5197	-76
65 m. ir vyresni	1522	1360	-162	2977	2741	-236	4499	4101	-398
Viso:	7783	7207	-576	8479	7769	-710	16262	14976	-1286

Šaltinis: LR statistikos departamento 2011 m. pr. ir 2014 m. pr. duomenys

3 lentelė. VRS gyventojų pasiskirstymas pagal amžių⁸

Amžiaus grupė	2011 ⁹	2014	Pokytis
iki 7 m.	1214	1237	23
7–13 m. (įskaitytinai)	1786	1468	-318
14–29 m. (įskaitytinai)	4943	4704	-239
30–39 m. (įskaitytinai)	2658	2143	-515
40–64 m. (įskaitytinai)	8796	8669	-127
65 m. ir vyresni	5980	5729	-251
Viso:	25377	23950	-1427

Šaltinis: LR statistikos departamento duomenys

Remiantis pateikiama informacija, galima teigti, jog labiausiai VRS teritorijoje mažėjo 30-39 m. amžiaus gyventojų – jauni darbingi žmonės, taip pat 7-13 m. amžiaus gyventojų – mokiniai (R13). Priežastys – natūralus senėjimas bei migracija.

Pagrindinės gyventojų mažėjimo priežastys yra neigiama neto migracija (daugiau emigravo negu imigravo) ir mažas gimstamumas:

- 2011-2013 m. laikotarpiu dėl migracijos VRS sumažėjo 822 gyventojais¹⁰, 383 išvyko į užsienį¹¹ (R14).

⁷ Lentelėje už 2011 m. pateikiami 2011 m. pradžios duomenys ir jie skiriasi nuo 2011 metų surašymo duomenų pateikiamų aukščiau. Atkreipiame dėmesį, jog 2011 m. oficialios statistikos šaltiniai amžiaus grupės skirstė į 0-9 (įskaitytinai), 10-14 (įskaitytinai), 15-29 (įskaitytinai). Pateikti VkvVG teritorijos gyventojų skaičius pagal prašomus intervalus už 2011 metus nėra galimybės, todėl, kad įstaigos atsakingos už statistikos teikimą ir rengimą nevedė statistikos pagal VPS instrukcijoje prašomus amžiaus intervalus: iki 7 m., 7–13 m. (įskaitytinai), 14–29 m. (įskaitytinai).

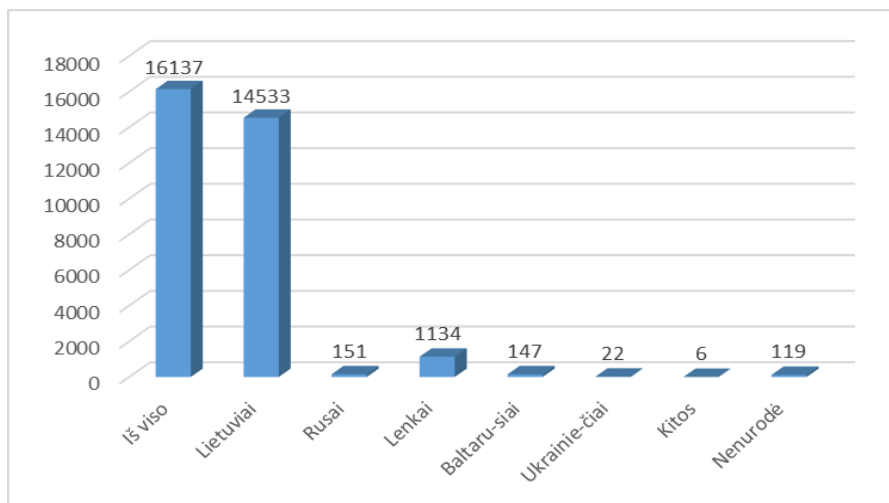
⁸ Siekiant pateikti objektyvią informaciją apie gyventojų skaičių pagal vienodus amžiaus intervalus, pateikiama visos savivaldybės statistinė informacija, kadangi tokia informacija buvo prieinama iš 2011 m. gyventojų ir būstų surašymo

⁹ Remiantis 2011 m. gyventojų ir būstų surašymo duomenimis

- 2011-2013 m. laikotarpiu dėl mažo gimstamumo VRS sumažėjo 737 gyventojais¹² (R15).

Gyventojų pasiskirstymas pagal tautybę pateikiamas 1 grafike.

1 grafikas. VkvVG gyventojų pasiskirstymas pagal tautybę

Šaltinis: 2011 m.¹³ gyventojų ir būstų surašymo duomenys (Varėnos r. sav. atėmus Varėnos miestą).

Galima teigti, jog VkvVG teritorija gyventojų pagal tautybę aspektu yra gana vienalytė: absoliuti dauguma – 90 proc. gyventojų yra lietuviai (R16), 7 proc. – lenkai, po 1 proc. rusai ir baltarusiai (R17).

Gyventojų pasiskirstymas pagal išsilavinimą. Vertinime¹⁴ dalyvavo VkvVG teritorijos gyventojai nuo 10 m. Duomenys rodo, jog 1445(9,7 proc.) gyventojų yra įgiję aukštąjį išsilavinimą (palyginimui Alytaus regione – 10,2 proc., Lietuvoje – 11,8 proc.), 2252 gyventojų(15 proc.) – aukštesnįjį ir/arba spec. Vidurinį (palyginimui Alytaus regione – 16,4 proc., Lietuvoje – 15,3 proc.), 4419 gyventojų (29,5 proc.) – vidurinį (palyginimui Alytaus regione – 29,9 proc., Lietuvoje – 31,4 proc.), 2905 gyventojai (19,4 proc.) – pagrindinį (palyginimui Alytaus regione – 18,6 proc., Lietuvoje – 19 proc.), 3586 gyventojai (23,9 proc.) pradinį išsilavinimą (palyginimui Alytaus regione – 22,7 proc., Lietuvoje – 20,1 proc.) ir 371 gyventojas (2,5 proc.) nėra baigę pradinės mokyklos, nelankę mokyklos ir/arba nėra raštingi (palyginimui Alytaus regione – 2,1 proc., Lietuvoje – 2,4 proc.). Taigi, išsilavinimo lygis tarp VkvVG gyventojų atitinka arba yra labai artimas regiono ir šalies lygiui (R18), išskyrus aukštąjį išsilavinimą, kur VRS atsilieka nuo Alytaus apskrities ir Lietuvos rodiklių.

Gyventojų pasiskirstymas pagal ekonominį aktyvumą. 2011 m. duomenimis¹⁵, 7 896 VRS gyventojai buvo užimti¹⁶ (R19), ekonomiškai neaktyvūs¹⁷ buvo net 11 152 VRS gyventojai (R20). Alytaus teritorinės darbo biržos Varėnos skyriaus VkvVG pateikiamais duomenimis 2011 m. pab. VRS buvo užregistruoti 1 812 bedarbiai, o 2013 m. pab. – 1 865, analizuojamu laikotarpiu registruotų bedarbių VRS teritorijoje padaugėjo 3 proc. (R21). Remiantis tuo pačiu šaltiniu VkvVG teritorijoje 2011 m. pab. buvo užregistruoti 1 233 bedarbiai, o 2013 m. pab. – 1 323 bedarbiai, analizuojamu laikotarpiu registruotų bedarbių VkvVG teritorijoje padaugėjo 7,3 proc (R22), vadinasi nedarbas kaimo vietovėse auga sparčiau (R23). Vidutinis metinis bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų 2013 m. Varėnos

¹⁰ LR Statistikos departamento duomenimis, 2011-2013 m. neto migracija

¹¹ LR Statistikos departamento duomenimis, 2011-2013 m. neto tarptautinė migracija

¹² LR Statistikos departamento duomenimis, 2011-2013 m. natūrali gyventojų kaita

¹³ Duomenys už 2013 m. nėra pateikiami, kadangi statistika apie savivaldybių gyventojus pagal tautybę nėra vedama ir/arba prieinama viešai.

¹⁴ Čia ir toliau remiamasi Lietuvos Respublikos 2011 m. gyventojų ir būstų surašymo duomenimis, skaičiuota Varėnos r. sav. informacija neskaitant Varėnos miesto. Duomenys už 2013 m. nėra pateikiami, kadangi statistika apie savivaldybių gyventojus pagal išsilavinimą nėra vedama ir/arba nėra prieinama viešai.

¹⁵ Čia ir toliau remiamasi Lietuvos Respublikos 2011 m. gyventojų ir būstų surašymo duomenimis

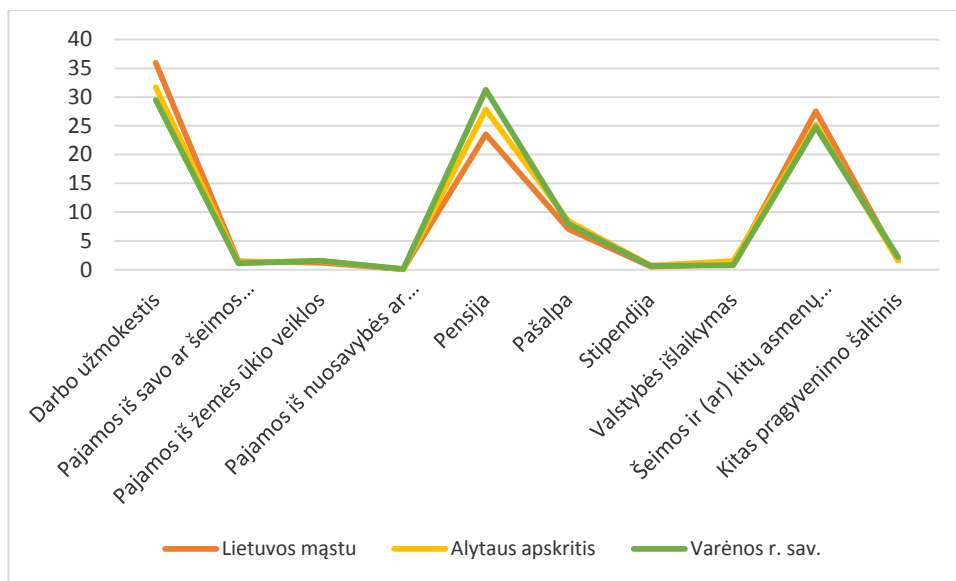
¹⁶ užimtaisiais laikomi 15 metų ir vyresni gyventojai, savaitę iki surašymo ne trumpiau kaip valandą dirbę bet kokį darbą, už kurį gavo darbo užmokestį ar iš kurio turėjo pelno, taip pat gyventojai, kurie paskutinę savaitę iki surašymo (2011 m. vasario 22–28 d.) sirgo, atostogavo, nedirbo dėl prastovų, augino vaikus iki 3 metų amžiaus, t. y. nebuvo nutraukę oficialių ryšių su darbovieta (LR Statistikos departamento išaiškinimas)

¹⁷ Neaktyvūs gyventojai – nedirbantys ir neieškantys darbo gyventojai, kurių negalima priskirti nei prie užimtųjų, nei prie bedarbių. Tai nedirbantys mokiniai, studentai, pensininkai, dėl negalios nedirbantys asmenys, namų šeimininkai (LR Statistikos departamento išaiškinimas)

r. sav. sudarė 12,2 proc., ir buvo mažesnis nei Alytaus regione bendrai – 15 proc., tačiau didesnis nei Lietuvos mastu – 10,9 proc.¹⁸ (R24).

Gyventojų pasiskirstymas pagal pragyvenimo šaltinį. Vadovaujantis LR 2011 m. gyventojų ir būsto surašymo rezultatais, gyventojų pasiskirstymas pagal pagrindinį pragyvenimo šaltinį Varėnos rajone (įskaitant Varėnos miestą, kuris nėra VkvVG teritorija): darbo užmokestis – 7 482 (R25), pajamos iš savo ar šeimos verslo – 280 (R26), pajamos iš žemės ūkio veiklos – 402 (R27), pajamos iš nuosavybės ar investicijų – 31 (R28), pensija – 7 937 (R29), pašalpa – 2 023 (R30), stipendija – 175 (R31), valstybės išlaikymas – 199 (R32), šeimos ar kitų asmenų išlaikymas – 6 297 (R33), kitas pragyvenimo šaltinis – 550 (R34), nenurodė – 1. Palyginimas su Alytaus apskrities ir Lietuvos rodikliais pateikiamas 2 grafike.

2 grafikas. Gyventojų pasiskirstymo pagal pragyvenimo šaltinius palyginimas

Šaltinis: Lietuvos Respublikos 2011 m. gyventojų ir būstų surašymo duomenys

Statistiniai duomenys rodo, jog VRS išsiskiria tuo, jog mažiau gyventojų kaip pragyvenimo šaltinį nurodė darbo užmokestį 29 proc., kai tuo tarpu Alytaus apskrityje bendrai – 32 proc., Lietuvos – 36 proc. (R35). Kitas negatyvus išskirtinumas – pensijos, kaip pagrindinis pragyvenimo šaltinis: VRS – 31 proc., Alytaus apskrityje bendrai – 28 proc., Lietuvos – 24 proc. (R36).

Socialinę atskirtį patiriantys gyventojai

Skurdą patiriančių asmenų skaičius analizuojamu laikotarpiu mažėjo: paramą maisto produktais iš intervencinių atsargų tiekimo ES Bendrijos programos VRS 2011 m. gavo apie 7 500, 2013 m. – 5 645 nepasiturinčių rajono gyventojų¹⁹, tačiau sudarė net 24 proc. VRS gyventojų (R37).

Socialinės rizikos šeimų VkvVG teritorijoje 2011 m. buvo 140, jose augo 275 vaikai (R38), 2013 m. tokių šeimų buvo 123, jose augo 265 vaikai²⁰ (R39), vadinasi nežymiai, tačiau mažėjo socialinės rizikos šeimų ir jose augančių vaikų. Visgi, lyginant VRS rodiklius su panašų gyventojų skaičių turinčių kaimyninių savivaldybių rodikliais²¹ matome, jog VRS pirmauja pagal socialinės rizikos šeimų 1000-iai gyventojų skaičių: 2011 m. VRS tokių šeimų buvo – 6,9, Alytaus rajono sav. – 4,5, Druskininkų – 2,1, 2013 m. VRS tokių šeimų buvo – 6,5, Alytaus rajono sav. – 4,7, Druskininkų – 2,2 (R40).

¹⁸ Remiantis Lietuvos darbo biržos tinklalapyje www.ldb.lt skelbiamais statistiniais duomenimis, išskirti VkvVG teritorijos nėra galimybės

¹⁹ Remiantis Varėnos rajono savivaldybės 2012 m. ir 2014 m. socialinių paslaugų planuose pateikiama statistine informacija. Pateikiama informacija VRS mastu, kadangi VkvVG teritorijos duomenys neišskiriami

²⁰ Remiantis Varėnos r. sav. Vaiko teisių apsaugos skyriaus pateikta informacija.

²¹ Čia remiamasi Lietuvos socialiniu žemėlapiu, rengiamu LT Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, prieiga internete: <http://www.socialiniszemelapis.lt/index.php?year=2011&rod=8> (žiūrėta 2015-09-22), VkvVG teritorijos duomenys neišskiriami

VRS daugėja asmenų su negalia²²: savivaldybėje 2011 m. suaugusių asmenų su negalia buvo 2641, kas sudaro 9,88 proc. visų rajono gyventojų, vaikų su negalia – 108, kas sudaro 0,4 proc. visų rajono gyventojų, 2013 m. suaugusių asmenų su negalia buvo 2474, kas sudaro 10,3 proc. visų rajono gyventojų, vaikų su negalia – 87, kas sudaro 0,4 proc. visų rajono gyventojų. Taigi, VRS didėja žmonių su negalia skaičius (R41).

Pašalpų gavėjų skaičius²³ VRS 2011 m. sudarė 2 719, 2013 m. – 2 387. Vadinasi, socialinių pašalpų gavėjų skaičius mažėjo 332 gyventojų (R42) ir tai galima sieti su analizuojamu laikotarpiu mažėjusiu nedarbu ir gerėjančia bendrąja šalies ekonomine situacija.

Duomenys apie *socialinės rūpybos ar globos reikalaujančių asmenų skaičių* VRS pateikiami 4 lentelėje.

4 lentelė. Socialinių paslaugų poreikis Varėnos r. sav. 2011 m. ir 2013 m.

Socialinių paslaugų rūšys pagal žmonių socialines grupes	Asmenų skaičius, kuriems nustatytas socialinių paslaugų poreikis	
	2011 m.	2013 m.
Ilgalaikė socialinė globa	91	30
Trumpalaikė socialinė globa	-	-
Dienos socialinė globa institucijoje	3	5
Dienos socialinė globa asmens namuose	-	-
Apgyvendinimas savarankiško gyvenimo namuose	1	-
Pagalba į namus	33	37

Šaltinis: Varėnos rajono savivaldybės 2012 m. ir 2014 m. socialinių paslaugų planuose pateikiama statistinė informacija

Iš lentelės matome, jog savivaldybės nustatytų naujų socialinių paslaugų poreikis analizuojamu laikotarpiu mažėjo – ilgalaikės socialinės globos atveju net 61 asmeniu. Tačiau, socialinių paslaugų poreikis VkvVG teritorijoje nėra patenkinamas. Varėnos rajono savivaldybės 2014 m. socialinių paslaugų plane pateikiamos tokios išvados pagal tris soc. paslaugų kategorijas:

- **Bendrųjų socialinių paslaugų** tinklas Varėnos mieste geriau išvystytas negu rajono kaimuose ir gyvenvietėse. Todėl rajono kaimiškose vietovėse bendrųjų socialinių paslaugų poreikis nėra iki galo patenkinamas, trūksta aprūpinimo būtiniausiais drabužiais ir avalyne, transporto organizavimo, sociokultūrinių, asmeninės higienos ir priežiūros socialinių paslaugų.

- nors **Socialinės priežiūros paslaugos** teikiamos viso rajono gyventojams, kaimuose nėra galimybių teikti kompleksinę pagalbą socialinės rizikos šeimai bei užtikrinti šių šeimų vaikams dienos centrų lankymo nei vienoje iš kaimiškų seniūnijų. Socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo paslauga suaugusiems asmenims su proto negalia teikiama tik Varėnos mieste. Rajone neteikiamos apgyvendinimo savarankiško gyvenimo namuose, psichosocialinės pagalbos paslaugos.

- **Socialinės globos paslaugų** poreikis senyvo amžiaus asmenims ir suaugusiems asmenims su negalia nėra pilnai tenkinamas: šiuo metu eilėje į Varėnos globos namus laukia 1 rajono gyventojas, į Merkinės globos namus – 3 gyventojai. Be to Varėnos rajone socialinių paslaugų įvairovė mieste ir rajono seniūnijose nėra tolygi. Kaimo vietovėse socialinių paslaugų infrastruktūra turėtų būti vystoma atsižvelgiant į nepakankamai tenkinamus gyventojų poreikius.

Tame pačiame šaltinyje tegiama, jog teikiant socialinės priežiūros paslaugas pastebima, kad kaimo vietovėse veikiančių bendruomeninių nevyriausybinių organizacijų, teikiančių bendrąsias socialines paslaugas, skaičius yra labai nedidelis (R43).

Socialinių paslaugų poreikio užtikrinimo problemą galėtų spręsti socialines paslaugas teikiančių NVO skaičiaus ir pajėgumų didinimas, bendruomeninių organizacijų socialinės veiklos savanorišku pagrindu plėtra, taip pamažu pereinant nuo institucinės prie bendruomeninės globos. Šiuo metu Varėnos rajone veikia 13 nevyriausybinių organizacijų, kurios suteikia pagalbą sprendžiant gyventojų socialines problemas. Varėnos mieste įsikūrusios ir šiuo metu veikia 4 neįgaliųjų organizacijos, atstovaujančios neįgaliesiems ir vykdančios neįgaliųjų socialinę integraciją

²² Ten pat, VkvVG teritorijos duomenys neišskiriami

²³ Remiantis LR Statistikos departamento 2011m. ir 2013 m. informacija

visame rajone, organizuojančios neįgaliųjų užimtumą, poilsį, sportą, turizmą, kultūrinę veiklą, teikiančios kitas socialines paslaugas. Dalis nevyriausybinių organizacijų įsikūrę Varėnos socialinių paslaugų centro patalpose. Tai Lietuvos pensininkų sąjungos „Bočiai“ Varėnos skyrius, Varėnos rajono neįgaliųjų draugijos, Lietuvos sutrikusio intelekto žmonių globos bendrijos „Viltis“ Varėnos skyrius, Varėnos rajono diabeto klubo „Riba“, Vilniaus arkivyskupijos „Caritas“, Varėnos anoniminių alkoholikų grupė „Bitė“. Mieste įsikūrę vaikų dienos centras „Versmė“, Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjungos Varėnos skyrius, Varėnos parapijos visuomeninė labdaros organizacija „Caritas“, Lietuvos samariečių bendrijos Varėnos skyrius, Varėnos miesto sveikatingumo klubas „Ropė“. Valkininkų seniūnijoje įsikūrę Valkininkų vaikų globos namai „Spengla“. Merkinės seniūnijoje įsikūrę Merkinės globos namai ir Merkinės globos namų mišrių paslaugų centras, Katalikų bendrija „Pilnų namų bendruomenė“, Merkinės anoniminių alkoholikų grupė. Duomenys apie vienišus ir sergančius priklausomybės ligomis nėra renkami, todėl šios informacijos įvertinti nėra galimybės.

Dabartinė socialinė situacija didžiąja dalimi neatitinka gyventojų poreikių. Gyventojų nuolat mažėja ir ypač jaunų, darbingo amžiaus, kurie išvyksta į kitas savivaldybes ar užsienį, mažėja gimstamumas, žmonės natūraliai sensta. Susirūpinimą kelia didelis nedarbas, pensijų ir pašalpų kaip pagrindinio pajamų šaltinio procentas. Kaip išeitį iš situacijos gyventojai išreiškė verslo skatinimo, darbo vietų kūrimo poreikį. Vyrauja didelis socialinę atskirtį patiriančių asmenų skaičius: skurdą patiriantys asmenys, socialinės rizikos šeimos ir jose augantys vaikai, socialinės globos reikalaujantys asmenys, gyventojai išreiškė socialinės atskirties mažinimo poreikį per paramą ir įtraukimą į aktyvią veiklą, socialinių paslaugų, reikalingų specialiųjų poreikių žmonėms, plėtrą taip pat moksleivių ir jaunimo užimtumo gerinimo. Poreikių išpildymas prisidėtų prie VkvVG teritorijos vizijos - geros gyvenimo ir darbo sąlygos skatina jaunus žmones pasilikti gimtinėje, o atvykstančius – čia įsikurti.

2.4.	VVG teritorijos ekonominė situacija
------	-------------------------------------

Bendra ekonominė situacija. Informacija apie užimtuosius žemės ūkio, miškininkystės, žuvininkystės, pramonės, paslaugų sektoriuose pateikiama 5 lentelėje.

5 lentelė. Įmonių ir užimtųjų skaičius atskiruose sektoriuose VkvVG teritorijoje

Ekonominės veiklos rūšis	2011 m.	2014 m.	Pokytis	2011 m.	2014 m.	Pokytis
	Įmonių skaičius	Įmonių skaičius		Dirbančiųjų skaičius	Dirbančiųjų skaičius	
Iš viso pagal ekonominės veiklos rūšis	383	419	36	1 981	2 036	49
Žemės ūkis, miškininkystė, žuvininkystė	34	39	5	490	413	-77
Pramonė	36	42	6	292	406	114
Statyba	10	7	-3	26	25	-1
Paslaugos	263	267	4	1 173	1 179	6
Nenurodyta	40	64	24	0	13	13

Šaltinis: Valstybinė mokesčių inspekcija prie LR Finansų ministerijos, 2011 m. ir 2014 m. pr. duomenys

Matome, jog daugiausiai įmonių veikia ir daugiausiai darbuotojų įdarbinama paslaugų sektoriuje (2014 m. atitinkamai 267 įmonės, 1179 dirbantys) (R44), toliau rikiuojasi pramonės (2014 m. atitinkamai 42 įmonės, 406 dirbantys) (R45), žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriuose veikiančios įmonės (2014 m. atitinkamai 39 įmonės, 413 dirbančiųjų) (R46). Tendencijos rodo, kad analizuojamu periodu visuose vardinamuose sektoriuose įmonių pamažu daugėjo, tačiau darbuotojų skaičius ženkliai didėjo tik pramonės sektoriuje – 114 darbuotojų (R47), labiausiai mažėjo žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriuje – mažėjo 77 darbuotojais (R48), nors šio sektoriaus įmonių skaičius augo 5 (R49). Svarbiausios ne žemės ūkio ekonominės veiklos – paslaugos, pramonė ir statyba.

Nedarbas VRS yra aktuali problema: vidutinis metinis bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų 2013 m. pab.²⁴. Varėnos r. sav. sudarė 13,4 proc., ir buvo mažesnis nei Alytaus regione bendrai – 15,9 proc., tačiau didesnis nei Lietuvos mastu 11,1 proc. (R24). Panaši tendencija išliko, vidutinis metinis bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų 2014 m. pab. Varėnos r. sav. sudarė 11,6 proc., ir buvo mažesnis nei Alytaus regione bendrai – 13,7 proc., tačiau didesnis nei Lietuvos mastu – 8,9 proc. (R50). Per 2011 m. buvo registruotos 1 733 laisvos darbo vietos, 2012 m. – 956, 2013 m. – 1 079, 2014 m. – 1 160, 2015 m. pirmų 9 mėn. – 833²⁵, tendencijos rodo, jog registruotų laisvų darbo vietų skaičius išliks panašus ir šiais metais, nors registruotų laisvų darbo vietų skaičius išlieka nepakankamas, kad eliminuotų ar ženkliai sumažintų nedarbą Varėnos rajono sav. (R51).

Informacija apie ES ir kitų fondų pritraukimą. Remiantis Finansų ministerijos pateikiamais duomenimis²⁶, 2007 – 2013 m. ES finansiniu periodu, Varėnos r. sav. buvo įgyvendinta 50 projektų ir pritraukta 19 466 377,51 eurų ES struktūrinių fondų paramos.

VkVVG teritorijos **smulkiojo ir vidutinio verslo tendencijos** atskleidžiamos 6 lentelėje.

6 lentelė. Ūkio subjektai pagal darbuotojų skaičių VkVVG teritorijoje

Darbuotojų skaičiaus grupė	2011 m.		2014 m.	
	Įmonių skaičius	Darbuotojų skaičius iš viso tose įmonėse	Įmonių skaičius	Darbuotojų skaičius iš viso tose įmonėse
0-9 darbuotojai	317	306	341	332
10-49 darbuotojai	23	598	32	816
50-99 darbuotojai	9	587	7	475

Šaltinis: Valstybinė mokesčių inspekcija prie LR Finansų ministerijos, 2011 m. ir 2014 m. pr. duomenys

Remiantis LR smulkaus ir vidutinio verslo plėtros įstatymu, įmonės turinčios iki 10 darbuotojų yra priskiriamos prie labai mažų įmonių, įmonės turinčios iki 50 darbuotojų priskiriamos prie mažų įmonių ir įmonės turinčios iki 250 darbuotojų priskiriamos prie vidutinių įmonių. VkVVG vyrauja labai mažos įmonės, analizuojamu periodu jų buvo įkurta daugiausiai, t. y. 24 (R52). Mažiau daugėjo mažų įmonių t. y. 9 (R53), visgi, analizuojamu periodu daugiausiai žmonių įdarbino būtent mažos įmonės, t. y. 218 (R54). Vidutinių įmonių analizuojamu periodu mažėjo 2 (R55) ir 112 mažėjo jų darbuotojų skaičius (R56). Tendencijos palankios labai mažų ir mažų įmonių plėtrai, kadangi tokios įmonės įdarbina daugiausiai darbuotojų, jų plėtra turi būti skatinama.

Varėnos rajono savivaldybės **komunalinių atliekų tvarkymo sistema** yra Alytaus komunalinių atliekų tvarkymo regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos dalis. Už Varėnos rajono savivaldybės atliekų tvarkymą įgyvendinimą yra atsakinga Varėnos rajono savivaldybė ir UAB Alytaus regiono atliekų tvarkymo centras. Dalis tvarkymo paslaugų yra teikiama privačių atliekų tvarkymo įmonių.

Pagrindiniai **transportiniai ryšiai** Varėnos rajono savivaldybėje realizuojami sausumos keliais. Pagrindiniai transporto infrastruktūros elementai Varėnos rajono savivaldybėje yra automobilių kelių ir gatvių tinklas, geležinkelio keliai. Vandens transporto infrastruktūra pritaikyta/ taikoma turizmui ir rekreacijai. Aplinkinių gyvenamųjų vietovių gyventojai Varėnos miesto centrą ar kitas rajono vietas gali pasiekti viešuoju transportu: autobusais ir geležinkeliu. Varėnos mieste yra autobusų ir geležinkelio stotis. UAB „Varėnos autobusų parkas“ rūpinasi keleivių pervežimu ir turi 6 tarp miestinio bei 24 priemiestinio susisiekimo maršrutus.

Savarankiškai dirbančių asmenų skaičius pateikiamas 7 lentelėje.

7 lentelė. Savarankiškai dirbančių asmenų skaičius VkVVG teritorijoje

Gyventojai, savarankiškai vykdančios veiklą	2011 m.	2014 m.
Asmenų įsigijusių verslo liudijimus,	418	407

²⁴ Čia ir toliau remiamasi Lietuvos darbo biržos tinklalapyje www.ldb.lt skelbiamais statistiniais duomenimis, imami Varėnos r. sav. duomenys, kadangi išskirti VkVVG teritorijos duomenų nebuvo galimybės

²⁵ Remiantis Alytaus teritorinės darbo biržos Varėnos skyriaus pateikiama metų pabaigos informacija

²⁶ ES paramos portalas [esparama.lt](http://www.esparama.lt), LR Finansų ministerija, nuoroda internete: http://www.esparama.lt/igyvendinami-projektai?pgsz=10&order=&page=&proCode=&applicantName=&proName=&amountSupportFrom=&amountSupportTo=&amountPaidFrom=&amountPaidTo=&contractDateFrom=&contractDateTo=&kvietimoNr=&proStatusName=&contractFinishedDateFrom=&contractFinishedDateTo=&apskritis=&igyv_saviv=Var%C4%97nos+raj

skaičius		
Asmenų, vykdžiusių individualią veiklą pagal pažymą, skaičius	111	331

Šaltinis: Valstybinė mokesčių inspekcija prie LR Finansų ministerijos, 2011 m. ir 2014 m. pr. duomenys

Analizuojamu laikotarpiu savarankiškai dirbančių pagal verslo liudijimus sumažėjo 11 ir sudarė 407 (R57) ir šis ekonominės veiklos būdas išliko gana populiarus. Kone tris kartus, iki 331 asm., daugėjo asmenų vykdžiusių individualią veiklą pagal pažymą (R58), tokį padidėjimą galima paaiškinti didėjančiu asmenų verslumu, iniciatyva imtis savo veikla bei tuo, kad nuo 2013 m. sausio 1 d. asmenys įgiję verslo liudijimą iš juridinių asmenų už suteiktas paslaugas negalėjo gauti daugiau nei 15 500 Lt. Dėl šių priežasčių, asmenų vykdančių individualią veiklą pagal pažymą skaičiaus didėjimo tendencija išliks. Savarankiškas asmenų darbas pagal verslo liudijimus ir/ar individualią veiklą yra puiki priemonė kovoti su nedarbu, todėl turėtų būti skatinama.

Bendruomeninis ir (arba) socialinis verslas tik pradeda pirmuosius žingsnius Lietuvoje, todėl ir VkvVG teritorijoje nėra paplitęs. Kadangi praėjusiam finansavimo periode daugelis bendruomenių susitvarkė bendruomenių namus, įsigijo materialinę bazę, įgavo patirties dirbant su projektais ir vieni su kitais, todėl tikima, jog ateinančiame ES finansavimo periode bendruomenės pereis į naują kooperacijos etapą – bendrą ekonominę veiklą. Remiantis informacija, parengta JPP „Kurk Lietuvai“ dalyvių, bendradarbiaujant su Anykščių rajono savivaldybės administracija ir Anykščių verslo informacijos centru, Lietuvoje jau dabar esama apie 80 bendruomeninio ir (arba) socialinio verslo pavyzdžių²⁷ (R59). VkvVG teritorijoje bendruomeninio ir (arba) socialinio verslo pavyzdžių, kaip naujos tendencijos, dar nėra, tačiau susidomėjimą bendruomeninio ir (arba) socialinio verslo kūrimu išreiškė per 70 proc. poreikių nustatymo tyrime dalyvavusių respondentų²⁸ (R60).

VkvVG teritorijoje registruotų ūkininkų ūkių yra 1 710²⁹ (R61). **Ūkininkaujančių skaičius pagal ūkių dydį:**

- iki 5 ha – 1 085 (R62)
- 6-20 ha – 595 (R63)
- 21-50 ha – 146 (R64)
- 51-100 ha – 73 (R65)
- 101 ha ir daugiau – 73 (R66)

Ūkininkaujančių pagal amžių iki 40 m. – 228 (R67) ir vyresnių nei 55 m. – 745 (R68). Rajone vyrauja mišrūs ūkiai: augalininkystės ūkių yra 14 (R69), užsiimančių vien tik gyvulininkyste nėra. Registruoti 83 ekologiniai ūkiai (R70). Ūkininkų užsiimančių žemės ūkio produktų perdirbimu ir realizavimu yra 152 (R70), iš jų bitininkystės produktais 145 (R71). Taigi, VkvVG teritorijoje vyrauja mišrūs smulkūs ūkiai iki 5 ha, ūkininkavimu daugiausia užsiima vyresni, 55 metų sulaukę gyventojai (R72), dėl visuotinai pripažįstamo tokių ūkių nenašumo, ribotos ekonominės naudos ir ūkininkaujančių amžiaus tiek užsiimančių žemės ūkiu, tiek pačių ūkių veikliausiai skaičius mažės.

Lietuvos statistikos departamento duomenimis VRS 2011 m. buvo 31 kaimo turizmo sodyba, 2014 m. – 32, 2011 m. apgyvendinta 13 tūkst. turistų, 2014 – 17,4 tūkst. Taigi, tiek kaimo turizmo sodybų, tiek turistų jose daugėja.

Dabartinė ekonominė situacija didžiąja dalimi neatitinka gyventojų poreikių ir VkvVG teritorijos vizijos: vyrauja didelis nedarbas, žemės ūkio sektoriuje dominuoja smulkūs mišrūs ūkiai, kuriuose ūkininkauja vyresnio amžiaus gyventojai. Visgi, ateities tendencijos palankios: plečiasi pramonės sektorius, daugėja smulkaus verslo įmonių, ypač paslaugų sektoriuje, jos įdarbina vis daugiau darbuotojų, didėja savarankiškai dirbančiųjų skaičius, NVO vis labiau domisi bendruomeninio verslo plėtra. Vietos gyventojai išreiškė verslo, įskaitant ir amatus, plėtros, ūkininkų, ketinančių papildomai imtis ne žemės ūkio veiklos ir teikti paslaugas kaimo gyventojams, skatinimo, bei turizmo skatinimo poreikius. Atsižvelgus į poreikius, tinkamai paskatinus ir parėmus vietos iniciatyvas galima pasiekti apsibrėžtą viziją – *Varėnos kraštas garsus išsaugota unikalia gamta ir kultūros paveldu, sveika ir saugia aplinka, socialiniais ir bendruomeniniais bei miško gėrybių verslais, turizmo, pramogų ir poilsio paslaugomis. Patogi geografinė padėtis, išplėta susisiekimo sistema bei turistų gausa palanki gamybos ir paslaugų verslo plėtrai.*

²⁷ Nuoroda internete: <https://www.google.com/maps/d/viewer?mid=zQmEy1wbCKtQ.kXc6B35s7bAU>, žiūrėta 2015-09-18

²⁸ Remiantis VkvVG vykdyto poreikių nustatymo tyrimo informacija

²⁹ Čia ir toliau remiamasi Varėnos r. sav. administracijos žemės ūkio skyriaus pateiktais 2015 m. duomenimis, ankstesnių duomenų pateikti nebuvo galimybės, kadangi statistika buvo renkama kitokiais ploto intervalais.

2.5.	VVG teritorijos socialinė infrastruktūra ir kultūros ištekliai
------	--

Pažymima, jog į analizę įtraukiamos tik aktyvios NVO (ne pagal VĮ Registrų centro duomenis), taip pat atkreiptinas dėmesys, jog nėra galimybės pateikti informacijos apie NVO narių skaičių ir jo pokytį, kadangi NVO veikla grindžiama savanoryste ir asmeniniais poreikiais save realizuoti, todėl NVO veikloje dalyvauti gali visi norintys ir galintys, tad skirtingais laikotarpiais dalyvaujančių skaičius skiriasi, tačiau nėra fiksuojamas.

VkVVG teritorijoje 2011 m. veikė³⁰ 40 NVO, 2015 m. – 45, taigi NVO daugėja (R73), 2011 m. veikė 2 sporto klubai, 2015 m. – 4, taigi atsirado 2 nauji sporto klubai (R74), 2011 m. veikė 8 savivaldybei pavaldžios įstaigos (seniūnijų adm.), 2015 m. – 8, taigi skaičius nekito (R75), 2011 m. veikė 20 švietimo įstaigų, 2015 m. – 15, taigi uždarytos 5 švietimo įstaigos (R76), 2011 m. veikė 2 soc. paslaugų įstaigos, 2015 m. skaičius nekito (R77), 2011 m. veikė 43 kultūros įstaigos, 2015 m. – 47, taigi kultūros įstaigų skaičius didėjo 4 (R78), 2011 m. veikė 24 įstaigos susijusios su visuomenės sveikatos gerinimu, 2015 m. – 22, vadinasi įstaigų susijusių sveikatos gerinimu mažėjo 2 (R79), 2011 m. veikė 11 įstaigų, susijusių su visuomenės saugumo užtikrinimu, 2015 m. šis skaičius nekito, apie valstybinių įstaigų ir institucijų skaičiaus pokytį 2011 – 2015 m. duomenų nėra, šiuo metu tokių įstaigų veikia 20 (įskaitant geležinkelio stotis, paštus, girininkijas).

VkVVG mažėja besimokančių bendrojo ugdymo programose skaičius: 2013-2014 mokslo metais buvo 1449, 2014-2015 m. jau 1274, t.y. sumažėjo 175 mokiniais (R80), tačiau šiek tiek didėja besimokančių ikimokyklinio ugdymo programose skaičius: 2013-2014 mokslo metais buvo 210, 2014-2015 m. 218, t.y. padaugėjo 8 mokiniais (R81). VkVVG teritorijoje veikia 40 kaimo bendruomeninių organizacijų (R82). VkVVG teritorijoje veikiančios kaimo bendruomeninės organizacijos, Varėnos rajono savivaldybė, kitos NVO ir verslo subjektai 2011 m. – 2014 m. periodu pateikė 66 projektų paraiškas, finansuota ir įgyvendinta 54 projektai³¹ (R83) pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 metų programos krypties „LEADER metodo įgyvendinimas“ priemonę „Vietos plėtros strategijų įgyvendinimas“. Bendra visų projektų finansuota suma siekia 1 834 002,44 Eur. Iki šių projektų dauguma kaimo bendruomeninių organizacijų patirties rengiant ir įgyvendinant projektus neturėjo. 2011 metais finansuoti 14 projektų, 2012 metais – 11 projektų, 2013 metais – 13 projektų, 2014 metais – 15 projektų ir 2015 metais – 1 projektas.

Kultūros ištekliai³². 2011 m. prie VRS kultūros centro ir jo filialo veikė 111 mėgėjų meno kolektyvų, 2013 m. – 100, analizuojamu laikotarpiu mėgėjų meno kolektyvų VRS sumažėjo 10 proc. (R84). 2011 m. meno kolektyvuose dalyvavo 1174 asm., 2013 m. – jau 1074 asm., t. y. 10 proc. mažiau (R85). VRS profesionalaus meno sklaidos renginių (parodos, koncertai, spektakliai) 2011 m. įvyko 81, 2013 m. – 62, vadinasi renginių mažėjo 25 proc. (R86), profesionalaus meno renginiai 2011 m. pritraukė 22 464 lankytojus, 2013 m. – 18 641 lankytojus, vadinasi lankytojų mažėjo 17 proc. (R87). Kino filmų 2011 m. buvo parodyta 104, 2013 m. – 63, žiūrovų 2011 m. atėjo 850, 2013 m. – 766, analizuojamu laikotarpiu atitinkamai sumažėjo 39 proc. filmų (R88) ir 10 proc. žiūrovų (R89). Varėnos kraštas įžymus jau 20 metų organizuojama tarptautine „Grybų šventė“, kuri kasmet į Varėnos kraštą sukviečia tūkstančius žmonių iš visos Lietuvos ir užsienio. Kasmet Varėnoje yra organizuojama ir Lietuvoje tapusi tradicine šventė „Kaziuko mugė“, kurioje kasmet dalyvauja krašto amatininkai, bendruomenių kolektyvai ir kt. Dauguma bendruomenių kasmet organizuoja tradicines šventes (Joninės, Oninės ir pan.).

Kultūros vertybių registro duomenimis³³, VRS (VkVVG teritorijos išskirti neįmanoma) teritorijoje gausu *kultūros ir istorijos objektų bei vertybių*: 80 statinių, 185 vietovės, 4 kiti nekilnojamieji objektai (R90). Kultūros ir istorijos objektų bei vertybių išsaugojimas yra būtinas siekiant puoselėti krašto istoriją ir identitetą, objektų pritaikymas lankomumui ir pažinimui padidintų turistų srautą. Visuomenė per mažai suvokia apie kraštovaizdį kaip žmonių gyvenamąją aplinką, jame esančių gamtos ir kultūros paveldo objektų apsaugos reikmes, principus ir būdus, be to, kultūros paveldas nėra gerai ištirtas ir atskleistas, visuomenės aplinkosauginis sąmoningumas ir aktyvumas yra gana mažas, nepakankamai tenkinami gyventojų kultūriniai ir rekreaciniai poreikiai. Nepakankamas švietimas ir informavimas apie Lietuvos kultūros ir gamtos paveldo savitumą ir reikšmę sąlygoja tai, kad visuomenė mažai prisideda prie Lietuvos kultūros kūrimo ir puoselėjimo. 2013 m. Eurobarometro tyrimo duomenimis, Lietuvos gyventojų susidomėjimas kultūros paveldo objektais yra gerokai žemesnis nei daugumos senųjų ES valstybių-narių: bent kartą per metus paveldo objekte apsilanko 53 proc. lietuvių (vokiečių – 63 proc., olandų – 71 proc., švedų – 79

³⁰ Informacija apie VkVVG teritorijoje veikiančias organizacijas ir institucijas pateikiama remiantis VRS seniūnijų 2011 m. veiklos ataskaitomis bei informacija apie seniūnijas pateikiama VRS internetinėje svetainėje, aktualūs 2015 m. duomenys pateikiami remiantis VRS administracijos pateikiama informacija.

³¹ VkVVG informacija apie jos teritorijoje įgyvendintus, VkVVG VPS lėšomis finansuotus projektus. Apie finansavimą iš kitų šaltinių duomenų nėra

³² Remiantis 2011 m. ir 2013 m. VRS kultūros centrų ir jų filialų veiklos ataskaitomis, atskirai VkVVG teritorijai informacijos išskirta nėra galimybės.

³³ Kultūros vertybių registro internetinė svetainė, nuoroda internete: <http://kvr.kpd.lt/#/static-heritage-search> (žiūrėta 2015-09-24)

proc.). Žemiausias šis rodiklis Lietuvoje ir lyginant su kitomis Baltijos šalimis. Tokiu būdu nepakankamai išnaudojamas paveldo vertybių kaip socialinės, rekreacinės ir ekonominės veiklos centrų potencialas. Panaši padėtis ir gamtos paveldo srityje: aplinkosauginiai-rekreaciniai objektai dėl prastos techninės būklės nepajėgūs efektyviai organizuoti visuomenės kultūrinį ir ekologinį švietimą bei poilsį, todėl bendras visuomenės aplinkosauginis sąmoningumas yra žemas (R91).

Tautinio paveldo plėtra. VRS³⁴ šiuo metu veikia 1 amatų centras (Dargužių amatų centras), 11 etnografinių kaimų, veiklą vykdo 14 sertifikuotų amatininkų, užsiimančių šių sričių tradiciniais amatais: architektūra, taikomasis ir paprotinis menas, namų apyvoka, muzikos instrumentai, vaikų ugdymo priemonės, interjeras, tradicinio maisto gamyba, apavas, gyvuliai (R92). Tradiciniai amatai yra viena iš alternatyvių veiklos rūšių ir gali duoti nemažą teigiamą ekonominę ir socialinę naudą kaimo vietovėms. Ši veikla yra naujų darbo vietų ir pajamų šaltinis kaimo gyventojams, o kitas labai svarbus aspektas yra tai, kad tradicinių amatų gaminių gamyba įgalina išsaugoti ir etninės kultūros vertybes.³⁵ Amatų išsaugojimas ir plėtojimas yra būtinas siekiant puoselėti krašto istoriją ir identitetą, amatų plėtra gali būti pritaikoma edukacijai ir pažinimui, padidintų turistų srautą, tapti ekonomine veikla vietos gyventojams.

Dabartinė socialinė infrastruktūra ir jos veikla, taip pat kultūros ištekliai iš dalies atitinka esamus gyventojų poreikius ir VVG teritorijos viziją. VkvVG daugėja NVO įskaitant kaimo bendruomeninių organizacijų, kurios praėjusiam ES finansavimo periode įgavo projektų rengimo ir įgyvendinimo patirties, sustiprėjo. Gana stabilus išliko kultūros, sveikatos priežiūros įstaigų skaičius. Visgi, mažėjo mėgėjų meno kolektyvų ir jų dalyvių, mažėjo profesionalaus meno ir kino sklaidos renginių ir žiūrovų. VkvVG teritorijoje veikia profesionalūs amatininkai, gausu kultūros ir istorijos objektų bei vertybių, visgi kultūros paveldas nėra gerai ištirtas ir atskleistas, nepakankamai išnaudojamas paveldo vertybių kaip socialinės, rekreacinės ir ekonominės veiklos centrų potencialas. Gyventojai išreiškė moksleivių ir jaunimo užimtumo gerinimo poreikį, išreiškė pritarimą bendruomenių ir kitų nevyriausybių organizacijų veiklos skatinimui, įgyvendinant įvairius vietos iniciatyvų projektus, išreiškė kultūros renginių, bendruomenės švenčių, sporto ir laisvalaikio organizavimo, viešųjų vietų (aikščių, parkų, sporto aikštelių) tvarkymo poreikius. Tinkamai paskatinus ir parėmus šių poreikių išpildymą būtų prisidėta prie VkvVG teritorijos vizijos - Varėnos rajonas – puoselėjamų senųjų amatų ir tradicijų kraštas, pripažinta menininkų kūrybos vieta. Čia nuolat organizuojami kultūros renginiai, festivaliai, menininkų plenerai, pritraukiantys daug svečių iš Lietuvos ir užsienio.

2.6.	VVG teritorijos gamtos išteklių analizė
------	---

Žemės fondas, jo struktūra, žemės ūkio naudmenų kokybė ir jų tinkamumas žemės ūkio veiklai. VRS žemės fondas ir jo struktūra pateikiama 9 lentelėje.

9 lentelė. VRS žemės fondo struktūra ir pokytis

		Žemės ūkio naudmenos									Kita žemė				
			Iš jų									Iš jų			
	Bendras plotas	iš viso	ariamoji žemė	sodai	pievos ir natūralios ganyklos	Miškai	Keliai	Užstatyta teritorija	Vandenys	Iš viso	Medžių ir krūmų želdiniai	Pelkės	Pažeista žemė	Nenaudojama žemė	
2011 m.	221813,95	48897,02	33869,5	686,73	14340,79	153269,2	5067,08	2583,19	4932,29	7065,17	1483,6	3841,5	44,42	1695,65	
2013 m.	221813,95	48710,83	33169,22	671,1	14870,51	152828,2	5069,58	2560,82	4932,29	7712,25	2023,64	3857,48	46,35	1784,78	
Pokytis	0	-186,19	-700,28	-15,63	529,72	-441,02	2,5	-22,37	0	647,08	540,04	15,98	1,93	89,13	

Šaltiniai: Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos ir Valstybės įmonės Registrų centras sudarytas Žemės ūkio fondas (2011 m. ir 2013 m.)

Iš pateiktos lentelės matome, jog analizuojamu 2011-2013 m. laikotarpiu, VRS 186 ha sumažėjo žemės ūkio naudmenų plotas (700 ha sumažėjo ariamos žemės (R93), 530 ha padidėjo pievų ir ganyklų plotas (R94)), sumažėjo miškų (441 ha) (R95). Šiuo mažėjimus galima paaiškinti medžių krūmų želdinių ploto ir nenaudojamos žemės ploto didėjimu, atitinkamai 540 ha (R96) ir 89 ha (R97). Tai reiškia žemės nenaudojimą ir miškų kirtimą. VRS dirvožemio našumo balas – 30,4, dirvožemis priskiriamas 5 dirvožemių grupei. Vyrauja prastos ūkinės vertės dirvožemiai. Apie

³⁴ VkvVG teritorijos išskirti neįmanoma

³⁵ Parengta remiantis Žemės ūkio ministerijos Kaimo plėtros departamento Tautinio paveldo ir mokymo skyriaus informacija pateikiama svetainėje <http://www.tautinispaveldas.lt>, (žiūrėta 2015-09-24)

trečdalį žemės ūkio naudmenų sudaro smėlio dirvožemiai. Dėl šių savybių šios grupės dirvožemiai yra prasčiausi šalyje, nes juose išauginama mažiausiai augalininkystės produkcijos³⁶.

Atkreiptinas dėmesys ir į VRS miškingumą. Miškai užima 68,9 proc. VRS ploto, kai tuo metu analogiškas Alytaus apskrities rodiklis siekia 49 proc. (kaimyninės Vilniaus apskrities rodiklis siekia 42,1 proc.), Lietuvos mastu – 32,6 proc³⁷ (R98). VRS teritorija yra pati miškingiausia Lietuvoje.

Žemės ūkio naudmenų plotą, kuriame ekologiškai ūkininkaujama 2011 m. sudarė 4180 ha, 2012 m. - 4 350 ha, 2013 m. – 4 479 ha, 2014 m. - 4 254 ha³⁸ (R99). Skaičiai rodo, jog ekologiniai ūkiai nusistovėjo ir ateities tendencija išliks stabili.

Kraštovaizdžio tinkamumas rekreacijai. Varėnos rajonas - tai šviesūs ir gaivūs pušynai, garsėjantys grybais, prieš tūkstančius metų supustytos smėlingos žemyninės kopos ir lygumos, papuoštos vingiuotomis upėmis ir srauniais šaltavandeniais upeliais, mėlynomis ežerų akimis. Dėl didelio miškingumo, upių, Dzūkijos nacionalinio parko įkurto saugoti ir puoselėti Dainavos upių santakos gamtos ir kultūros vertybės, sudaryti sąlygas poilsiui ir pažintiniam turizmui, VkvVG teritorija priskiriama prie vidutinio turistinio potencialio teritorijų³⁹. Varėnos rajono aktyvaus poilsio turizmo produktai sietini su Merkio, Ūlos ir Nemuno vandens trasomis (R100), vietinių ir tarptautinių dviračių trasų tinklu rajone (R101). Didelis rekreacinis potencialas sietinas su rekreacine ir sportine žūkle Merkio upėje, rekreacinėmis veiklomis rajono miškų masyvuose. Varėnos rajono kaimo turizmo produktai sietini su daugiau nei 30 kaimo turizmo sodybų vienodu atstumu nutolusiu nuo Vilniaus ir Kauno (R102).

VkvVG teritorijos bioįvairovė. Varėnos rajonas – miškingiausias Lietuvoje (miškingumas 2013 m. siekė 68,9 proc.). Vyrauja monokultūriniai pušynai, mažiau eglynų, juodalksnynų. Rajono teritorijoje randamos 84 aukštesniųjų augalų, 15 grybų ir 3 samanų rūšys (R103), įrašytos į Lietuvos Raudonąją knygą. Kadangi didžiąją Varėnos r. miškų dalį sudaro pušynai, kurie nėra labai tinkami daugeliui gyvūnų mitybos ir veisimosi atžvilgiu, rūšių įvairovė nėra didelė. Varėnos r. miškuose gyvena briedžiai, taurieji elniai, stirnos, šernai, pilkieji ir baltieji kiškiai, miškinės kiaunės, kanadinės audinės, vilkai, lapės, mangutai, ūdros, ondatros, voverės, barsukai, bebrai. Šalia upelių, ežerų ir pelkių, eglių ir lapuočių medynuose su gausiu pomiškiu sutinkamos lūšys, bei kiti plėšrūs žinduoliai, čia gyvūnų įvairovė ir jų gausumas žymiai didesnis. Varėnos r. miškuose sutinkamas lygiažvynis žaltys, kuris niekur kitur Lietuvoje nėra rastas. Varėnos r. miškuose labai gausi ornitofauna (paukščiai), čia sutinkama daug retųjų paukščių rūšių: pilkosios ir žaliosios meletos, kukučiai, žalvarniai, lututės, juodieji gandrai ir kt., jokia kita Lietuvos teritorija neprilygs Varėnos rajonui tetervinių ir kurtinių gausa. Ties vandens telkiniais aptikamos į Lietuvos Raudonąją knygą įrašytų didžiųjų baulbių perimvietės. Merkinės ir Marcinkonių seniūnijų teritorijose sutinkami baliniai vėžliai. Varėnos r. taip pat sutinkami retieji varliagyviai – raudonpilvės kūmutės, nendrinės rupūžės. Naudojami 2014 metų duomenys.⁴⁰

Saugomos teritorijos. Informacija apie saugomas teritorijas pateikiama 2 diagramoje.

2 diagrama. Saugomų teritorijų pasiskirstymas VkvVG teritorijoje 2015 m. duomenimis

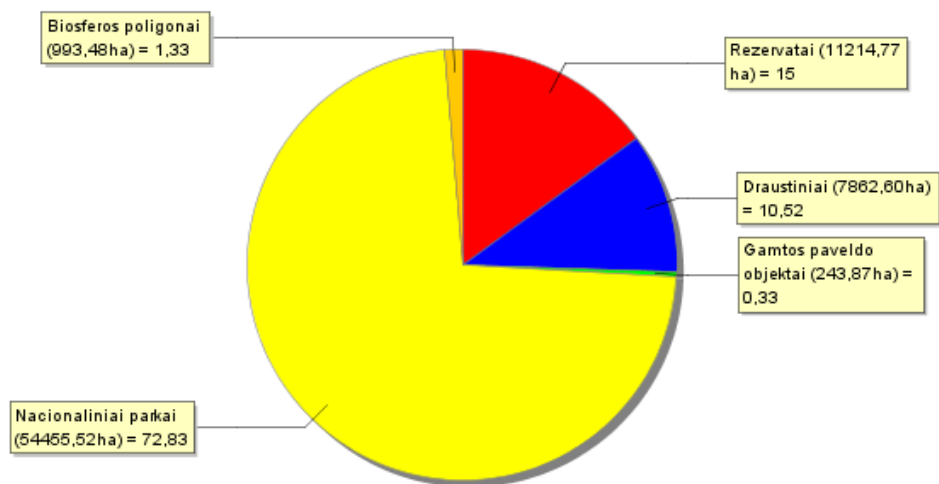
³⁶ Remiantis žurnalo „Mano ūkis“ informacija, nuoroda internete <http://manoukis.lt>, 2015 balandžio numeris, straipsnis „Lietuvos žemių našumas“.

³⁷ Remiantis Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos ir Valstybinės įmonės Registrų centras sudarytu Žemės ūkio fondu (2013 m.)

³⁸ Varėnos rajono savivaldybės administracijos Žemės ūkio skyriaus pateikta informacija

³⁹ Remiantis Lietuvos turizmo potencialo įvertinimo, nustatant didžiausias turistinės traukos vietas ir jų panaudojimo prioritetus, studija, LR turizmo departamento pateikiama informacija.

⁴⁰ Čia ir toliau pateikta informacija, susijusi su saugomomis teritorijomis ir vandens kokybe gauta el. paštu iš Varėnos rajono savivaldybės administracijos Vietinio ūkio ir turto valdymo skyriaus vyr. specialisto Antano Labanausko. Duomenys saugomi minėto skyriaus patalpose.

Šaltinis: Saugomų teritorijų valstybės kadastras⁴¹

Į VkvVG teritoriją įeina didžioji dalis Dzūkijos nacionalinio parko teritorijos (54 455,52 ha) (R104). Parkas įsteigtas 1991 m., jo plotas – 58 519 ha. Dzūkijos nacionalinis parkas yra didžiausia saugoma teritorija Lietuvoje. Jis įkurtas saugoti ir puoselėti Dainavos upių santakos gamtos ir kultūros vertybes, sudaryti sąlygas poilsiui ir pažintiniam turizmui. Parke yra išskirti 3 rezervatai (R105) (žinomiausias Čepkelių valstybinis rezervatas) ir 28 draustiniai (R106), kurie užima 46 proc. teritorijos, saugomi 42 gamtos paveldo objektai, iš kurių 18 paskelbti gamtos paminklais (R107). Parko buveinėse sutinkamos 1 194 augalų, 1 027 grybų bei kerpių ir 2 107 gyvūnų rūšys, iš kurių 254 įrašytos į Lietuvos raudonąją knygą (R108). Jame gausu šaltinių ir upių, kurių vanduo papildo didžiausią Lietuvos upę Nemuną. Kartu tai viena miškingiausių Lietuvos saugomų teritorijų. Didžiąją teritorijos dalį užimantys šilai priklauso miškų masyviui, nusitęsusiame per Lietuvą, Lenkiją ir Baltarusiją. Parkas išsiskiria ir unikaliu kultūriniu kraštovaizdžiu, čia išliko gamtos ir žmogaus per šimtmečius sukurta miškų, laukų ir pievų mozaika, senieji kaimai su tradicine medine architektūra, savitas šilų, panemunių ir gruntinių dzūkų gyvenimo būdas. Visi Dzūkijos nacionalinio parko miškai paskelbti „Natura 2000“ teritorija, kuri vadinama Dainavos giria. Ji skirta europinės svarbos rūšims ir buveinėms išsaugoti⁴². 2011 m. Čepkelių valstybinis gamtinis rezervatas ir Dzūkijos nacionalinis parkas tapo vieninteliu Lietuvoje PAN parku. PAN parkų fondo strategijos tikslas – suburti Europoje saugomas teritorijas, kurios atitiktų aukštus laukinės gamtos ir darnaus turizmo plėtojimo standartus.

Vandens kokybė. Vandens kokybė ežeruose yra tiriama vykdant maudyklų vandens kokybės stebėseną (stebimi 5 vandens telkiniai – Varėnos I-asis tvenkinys, Glėbo, Glūko, Kastinio ir Žiezulio ežerai). Taip pat 4 kartus per metus yra atliekami išvalytų Žiezulio ir Karloniškės ežerų hidrocheminiai tyrimai. Stebimų vandens telkinių būklė priskirtina gerai, bakteriologinio užterštumo ar cheminių medžiagų kiekio normų viršijimo nenustatyta (R109). Išskirtinė Varėnos rajono ypatybė yra tankus upių tinklas. Tai – Nemunas, jo intakai – Merkys, Strauja, antros eilės intakai – Šalčia, Grūda, Varėnė, Ūla, Spengla, Skroblus ir kiti, gausūs mažesnieji upeliai ir šaltiniai. Dauguma rajono upių yra gana švarios, šaltavandenės ir sraunios.

Energijos gamybai naudotini atsinaujinantys ištekliai ir jos gamyba. Šioje dalyje remiamasi Atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimo Alytaus regiono Varėnos rajone galimybių studija, atlikta 2013 m. VRS užsakyму⁴³.

Pateikiant esamos situacijos pristatymą analizuota šilumos ir elektros energijos gamyba ir tam naudojami atsinaujinantys energijos.

Išanalizavus VRS šiluminės energijos sąnaudas iš centralizuotos šilumos tiekimo įmonės pagal energijos naudotojų sektorius, apskaičiavus galutinės šiluminės energijos kiekius, ją tiekiant decentralizuotai, pagal naudojamo kuro kiekius įmonėms ir įstaigoms, pramonei ir verslui, žemės ūkiui bei kitiems vartotojams, įvertinus šiluminės energijos poreikius, naudojamą kurą decentralizuotai tiekiant energiją būstui, nustatyta, kad 89 proc. naudojamos galutinės šiluminės energijos yra gaunama naudojant biokurą (daugiausia medienos kurą) (R110), 11 proc. tenka iškastiniam kurui (R111).

⁴¹ Saugomų teritorijų valstybės kadastro internetinėje svetainėje skelbiama informacija, nuoroda internete (<http://stk.vstt.lt/stk>)

⁴² Parengta remiantis Dzūkijos nacionalinio parko svetainės informacija, nuoroda internete: <http://gamta.cepkeliai-dzukija.lt/18731/apie-parka.html>, žiūrėta 2015-09-23

⁴³ Studija atlikta UAB „Eurointegracijos projektai“. VkvVG studiją pateikė VRS administracija.

Remiantis atlikta elektros energijos suvartojimo analize Varėnos rajone bei įvertinus rajone esančių elektros energijos gamintojų iš atsinaujinančių energijos išteklių pagaminamą energijos kiekį per metus, nustatyta, kad tik 1,79 proc. el. energijos pagaminta iš atsinaujinančios energijos išteklių (R112).

VRS, 2013 m. duomenimis, veikia šios hidroelektrinės:

1. UAB „VIA MARIS“ (Krūminių km.)
2. 2 UAB „ENG“ (Pamusėlių km.)
3. 3 UAB „Senosios Varėnės HE“ (Senoji Varėna)

VRS, 2013 m. duomenimis, veikia šios saulės elektrinės:

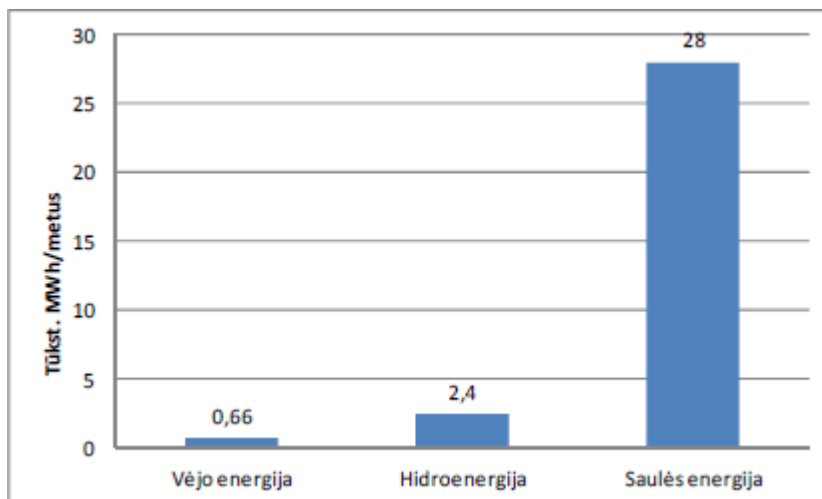
1. Vilma Vilpišauskienė (Laukininkėlių saulės elektrinė)
2. UAB "ALRIVEGA" (Alrivos saulė)
3. Ūkininkas Saulius Plančiūnas

Minėtoje studijoje išanalizuotos Varėnos r. sav.:

- Saulės energijos potencialas ir panaudojimo elektros ir šilumos gamybai galimybės
- Vėjo energijos potencialas ir panaudojimo galimybės
- Hidroenergijos išteklių įvertinimas
- Biodujų gamybos iš žemės ūkio atliekų ir žemės ūkio kultūrų, iš komunalinių atliekų sąvartynų, iš nutekamųjų vandenų valymo įrenginių potencialas ir panaudojimo galimybės
- Šiaudų kuro išteklių įvertinimas
- Medienos kuro vietinių išteklių įvertinimas
- Kuro gamyba iš energetinių augalų
- Geoterminės energijos panaudojimo galimybių įvertinimas

Remiantis atskirų atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimo vertinimais pateikiami: teorinis galutinės elektros energijos potencialas iki 2020 m. Varėnos rajone (3 grafikas) bei teorinis AEI galutinės šiluminės energijos potencialas Varėnos rajone (4 grafikas).

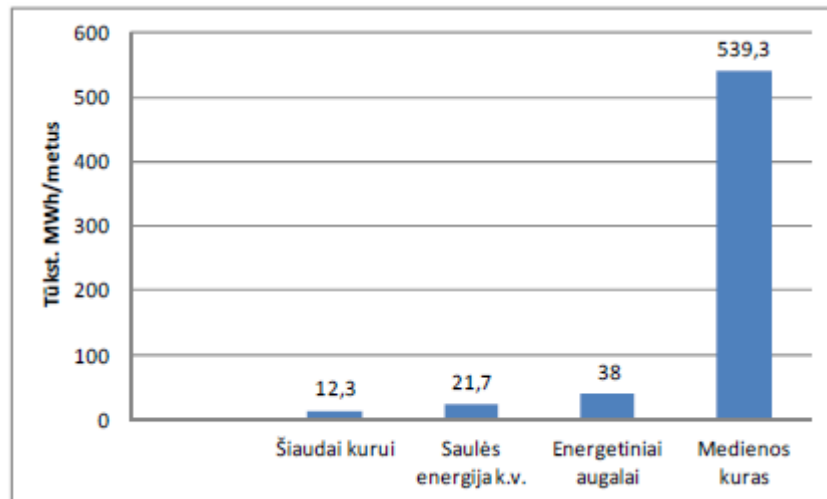
3 grafikas. Teorinis galutinės elektros energijos potencialas iki 2020 m. Varėnos rajone

Šaltinis: *Atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimo Alytaus regiono Varėnos rajone galimybių studija, 2013 m.*

Šiuo metu rajone yra išnaudojama apie pusę teorinio hidroenergijos potencialo (R113), saulės energijos potencialo – apie 5 proc. (R114), vėjo energija nėra išnaudojama visiškai (R115). Jeigu dar padidės saulės elektrinių skaičius, elektros energijos gamyba iš saulės energijos padidės. Tačiau artimiausiu metu dėl nepalankių elektros energijos supirkimo tarifų, abejotina naujų saulės jėgainių plėtra. Ją paskatinti, prie esamų elektros tarifų, gali arba įrangos kainų mažėjimas, arba finansinė parama įrangai įsigyti. Elektros energijos gamyba iš biodujų šiuo metu nevykdoma, perspektyvoje galima tik su finansine parama projekto įgyvendinimui.

4 grafikas. Teorinis AEI galutinės šiluminės energijos potencialas Varėnos rajone

Šaltinis: *Atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimo Alytaus regiono Varėnos rajone galimybių studija, 2013 m.*

Šiaudų kuro potencialas 12,3 tūkst. MWh/m. (šiuo metu naudojama apie 2 tūkst. MWh/m.) (R116), apie saulės energijos panaudojimą šiluminei energijai informacijos nėra, tačiau apskaičiuotas potencialas 21,7 tūkst. MWh/m. (R117), energetinių augalų (pvz. karklai) 38 tūkst. MWh/m. (R118), medienos kuras 539,3 tūkst. MWh/m., VRS panaudojama apie 4 tūkst. MWh/m. (R119). Pastebima, kad, nors saulės energijos potencialas yra milžiniškas, tačiau vertinta prognozė kiek apytikriai Varėnos rajone būtų pastatyta saulės kolektorių šiluminei energijai (karštam vandeniui) gaminti. Nors tai nėra ekonominiu požiūriu labai patraukli sritis, kur žmonės investuotų į tokios įrangos įsigijimą, tačiau vis tiek atsiranda suinteresuotų žmonių tokioms sistemoms įsirengti, negalvojant apie greitą finansinę naudą. Energetinių augalų potencialas, nors teoriškai yra didelis, tačiau ekonomiškai, jeigu nebus valstybės paramos, neapsimokės jį vystyti. Realiai, įvertinant ekonominius aspektus, iš AEI panaudoti šiluminei energijai gaminti perspektyviausias yra biokuro panaudojimas. Šiam atsinaujinančiam energijos ištekliui panaudoti pagrindinis skatinantis veiksnys yra palyginti konkurencinga kuro kaina bei šilumos generavimo įrangai įsigyti dalis lėšų yra gaunama iš įvairių fondų. Taip pat yra reali galimybė panaudoti dalį šiaudų potencialo, jeigu statomoje biokuro katilinėje būtų iš karto numatomas nedidelės dalies šiaudų kuro pamašymas į medienos skiedros kurą.

Gamtos ištekliai ir jų būklė iš dalies atitinka gyventojų poreikius ir VVG viziją. VkvVG teritorija yra miškingiausia visoje Lietuvoje, pasižymi gaiviais pušynais, švariais ežerais ir upėmis, idealiai tinkančiais rekreacijai ir turizmui. Į teritoriją įeina Dzūkijos nacionalinis parkas, kuris yra didžiausia saugoma teritorija Lietuvoje, įtraukta į NATURA2000 ir PAN programas, pasižymi žmogaus nepaliesta gamta, unikalia bioįvairove. Plėtojama ekologinė ūkininkystė, turizmas, tačiau ekstensyviai išnaudojamas atsinaujinančių energijos išteklių potencialas. Tinkamai paskatinus ir parėmus vietos iniciatyvas būtų prisidėta prie VkvVG teritorijos vizijos - Varėnos kraštas garsus išsaugota unikalia gamta ir kultūros paveldu, sveika ir saugia aplinka, socialiniais ir bendruomeniniais bei miško gėrybių verslais, turizmo, pramogų ir poilsio paslaugomis. Varėnos kraštas garsus grybingais pušynais, patrauklus gamtos įvairove ir kraštovaizdžiu, kruopščiai saugomu nuo žalingo poveikio, atviras turistams. Krašte vystomiems verslams naudojami atsinaujinantys gamtos ištekliai.

2.7.	Papildoma informacija
------	-----------------------

Varėnos krašto vietos veiklos grupės teritorijos gyventojų poreikių analizės (aprašyta 2.2. dalyje) metu išanalizuotos pagrindinės vietos gyventojų problemos, poreikiai, numatytos prioritutinės sritys į kurias, gyventojų, jaunimo ir verslo sektoriaus atstovų nuomone, tikslinga investuoti. Pateikiamos apibendrintos tyrimo išvados.

VkvVG gyventojų buvo paklausta apie opiausias gyvenamosios vietovės problemas. Daugiausiai respondentų atsakydami į atvirą klausimą „Kokia gyvenamosios vietovės problema Jums šiuo metu opiausia?“ įvardino šias pagrindines gyvenamosios vietovės problemas:

1. Darbo vietų trūkumas (15,78 proc. respondentų) (R120);
2. Kelių remontas ir priežiūra (9,47 proc. respondentų) (R121);
3. Bendruomeniškumo stoka (8,42 proc. respondentų) (R122);
4. Jaunimo užimtumo trūkumas (7,89 proc. respondentų) (R123);

5. Prasta demografinė padėtis, kaimo senėjimas (6,84 proc. respondentų) (R124);
6. Patalpų bendruomenės reikmėms nebuvimas (6,84 proc. respondentų) (R125);
7. Prasta geriamojo vandens kokybė (6,31 proc. respondentų) (R126);
8. Socialinė atskirtis (5,79 proc. respondentų) (R127);
9. Girtavimas (4,21 proc. respondentų) (R128);
10. Poilsio vietų ir maudyklų prasta būklė (4,21 proc. respondentų) (R129).

Pastebima, jog dauguma įvardintų opiausių problemų sutampa su įvardintomis prioritetinėmis ES paramos sritimis, kurioms, respondentų nuomone, tikslinga teikti finansavimą. Respondentai buvo paprašyti išrinkti tris ES paramos prioritetus, kurių plėtrai tikslingiausia teikti ES paramą. Pirmoje vietoje respondentai išskyrė „Verslo, įskaitant ir amatus, plėtojimas kaime“, 18,15 proc. (R130), antroje vietoje – „Moksleivių ir jaunimo užimtumo gerinimas“, 15,77 proc. (R131), trečioje vietoje „Kultūros renginių, bendruomenės švenčių, sporto ir laisvalaikio organizavimas“, 12,8 proc. (R132), ketvirtoje vietoje – „Įvairaus turizmo, įskaitant ir kaimo turizmą, skatinimas“, 11,16 proc. (R133), penktoje vietoje – „Bendruomeninių ir kitų nevyriausybinių organizacijų veiklos skatinimas, įgyvendinant įvairius vietos iniciatyvų projektus“, 10,86 proc. (R134) ir šeštoje vietoje – Gyvenviečių viešųjų vietų (aikštelių, parkų, sporto aikštelių) tvarkymas, 8,78 proc. (R135). Respondentai buvo supažindinti su galimybe 2015 - 2023 metų finansavimo periode finansuoti įvairius bendruomeninius (socialinius) verslus ir buvo prašoma įvertinti ar respondentai dalyvautų tokios verslo kūrimo. Daugiausiai respondentų (43 proc.) mano, jog galbūt dalyvautų kuriant bendruomeninį (socialinį) verslą (R136). Net 30 proc. respondentų pasirinko atsakymo variantą „Taip, dalyvausiu“ (R137). O 18 proc. respondentų norėtų dalyvauti kuriant bendruomeninį verslą, tačiau neturi tokio verslo idėjų (R138). Tik 4 proc. respondentų turi idėją, tačiau nenori dalyvauti kuriant tokį verslą (R139). Ir 5 proc. respondentų trūksta informacijos apie bendruomeninį (socialinį) verslą (R140).

Verslo sektoriaus atstovų apklausos rezultatai rodo, jog daugiau nei 70 proc. respondentų mano, jog būtina teikti paramą verslo, įskaitant ir amatus, plėtojimui kaime (R141). Naujų verslų atsiradimas ir esamų plėtra užtikrintų Vėvėg teritorijos gyventojų užimtumą. Net 66,07 proc. respondentų teikia prioritetą moksleivių ir jaunimo užimtumo gerinimui (R142), pabrėžiama, jog ši sritis šiuo metu yra probleminė, labai trūksta vaikų ir jaunimo užimtumo veiklų. 61,82 proc. verslo atstovų mano, jog parama labiausiai teikti būtina vandens telkinių valymui ir poilsio vietų įrengimui (R143), o 60 proc. apklaustųjų – gyvenviečių viešųjų vietų tvarkymui (R144). Verslo atstovų nuomone, šių prioritetų finansavimas paskatintų turizmo plėtrą rajone. Mažesnę dalis respondentų (53,57 proc.) teigia, jog būtina finansuoti kultūros renginių, bendruomenės švenčių, sporto ir laisvalaikio organizavimą (R145), kas užtikrintų tradicijų tęstinumą, bendravimą tarp kartų, sveiką laisvalaikio praleidimą. Didžioji dauguma respondentų į apklausos anketos klausimą „Jei kitam finansavimo periode būtų finansuojamas privatus verslas, ar teiktumėt paraiškas?“ atsakė teigiamai. Didesnioji sutiktų dalyvauti strategijoje bei teiktų paraiškas (45 proc. respondentų) (R146), mažesnę dalis respondentų prieš tai įvertintų finansavimo intensyvumą (24 proc. respondentų) (R147) bei remiamas veiklas (19 proc. respondentų) (R148). 10 proc. respondentų dar nežino (R149) ir 2 proc. respondentų neteiktų privataus verslo paraiškos 2015 - 2023 metų finansavimo periode (R150).

Susitikimų su vietos gyventojais metu buvo akcentuojamos jaunimo užimtumo problemos. Siekiant išsiaiškinti situaciją ir nustatyti šių problemų priežastis buvo atlikta jaunimo apklausa. Respondentų buvo prašoma išsirinkti tinkamiausią teiginį, kuris apibūdina jaunimo užimtumą sąlygas respondentų kaime. Didžiausia dalis respondentų (38 proc. respondentų) (R151) teigia, jog iniciatyva yra, tačiau nėra reikiamų sąlygų iniciatyvoms įgyvendinti. Kitame klausime buvo klausama ar dabartinės jaunimo užimtumo sąlygos tenkina respondentus. Net 77,99 proc. respondentų atsakė, jog dabartinė jaunimo užimtumo situacija Varėnos rajone netenkina respondentų (R152). Siekiant išsiaiškinti tokio vertinimo priežastis buvo paprašyta įvertinti gyvenamojoje vietovėje esančias vietas susirinkimas, vietas repeticijoms, sporto sales ir aikštynus, poilsio zonas, sales rengti renginiams, muzikos aparatūrą. Vietos susirinkimams, muzikos aparatūros ir poilsio zonas sąlygos problematiškos beveik visose seniūnijose. Vietos repeticijoms puikios sąlygos yra sukurtos tik Merkinės seniūnijoje. Sporto salės sąlygos rajone įvertinamos vidutiniškai, tik Varėnos ir Matuizų seniūnijose jos buvo įvertintos puikiai. Sporto aikštynų sąlygos Vėg teritorijoje yra geriausiai išvystytos Valkininkų ir Matuizų seniūnijose. Salės renginiams organizuoti puikios sąlygos sukurtos Merkinės ir Matuizų seniūnijose ir tokiam vertinimui didžiausią poveikį turi praeito periodo VPS įgyvendinimas. Jakėnų, Varėnos ir Kaniavos seniūnijose šios sąlygos buvo įvertintos labai blogai, tad ir šioms sąlygoms sukurti ar pagerinti reikalingas finansavimas. Tyrimo metu išvykęs jaunimas buvo paprašytas pateikti pagrindines priežastis, kurios paskatintų grįžti į Varėnos rajoną. 27 proc. respondentų paskatintų įvairių darbo vietų pasirinkimas (R153), 22 proc. respondentus – laisvalaikio formų praleidimo įvairovė (R154) ir 19 proc. respondentų – sutvarkytos viešosios erdvės (aikštynai, parkai, poilsio zonos ir pan.) (R155), 15 proc. respondentų teigia, jog juos grįžti gyventi į Varėnos rajoną paskatintų palankios sąlygos kurti verslą (R156). 15 proc. respondentų svarbu, kad būtų atnaujinta infrastruktūra (geri keliai, apšvietimas, vandentiekis, kanalizacija ir pan.) (R157).

Remiantis pateiktais rezultatais galima teigti, jog 2015-2023 m. tikslinga investuoti į šias prioritetines sritis:

1. Verslo, įskaitant ir amatus, plėtojimas kaime
2. Moksleivių ir jaunimo užimtumo gerinimas
3. Kultūros renginių, bendruomenės švenčių, sporto ir laisvalaikio organizavimas
4. Įvairaus turizmo, įskaitant ir kaimo turizmą, skatinimas

5. Bendruomenių ir kitų nevyriausybinių organizacijų veiklos skatinimas, įgyvendinant įvairius vietos iniciatyvų projektus.
6. Gyvenviečių viešųjų vietų (aikščių, parkų, sporto aikštelių) tvarkymas
7. Patalpų bendruomenės reikmėms įrengimas.

3. VVG teritorijos SSGG		
3.1.	Stiprybės	Stiprybę pagrindžiančio rodiklio Nr.
3.1.1.	Kuriamos naujos darbo vietos ir skatinamas ekonomikos augimas	R44, R45, R47, R52, R53, R54, R57, R58,
3.1.2.	Didelis gyventojų ir verslo sektoriaus susidomėjimas verslo plėtra ir finansavimo galimybėmis	R60, R136, R137, R146, R147, R148
3.1.3.	Unikalus kraštovaizdis ir platus turizmo objektų tinklas, pritraukiantis didelius turistų srautus	R92, R100, R101, R102, R109
3.1.4.	Plėtojama savanorystė ir stiprėja vietos gyventojų socialiniai ryšiai	R73, R74, R78, R82
3.1.5.	Svari vietos NVO patirtis rengiant ir įgyvendinant viešosiomis lėšomis finansuojamus projektus	R83
3.2.	Silpnybės	Silpnybę pagrindžiančio rodiklio Nr.
3.2.1.	Didelis nedarbas ir jaunimo užimtumo trūkumas	R21, R22, R23, R24, R49, R50, R120, R123, R131, R142, R151, R152
3.2.2.	Spartus gyventojų mažėjimas ir senėjimas lyginant su regiono ir šalies rodikliais	R7, R9, R11, R12, R13, R14
3.2.3.	Maža meno ir kt. laisvalaikio renginių pasiūla sąlygojanti nepakankamą gyventojų laisvalaikio užimtumą	R84, R85, R86, R87, R88, R89, R132
3.2.4.	Nepakankamai ištirti ir turistų lankymui pritaikyti kultūros paveldo objektai.	R91
3.2.5.	Didelis socialinę atskirtį patiriančių asmenų skaičius ir nepatenkinami VkvVG gyventojų socialinių paslaugų poreikiai	R29, R30, R35, R36, R37, R40, R41, R43, R128
3.2.6.	Neišnaudojamas atsinaujinančių energijos šaltinių potencialas	R111, R112, R113, R114, R115, R116, R117, R118, R119
3.3.	Galimybės	
3.3.1.	Verslumo ir verslo, įskaitant socialinį verslą ir amatus plėtra dėl 2014-2020 m. struktūrinių fondų finansavimo	
3.3.2.	Augantis turistų skaičius sukuria prielaidas naujų paslaugų srities verslų steigimui ir plėtrai	
3.3.3.	Jauni žmonės atvykstantys gyventi ir dirbti VkvVG teritorijoje dėl sukurtų patrauklių jaunimo užimtumo priemonių.	
3.3.4.	Rekreacinio gamtos potencialo, tautinio, kultūros ir istorijos paveldo plėtra ir pritaikymas edukacijai bei pažinimui, siekiant konkuruoti su kitais į turizmą orientuotais Lietuvos rajonais.	
3.3.5.	NVO sektoriaus stiprinimas ir plėtra skatinant įvairių paslaugų teikimą pasinaudojant ES ir kt. fondų finansavimu	
3.3.6.	Atsinaujinančių energijos išteklių plėtra pasinaudojant ES ir kt. fondų finansavimu.	
3.4.	Grėsmės	
3.4.1.	Ekonominės situacijos blogėjimas dėl darbingo amžiaus gyventojų mažėjimo (senėjimas, emigracija)	
3.4.2.	Nepakankamas investicijų VkvVG teritorijoje lygis galintis turėti įtakos verslo aplinkos ir ekonomines situacijos blogėjimui	
3.4.3.	Darbingų ir kvalifikuotų gyventojų emigracija dėl patrauklesnių atlyginimų	
3.4.4.	Turistų srautų sumažėjimas dėl konkurencijos su kitais gamtos ištekliais pasižyminčiais rajonais	

4. VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas prioritetine tvarka				
Eil. Nr.	VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas (prioritetine tvarka)	Poreikį pagrindžiantys VVG teritorijos SSGG teiginiai (Nr.)	Sąsaja su KPP 2014–2020 m. nustatytais nacionaliniais kaimo plėtros poreikiais	Poreikio tenkinimas / netenkinimas iš VPS lėšų
4.1.	Verslo, įskaitant ir amatus, plėtojimas kaime	3.1.1.; 3.1.2.; 3.2.1.; 3.3.1.; 3.3.2.; 3.3.6.; 3.4.3.	18; 8; 9; 10.	Tenkinamas
4.2.	Moksleivių ir jaunimo užimtumo gerinimas	3.1.4.; 3.1.5.; 3.2.1.; 3.2.2.; 3.2.3.; 3.3.3.; 3.4.1.	8; 9; 21;	Tenkinamas
4.3.	Kultūros renginių, bendruomenės švenčių, sporto ir laisvalaikio organizavimas	3.1.4.; 3.1.5.; 3.2.1.; 3.2.3.; 3.3.3.; 3.3.5.	18; 19.	Tenkinamas
4.4.	Įvairaus turizmo, įskaitant ir kaimo turizmą, skatinimas	3.1.1.; 3.1.2.; 3.1.3.; 3.2.4.; 3.3.1.; 3.3.2.; 3.3.4.; 3.4.4.;	18; 16.	Tenkinamas
4.5.	Bendruomenių ir kitų nevyriausybinių organizacijų veiklos skatinimas, įgyvendinant įvairius vietos iniciatyvų projektus.	3.1.4.; 3.1.5.; 3.2.1.; 3.2.3.; 3.2.5.; 3.2.6.; 3.3.1.; 3.3.3.; 3.3.4.; 3.3.5.; 3.3.6.; 3.4.4.;	19; 21; 16.	Tenkinamas
4.6.	Gyvenviečių viešųjų vietų (aikščių, parkų, sporto aikštelių) tvarkymas	3.1.3.; 3.2.1.; 3.3.3.; 3.3.5.	19; 16.	Tenkinamas
4.7.	Patalpų bendruomenės reikmėms įrengimas	3.1.4.; 3.1.5.; 3.2.1.; 3.2.3.; 3.2.5.; 3.3.3; 3.3.5.	19.	Tenkinamas
4.8.	Komunalinių paslaugų (skalbyklų, batų taisyklų ir kt.) plėtra	3.1.1.; 3.1.2.; 3.2.1.; 3.3.1.; 3.3.5.	18; 10.	Tenkinamas
4.9.	Socialinių paslaugų, reikalingų specialių poreikių žmonėms, plėtra	3.1.1.; 3.1.2.; 3.1.4.; 3.1.5.; 3.2.1.; 3.2.2.; 3.2.5.; 3.3.1.;	9.	Tenkinamas

		3.3.5.;		
4.10.	Aplinkosaugos priemonių populiarinimas ir įgyvendinimo užtikrinimas	3.1.3.; 3.1.4.; 3.1.5.; 3.2.6.; 3.3.6.	14.	Tenkinamas
4.11.	Vandens telkinių valymas ir poilsio vietų įrengimas	3.1.3.; 3.1.5.; 3.2.4.; 3.3.4.	19; 16	Tenkinamas

II DALIS. KOKIE MŪŠŲ PRIORITETAIR IR TIKSLAI?

5. VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys			
5.1.	VPS prioritetai, priemonės ir jų veiklos sritys (jei veiklos sritys numatytos):	Sąsaja su VVG teritorijos poreikiais	
5.1.1.	I prioritetas: EKONOMINĖS VEIKLOS KAIME SKATINIMAS		
		Kodai:	
5.1.1.1.	Priemonė: Parama verslo pradžia ir plėtrai.	LEADER-19.2-6	4.1; 4.4.; 4.8; 4.9
5.1.1.1.1.	- veiklos sritys: Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti.	LEADER-19.2-6.2	4.1; 4.4.; 4.8.; 4.9
5.1.1.1.2.	- veiklos sritys: Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti.	LEADER-19.2-6.4	4.1; 4.4.; 4.8.
5.1.1.2.	Priemonė: Parama bendradarbiavimui įgyvendinant vietos lygio populiarinimo veiklą, skirtą trumpoms tiekimo grandinėms plėtoti.	LEADER-19.2.-16	4.1
5.1.1.2.1.	- veiklos sritys: Parama vietinės maisto produktų rinkos vystymui.	LEADER-19.2.-16.4	4.1
5.1.1.3.	Priemonė: Parama NVO verslo kūrimui ir plėtrai.	LEADER-19.2-SAVA-5	4.1.; 4.4.; 4.5.; 4.7.; 4.9.
5.1.1.4.	Priemonė: NVO verslo kūrimas ir plėtra naudojant atsinaujinančius išteklius.	LEADER-19.2-SAVA-6	4.8.; 4.9.; 4.10.
5.1.2.	II prioritetas: INFRASTRUKTŪROS PRITAIKYMAS KAIMO GYVENTOJŲ POREIKIAMS		
		Kodai:	
5.1.2.1.	Priemonė: Parama pagrindinėms paslaugoms ir kaimų atnaujinimui kaimo vietovėse.	LEADER-19.2-7	4.2; 4.3.; 4.4.; 4.5; 4.6.; 4.11.
5.1.2.1.1.	- veiklos sritys: Viešųjų erdvių, laisvalaikio bei sporto infrastruktūros kūrimas ir plėtra.	LEADER-19.2-7.2	4.2.; 4.3.; 4.4.; 4.5; 4.11.
5.1.2.1.2.	- veiklos sritys: Parama kaimo kultūros paveldo išsaugojimui ir tvarkymui.	LEADER-19.2-7.6	4.5.; 4.6.
5.1.2.3.	Priemonė: Parama miškų rekreacinio potencialo didinimui.	LEADER-19.2-SAVA-7	4.5.
5.1.3.	III prioritetas: GYVENTOJŲ AKTYVINIMO IR UŽIMTUMO SKATINIMAS		
		Kodai:	
5.1.3.1.	Priemonė: Parama socialinės veiklos skatinimui.	LEADER-19.2-SAVA-8	4.2.; 4.5.
5.1.3.2.	Priemonė: Parama vaikų ir jaunimo laisvalaikio užimtumo gerinimui.	LEADER-19.2-SAVA-9	4.2; 4.3.
5.1.3.3.	Priemonė: Parama kultūros savitumo išsaugojimui ir tradicijų puoselėjimui.	LEADER-19.2-SAVA-4	4.3.; 4.5

6. VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių sąsaja su ESIF teminiais tikslais ir EŽŪFKP prioritetais bei tikslinėmis sritimis										
VPS turinys	ESIF teminiai tikslai									
	1	10	3	3	5-6	4	8	9	2	
	EŽŪFKP prioritetai ir tikslinės sritys									
	1A	1C	2B	3A	4A	5C	6A	6B	6C	
I VPS prioritetas: EKONOMINĖS VEIKLOS KAIME SKATINIMAS										
1. VPS priemonė: Parama NVO verslo kūrimui ir plėtrai.							X			
2. VPS priemonė: NVO verslo kūrimas ir plėtra naudojant atsinaujinančius išteklius.						X				
3. VPS priemonė ir jos veiklos sritys: Parama verslo pradžia ir plėtrai.							X			

7. VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir ESBJRS		
Strateginio dokumento pavadinimas		VPS sąsajos pagrindimas
7.1.	VVG teritorijos savivaldybės plėtros strateginis planas	VPS yra glaudžiai susijusi su Varėnos rajono savivaldybės plėtros strateginiu planu tiek prioritetų, tiek ir priemonių lygiu: - VPS I prioritetas <i>Ekonominės veiklos kaime skatinimas</i> atitinka plano II prioritetą <i>Aplinką tausojančios ekonominės veiklos bei turizmo plėtros skatinimas</i>, nes VPS priemonė 1.1. <i>Parama verslo pradžiai ir plėtrai prisideda</i> prie plano tikslo 2.2. <i>Skatinti naujų įmonių kūrimąsi ir verslininkystę</i> įgyvendinimo, suteikiant paramą ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti ir plėtoti bei remiant vietinės maisto produktų rinkos vystymą. - VPS II prioritetas <i>Infrastruktūros pritaikymas kaimo gyventojų poreikiams</i> atitinka plano III prioritetą <i>Darni infrastruktūros plėtra</i>, nes VPS priemonės 2.1. <i>Parama viešosios infrastruktūros gerinimui</i> ir 2.3. <i>Parama miškų rekreacinio potencialo didinimui</i> prisideda prie plano tikslo 3.1. <i>Užtikrinti patikimą rajono susisiekimo sistemą ir jai reikalingą susisiekimo infrastruktūrą</i> uždavinio 3.1.3. <i>Pagerinti turistinių, rekreacinių objektų prieinamumą</i> bei tikslo 3.3. <i>Gerinti aplinkos kokybę, stiprinti taršos prevenciją</i> uždavinio 3.3.5. <i>Gerinti rajono kraštovaizdžio, saugomų teritorijų būklę, vykdyti gyvenviečių apželdinimą</i> įgyvendinimo, organizuojant viešųjų erdvių tvarkymą bei kuriant ir plečiant sporto ir laisvalaikio infrastruktūrą, didinant kaimų aplinkos patrauklumą, sukuriant ir plėtojant rekreacinę infrastruktūrą, pritaikant miškus gyventojų rekreaciniams poreikiams. - VPS II prioritetas <i>Infrastruktūros pritaikymas kaimo gyventojų poreikiams</i> taip pat atitinka plano II prioritetą <i>Aplinką tausojančios ekonominės veiklos bei turizmo plėtros skatinimas</i>, nes VPS priemonė 2.2. <i>Parama kaimo kultūros paveldo išsaugojimui ir tvarkymui</i> prisideda prie plano tikslo 2.5. <i>Skatinti kompleksinį gamtos ir kultūros paveldo objektų naudojimą turizmo reikmėms</i> įgyvendinimo, užtikrinant istorinę, etnokultūrinę, architektūrinę ar kitokią kultūrinę vertę turinčių nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų bei vietovių atnaujinimą ir tvarkymą ir jų pritaikymą bendruomeniniams (viešiesiems) poreikiams tenkinti. - VPS III prioritetas <i>Gyventojų aktyvinimo ir užimtumo skatinimas</i> atitinka plano I prioritetą <i>Bendruomenės pažangos skatinimas ir socialinio saugumo stiprinimas</i>, nes: - o VPS priemonė 3.1. <i>Parama socialinės veiklos skatinimui</i> prisideda prie plano tikslo 1.4. <i>Plėtoti socialinę paramą, gerinant socialinių paslaugų prieinamumą ir kokybę</i> įgyvendinimo, skatinant socialinių paslaugų plėtrą bei didinant socialinę įtraukti kaimo vietovėse ir taip gerinant socialinės rizikos šeimų gyvenimo kokybę; - o VPS priemonė 3.2. <i>Parama vaikų ir jaunimo laisvalaikio užimtumo gerinimui</i> prisideda prie plano tikslo 1.1. <i>Didinti švietimo paslaugų prieinamumą ir gerinti jų kokybę</i> uždavinio 1.1.3. <i>Plėtoti galimybes vaikų ir mokinių saviraiškai ir socializacijai</i> įgyvendinimo ir tikslo 1.3. <i>Gerinti kūno kultūros ir sporto veiklos sąlygas</i> įgyvendinimo, gerinant vaikų popamokinį užimtumą ir jaunimo laisvalaikio užimtumą; - o VPS priemonė 3.3. <i>Parama kultūros savitumo išsaugojimui ir tradicijų puoselėjimui</i> prisideda prie plano tikslo 1.2. <i>Puoselėti krašto kultūros tradicijas, stiprinti meno ir kultūros plėtrą ir sklaidą</i> įgyvendinimo, aktyvinant kaimo gyventojus, didinant jų socialinės, kultūrinės

		saviraiškos galimybes bei ugdant bendradarbiavimo ir tradicijų puoselėjimo įpročius.
7.2.	VVG teritorijoje patvirtintas regiono plėtros planas	VPS yra taip pat glaudžiai susijusi su Alytaus regiono plėtros planu tiek prioritetų, tiek ir priemonių lygiu: - VPS I prioritetas <i>Ekonominės veiklos kaime skatinimas</i> atitinka plano I prioritetą <i>Konkurencinga ekonomika</i>, nes VPS priemonė 1.1. <i>Parama verslo pradžiai ir plėtrai</i> prisideda prie plano tikslo 1.1. <i>Didinti ūkinės veiklos įvairovę ir pagerinti sąlygas investicijų pritraukimui, mažinant geografinių sąlygų ir demografinių procesų sukeltus gyvenimo kokybės netolygumus</i> uždavinio 1.1.1. <i>Sudaryti sąlygas darbo vietų kūrimui, kuriant ir atnaujinant viešąją ir ekonominę infrastruktūrą, gamtos, kultūros paveldo objektus ir kultūros įstaigas</i> įgyvendinimo, skatinant fizinių asmenų ekonominės veiklos vystymą kaimo vietovėse, apimančią įvairius ne žemės ūkio verslus, produktų gamybą, apdorojimą, jų pardavimą bei įvairių paslaugų teikimą. - VPS II prioritetas <i>Infrastruktūros pritaikymas kaimo gyventojų poreikiams</i> taip pat atitinka plano I prioritetą <i>Konkurencinga ekonomika</i>, nes VPS priemonės 2.1. <i>Parama viešosios infrastruktūros gerinimui</i> ir 2.2. <i>Parama kaimo kultūros paveldo išsaugojimui ir tvarkymui</i> prisideda prie plano tikslo 1.1. <i>Didinti ūkinės veiklos įvairovę ir pagerinti sąlygas investicijų pritraukimui, mažinant geografinių sąlygų ir demografinių procesų sukeltus gyvenimo kokybės netolygumus</i> uždavinio 1.1.1. <i>Sudaryti sąlygas darbo vietų kūrimui, kuriant ir atnaujinant viešąją ir ekonominę infrastruktūrą, gamtos, kultūros paveldo objektus ir kultūros įstaigas</i> įgyvendinimo, skiriant paramą kaimo vietovių viešosios sporto ir laisvalaikio infrastruktūros sukūrimui, atnaujinimui ir plėtrai bei kaimo vietovėse esantiems kultūros paveldo objektams išsaugoti, tvarkyti, atnaujinti. - VPS III prioritetas <i>Gyventojų aktyvinimo ir užimtumo skatinimas</i> atitinka plano II prioritetą <i>Darni bendruomenė</i>, nes: - o VPS priemonė 3.1. <i>Parama socialinės veiklos skatinimui</i> prisideda prie plano tikslo 2.1. <i>Gerinti viešųjų paslaugų kokybę ir prieinamumą</i> uždavinio 2.1.3. <i>Padidinti socialinio būsto ir socialinių paslaugų prieinamumą pažeidžiamiausioms gyventojų grupėms</i> įgyvendinimo, įgyvendinant ne pelno projektus, kuriais bus kuriamos naujos socialinės paslaugos ar vykdoma šių paslaugų plėtra; - o VPS priemonė 3.2. <i>Parama vaikų ir jaunimo laisvalaikio užimtumo gerinimui</i> prisideda prie plano tikslo 2.1. <i>Gerinti viešųjų paslaugų kokybę ir prieinamumą</i> uždavinio 2.1.1. <i>Padidinti bendrojo ugdymo ir neformaliojo švietimo įstaigų (ypač vykdančių ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas) tinklo veiklos efektyvumą</i> įgyvendinimo, skiriant investicijas į vaikų dienos centrų kūrimą ir plėtrą, priemonių jų veiklos vykdymui išigijimą, užimtumo programų sudarymą, stovyklų organizavimą bei jaunimui patrauklių saviraiškos formų diegimą. VPS buvo pateikta VVG teritorijoje veikiančiai Alytaus regiono plėtros tarybai susipažinti. VPS pateikta elektronine forma kartu su lydraščiu (2015-09-29 Nr. SD-177), 2015 m. rugsėjo 29 d. Detalus pristatymas vyko Alytaus regiono plėtros tarybos posėdžio metu 2015 m. spalio 26 d., Seirijuose. Gautas teigiamas VPS įvertinimas, pastabų VPS turiniui nebuvo pateikta.
7.3.	Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono	VPS yra susijusi su ESBJS, nes prisideda prie strategijos tikslo <i>Gyventojų gerovės didinimas (angl. Increase</i>

	strategija (ESBJRS)	<i>Prosperity</i>) uždavinio <i>Pagerinti Baltijos jūros regiono konkurencingumą</i> (angl. <i>Improved global competitiveness of the Baltic Sea region</i>) įgyvendinimo: - VPS priemonė 1.1. <i>Parama verslo pradžiai ir plėtrai</i> skatina strategijoje akcentuojamą ūkinės veiklos diversifikavimą kaimo vietovėse, skiriant paramą ne žemės ūkio verslui pradėti ir vystyti; - VPS priemonė 1.2. <i>Parama NVO verslo iniciatyvų skatinimui</i> remia strategijoje akcentuojamą gyventojų verslumo ugdymą ir skatinimą; - VPS priemonė 2.2. <i>Parama kaimo kultūros paveldo išsaugojimui ir tvarkymui</i> remia strategijoje akcentuojamą tvarų gamtos ir kultūros paveldo naudojimą; - VPS priemonė 3.1. <i>Parama socialinės veiklos skatinimui</i> prisideda prie strategijoje akcentuojamo socialinės atskirties mažinimo; - VPS priemonė 3.3. <i>Parama kultūros savitumo išsaugojimui ir tradicijų puoselėjimui</i> remia strategijoje minimas investicijas į kultūrą kaip vieną iš gerovės užtikrinimo veiksnių.
7.4.	Viensektorės žuvininkystės VVG VPS	VVG teritorijoje patvirtintos žuvininkystės VVG VPS nėra.

III DALIS. KAIP PASIEKSIME UŽSIBRĖŽTUS TIKSLUS?

8. LEADER metodo principų bei horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimas	
LEADER metodo principai	
8.1.	Teritorinis principas:
8.1.1.	principo laikymasis rengiant VPS: Siekiant užtikrinti teritorinio principo laikymąsi buvo rengiamas tyrimas - Varėnos krašto vietos veiklos grupės teritorijos gyventojų poreikių analizė. Analizė atlikta remiantis kokybiniu tyrimu ir trimis kiekybiniais tyrimais: „Varėnos krašto VVG kaimiškiosios teritorijos gyventojų poreikių nustatymo tyrimas“, „Varėnos krašto VVG kaimiškiosios teritorijos verslo atstovų poreikių nustatymo tyrimas“ bei „Varėnos krašto VVG kaimiškiosios teritorijos jaunimo atstovų poreikių nustatymo tyrimas“. Kiekybiniais tyrimams atlikti pasirinktas anketinės apklausos metodas, kokybinio tyrimo metu naudotas metodas – susitikimai/diskusijos su vietos valdžios, verslo ir nevyriausybinų organizacijų atstovais. Tikslinė visų tyrimų grupė ir buvo VkvVG teritorijos gyventojai (eiliniai gyventojai, verslo, NVO, vietos valdžios atstovai), kurie susitikimų metu, pildydami anketas dalinosi savo nuomone apie aktualiausias VkvVG teritorijos problemas, joms spręsti būtinus išteklius, siūlė idėjas krašto išskirtinumo ir identiteto, bendros istorijos puoselėjimui. Visi VPS nustatyti prioritetai kilo iš tyrimo aktyviai VkvVG teritorijos gyventojų susitelkusių bendriems tikslams 2014–2020 m. laikotarpiu.
8.1.2.	principo laikymasis įgyvendinant VPS: Vietos išteklių tinkamas panaudojimas, užtikrinant vietos interesų grupių bendradarbiavimą ir veikimą kartu ir užtikrinant integruotą VkvVG teritorijos plėtrą bus užtikrintas skelbiant kvietimus kaimo bendruomeninėms organizacijoms, NVO, verslo ir vietos valdžios institucijoms teikti paraiškas ir gauti finansavimą projektams kurie prisidės prie vietos gyventojų iškeltų (8.1.1. dalis) prioritetų įgyvendinimo kas padės spręsti aktualiausias vietos problemas ir darys VkvVG teritoriją patrauklią gyventi, dirbti ir lankyti. Vietos projektų įgyvendinimas kurs VkvVG teritorijos pridėtinę vertę. Kadangi numatomas finansavimas vietos kultūros paveldo plėtrai, verslo įskaitant amatų plėtrai, rekreacijos objektų plėtrai, tradiciniams renginiams, todėl bus užtikrintas VVG teritorijos išskirtinumo ir specifinių pranašumų panaudojimą (papročiai, kultūra, gamta ir kt.).
8.2.	„Iš apačios į viršų“ principas:
8.2.1.	principo laikymasis rengiant VPS: VPS rengimo proceso metu itin didelis dėmesys buvo skiriamas „iš apačios į viršų“ principui, siekiant suteikti Varėnos rajono vietos organizacijoms ir gyventojams galimybę aktyviai dalyvauti formuojant ir įgyvendinant vietos politiką, dalyvauti priimant sprendimus, tiesiogiai lemiančius jų gyvenimo gerovę, patiems inicijuoti permainas kaimo vietovėse ir aktyviai jas įgyvendinti. Siekiant, kad rengiama VPS geriau atspindėtų realią kaimo padėtį ir lūkesčius bei taptų labiau priimtina ir suprantama vietos gyventojams, buvo atliekamos kiekybinės vietos gyventojų, verslo atstovų ir jaunimo apklausos, organizuotas kokybinis tyrimas - susitikimai/diskusijos su vietos valdžios, verslo ir nevyriausybinų organizacijų atstovais. Papildomai buvo organizuojami susitikimai su Varėnos rajono savivaldybės seniūnais ir administracijos padalinių (skyrių) atstovais, socialinių įstaigų atstovais, jaunimo reikalų taryba ir verslininkais, atskirai organizuoti susitikimai seniūnijų centruose su kaimo gyventojais. Susitikimų ir diskusijų metu buvo renkama dalyvių nuomonė apie teritorijos situaciją, opiausias problemas ir poreikius, gauta idėjų naujoms kryptims. Susisteminus kiekybinių tyrimų informaciją ir apibendrinus diskusijas, išsiaiškinta gyventojų, jaunimo ir verslo atstovų nuomonė ir poreikiai programos prioritetų pasirinkime. Baigiamuosiuose susitikimuose ir VVG tarybos posėdžiuose buvo tikslinama tyrimų metu surinkta informacija ir pasiūlymai bei atsižvelgiant į juos pasirenkamos priemonės ir veiklos sritys. Tokiu pačiu principu buvo planuojami ir derinami VPS įgyvendinimo etapai, planuojami finansiniai ištekliai.
8.2.2.	principo laikymasis įgyvendinant VPS: Aktyvus bendruomenės dalyvavimas rengiant VPS leidžia manyti, kad galima tikėtis jų palaikymo bei įsitraukimo ir įgyvendinant strategiją. Tam užtikrinti bus sudaromos sąlygos visoms suinteresuotoms grupėms

	ne tik gauti savalaikę informaciją apie VPS eigą, bet ir patiems dalyvauti atskiruose VPS įgyvendinimo etapuose: 1) <i>Rengiant kvietimų teikti projektų paraiškas dokumentaciją.</i> Šiame etape bus siekiama bendruomenines organizacijas, kitas NVO, vietos valdžios ir verslo atstovus įtraukti į skelbiamų projektų kvietimų rengimo procesus, kviečiant juos dalyvauti visuotiniuose VVG susirinkimuose prieš kvietimų paskelbimą ir sudarant galimybę jiems teikti komentarus ir pastabas rengiamiems dokumentams. 2) <i>Kviečiant teikti vietos projektų paraiškas.</i> Galimi vietos projektų vykdytojai bus kviečiami prisidėti generuojant projektų idėjas bei rengiant projektų paraiškas. Paskelbus kvietimus projektams pagal poreikį ir galimybes seniūnijose bus organizuojami informaciniai renginiai/susitikimai su įvairių suinteresuotųjų grupių atstovais, siekiant paskatinti aktyviau teikti projektų paraiškas tiek esamiems, tiek ir potencialiems VVG nariams. VVG projektų vykdytojams teks nuolatinės individualias ir grupines konsultacijas pagal poreikį, kurių metu bus sudaroma galimybė vystyti ir tobulinti pradėtas rengti projektų paraiškas. 3) <i>Tvirtinant vietos projektų paraiškas.</i> Kadangi VVG sudaryta iš vietos valdžios, verslo ir pilietinių nevyriausybinių organizacijų atstovų, tai jie bus automatiškai įtraukti į projektų paraiškų atranką ir jų atitikimo vietos gyventojų poreikiams bei prioritetams vertinimą. 4) <i>Pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus ir vykdant stebėseną.</i> Organizuojant rezultatų viešinimo veiklas, bus siekiama pasirinkti tinkamiausias priemones skirtingoms suinteresuotoms grupėms pasiekti ir užtikrinti jų aktyvų dalyvavimą sklaidos bei patirties pasidalijimo renginiuose. Planuojama, kad projektai, kurie pasižymės itin aktyviu bendruomeninių organizacijų, kitų NVO, vietos ir verslo atstovų bei pilietinės visuomenės įtraukimu bus išskirtinai pažymimi, jiems skiriamos atitinkamos nominacijos viešinimo renginių ir sklaidos kampanijos metu. Stebėseną bus vykdoma atsižvelgiant į reikalavimus ir ankstesnę VVG patirtį, sudarant sąlygas nevienašališkam vertinimui į atsakingųjų ratą VVG taryboje įtraukiant skirtingų suinteresuotųjų grupių atstovus. 5) <i>Vykdant VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiklas.</i> Siekiant kuo didesnio gyventojų suinteresuotumo, aktyvumo ir palaikymo, visa su VPS susijusi veikla bus nuolat viešinama ir bus organizuojami gyventojų motyvavimo dalyvauti veiklose renginiai (tokie kaip pavyzdžiui įvairūs konkursai, talkos, bendri neformalūs renginiai).
8.3.	Partnerystės principas:
8.3.1.	principo laikymasis rengiant VPS: Nors didžioji organizuotų susitikimų/diskusijų dalis buvo skirta atskiroms suinteresuotoms grupėms, jų metu buvo akcentuojamas pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios partnerystės poreikis ir privalumai, sprendžiant vietos problemas. Be atskiroms grupėms skirtų renginių, buvo organizuojami susitikimai seniūnijose, į kuriuos buvo stengiamasi sukviesti kuo įvairesnių organizacijų atstovų. Šių renginių metu buvo sudarytos sąlygos skirtingų sektorių atstovams diskutuoti, išsakyti savo nuomonę, lūkesčius ir poreikius bei išgirsti ir įsigilinti į kitų dalyvių padėtį. Patirtis rodo, kad tokios diskusijos stiprina skirtingų suinteresuotųjų grupių tarpusavio supratimą ir norą bendradarbiauti bei siekti bendrų vietos tikslų.
8.3.2.	principo laikymasis įgyvendinant VPS: Kadangi VVG veikla yra paremta partnerystės principu, tai visi su VPS įgyvendinimu susiję veiksmai bus įgyvendinami laikantis šio principo, t.y. sudarant galimybes skirtingų sektorių atstovams bendradarbiauti, keistis informacija ir patirtimi, gilinti tarpusavio supratimą. Savivaldybės atstovai yra išreiškę savo pasiryžimą visomis galimomis priemonėmis, taip pat ir finansinėmis, padėti skatinti smulkiojo verslo ir bendruomenės iniciatyvas, kas yra labai teigiamai vertinama vietos gyventojų tarpe. Siekiant akcentuoti pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovų partnerystės poreikį, kaip vienas iš atrankos kriterijų projektams, finansuojantiems įgyvendinant VPS, numatytas reikalavimas stiprinti įvairių subjektų, sektorių bendradarbiavimą. Taip pat, atsižvelgiant į gyventojų išsakytus poreikius, tarp pasirinktų veiklos kryptių yra numatyta priemonė, kuri skirta kaimo vietovių kultūros savitumo stiprinimui, aktyvinant kaimo gyventojus, didinant jų socialinės, kultūrinės saviraiškos galimybes, o tuo pačiu ir ugdant bendradarbiavimo įpročius (VPS priemonė 2.1. <i>Parama kultūros savitumo išsaugojimui ir tradicijų puoselėjimui</i>).
8.4.	Inovacijų principas:
8.4.1.	principo laikymasis rengiant VPS: Ypatingas dėmesys inovacijų principo įgyvendinimui rengiant VPS nebuvo skiriamas, nes labiau akcentuojami buvo partnerystės ir „Iš apačios į viršų“ principai. Tačiau remiantis konsultantų patarimais,

	skirtingai nei anksčiau organizuojant vietos gyventojų poreikių išsiaiškinimą, buvo daug laiko skirta gilioms diskusijoms su atskiromis suinteresuotomis grupėmis, siekiant kiek įmanoma geriau išgryninti konkrečių grupių poreikius ir prioritetus, identifikuoti galimybes VVG teritorijoje pritaikyti ir įdiegti inovacijas. Vėliau išgrynintomis temomis buvo skatinamos diskusijos susitikimuose su vietos gyventojais seniūnijose, taip užtikrinant vieningos nuomonės ir suvokimo formavimą numatant VPS veiklos kryptis. Tokių diskusijų rezultatas – VPS numatyta priemonė, kuria bus teikiama parama vietinės maisto produktų rinkos vystymui, siekiant diegti inovacijas maisto tiekimo grandinės organizavime ir trumpinime (VPS priemonės veiklos sritis 1.3. <i>Parama vietinės maisto produktų rinkos vystymui</i>). Rengiant VPS taip pat buvo pasinaudota sukauptomis žiniomis apie kitų VVG patirtį ir numatytos tam tikros novatoriškos bendravimo priemonės įgyvendinant VPS.
8.4.2.	principo laikymasis įgyvendinant VPS: Organizuojant vietos projektų atrankas ir įgyvendinant kitus VPS etapus bus labiau pasitelktos informacinės komunikacinės priemonės, tokios kaip paskyros el. erdvėje, forumai ir pan. Šios priemonės bus aktyviai taikomos ir konsultuojant potencialius bei esamus projektų vykdytojus. Remiantis kitų VVG patirtimi, bus kuriama el. partnerių paieškos duomenų bazė, kuri palengvins galimų partnerių paiešką ir jų turimos kompetencijos bei išteklių vertinimą potencialiems projektų vykdytojams. Siekiant padidinti platesnės auditorijos pasiekiamumą, užmegzti glaudesnius ryšius su rajono teritorijos gyventojais ir palengvinti informacijos prieinamumą bus pradėti naudoti socialiniai tinklai informacijos apie vykdomas veiklas viešinimui bei gyventojų aktyvinimui. Taip pat, atsižvelgiant į išsakytus gyventojų poreikius, tarp pasirinktų veiklos krypčių yra numatyta priemonė, kuria bus teikiama parama vietinės maisto produktų rinkos vystymui, siekiant diegti inovacijas maisto tiekimo grandinės organizavime ir trumpinime (VPS priemonės veiklos sritis 1.3. <i>Parama vietinės maisto produktų rinkos vystymui</i>).
8.5.	Integruoto požiūrio principas:
8.5.1.	principo laikymasis rengiant VPS: Rengiant VPS buvo siekiama kuo aiškiau ištirti atskirų sričių problematiką Varėnos rajone bei siekiama sprendimų suderinamumo tarpusavyje. Dėl šios priežasties vykusiose diskusijose ir susitikimuose buvo skatinamas aktyvus įvairių sričių ekspertų dalyvavimas. Pavyzdžiui, analizuojant atsinaujinančių resursų panaudojimo galimybes rajone, buvo pasitelkti patirties šioje srityje turintys NVO ir verslo atstovai, kurie yra glaudžiai bendradarbiavę su mokslininkais ir rengę atitinkamus dokumentus. Siekiant integruoto požiūrio užtikrinimo rengiant VPS, diskusijos buvo organizuojamos aptariant atskiras sritis bei analizuojant problematikos ir siūlomų sprendimų įtaką kitoms sritims, apjungiant skirtingų sričių patirties turinčių asmenų diskusijų metu.
8.5.2.	principo laikymasis įgyvendinant VPS: Atliktų poreikio tyrimo apklausų metu paaiškėjo, kad skirtingų suinteresuotųjų grupių atstovai (verslas, jaunimas, vietos gyventojai) panašiai mato esmines vietos problemas ir skiria panašius veiklos prioritetus. Todėl tikėtina, kad respondentų įvardyti prioritetai ir pasirinktos VPS priemonės, skirtos verslo plėtojimui, vaikų ir jaunimo užimtumui, bendruomeninių veiklos skatinimui ir kultūros puoselėjimui, padės integruotai spręsti vietos problemas. Įgyvendinant VPS didelis dėmesys bus skiriamas suderinamumo požiūrio paisymui siekiant kryptingos bei efektyvios rajono vietos veiklos grupės plėtros. Įgyvendinant strategiją bus bendradarbiaujama su socialinių, ekonominių ir aplinkosaugos sektorių ekspertais, kurie bus kviečiami dalyvauti visuotiniuose VVG susirinkimuose. VPS 10 dalyje „VPS įgyvendinimo veiksmų planas“ yra nurodytos visų planuojamų kvietimų preliminaros datos: kvietimai pagal I VPS prioritetą numatyti 2016 ir 2017 metais, kvietimai pagal II VPS prioritetą numatyti 2018, 2020 ir 2021 metais, kvietimai pagal III VPS prioritetą numatyti 2017, 2019 ir 2022 metais. VPS 11 dalyje „VPS finansinis planas“ yra numatytas planuojamas lėšų poreikis vietos projektams pagal metus, t. y., 2016 metais numatoma įsisavinti apie 26 proc. lėšų, 2017-2021 metais – apie 64 proc. lėšų, o per paskutinius dvejus metus – iki 10 proc. lėšų. Numatytas kvietimų išdėstymas laike yra logiškas, tarpusavyje susieja skirtingas spręstinas problemas bei atskirus sektorius, yra pagrįstas finansiniais ištekliais. Taip pat verta pažymėti, kad kvietimų skelbimas planuojamas taip, kad būtų užtikrinamas VVG darbuotojų darbo krūvis ir jie galėtų skirti pakankamai dėmesio kiekvienam kvietimui ir konsultacijoms pareiškėjams teikti.

8.6.	Tinklaveikos ir bendradarbiavimo principas:
8.6.1.	principo laikymasis rengiant VPS: Tinklaveikos ir bendradarbiavimo pagrindiniai veiksmai nuo 2011 m.: 1) 2011 metais buvo pasirašyti bendradarbiavimo susitarimai su Marijampolės vietos veiklos grupe (projektinė veikla nebuvo vykdoma, bet ateity planuojame bendrus projektus) ir su vietos veiklos grupe ir Prancūzijos (Monpeljė regiono) „Convivencia - Pays Coeur d'Herault“ (bendra projektinė veikla nebuvo vykdoma). 2) 2012 metais buvo pasirašyta keturšalė bendradarbiavimo sutartis su Ignalinos rajono VVG, Daugpilio ir Ilukstės VVG "Kaimini" ir Gulbės VVG "Sateka". Buvo įgyvendinamas tarptautinis projektas "Mushrooms road", kurio iniciatorius ir pareiškėjas buvo Varėnos krašto VVG. Projektas įgyvendintas sėkmingai, pasiekti visi užsibrėžti pasiekti rodikliai. Projekto trukmė 2012-2014 metai. Ateityje numatoma toliau bendradarbiauti su šiomis vietos veiklos grupėmis tiek projektinėje veikloje, tiek ir kitomis formomis (susitikimai, gerosios patirties sklaida ir pan.). 3) 2013 metais pasirašyta trišalė bendradarbiavimo sutartis su Dzūkijos kaimo plėtros partnerių asociacija (Dzūkijos VVG) ir Druskininkų vietos veiklos grupėmis. Buvo įgyvendintas teritorinis projektas „Dzūkiski atsivėrimai“. Varėnos krašto VVG buvo projekto partneris. 4) 2014 metais pasirašyta trišalė bendradarbiavimo sutartis su Ignalinos ir Anykščių rajonų vietos veiklos grupėmis. Buvo įgyvendintas teritorinis projektas (Varėnos krašto VVG buvo projekto partneris) "Šeimos poilsio zonų įrengimas Puvočių kaime" ir įsteigta asociacija "Šeimos poilsis", kurios steigėjais yra ir Varėnos krašto VVG.
8.6.2.	principo laikymasis įgyvendinant VPS: Nors detalus tinklaveikos planas su konkrečiomis priemonės nėra numatytas ir patvirtintas, tačiau planuojama, kad įgyvendinant VPS bus palaikomi glaudūs ryšiai su Latvijos partneriais bei ilgamečiais vietiniais bendradarbiavimo partneriais iš Marijampolės, Druskininkų, Ignalinos, Alytaus ir Lazdijų VVG. Naudojant VVG administravimo lėšas, Varėnos krašto VVG planuoja inicijuoti po ne mažiau nei 1 bendradarbiavimo su partneriais renginį kasmet, pavyzdžiui: gerosios patirties mainų (vykdomų ir įvykdytų projektų pristatymo) renginius, darbinis VVG darbuotojų susitikimus bendrų aktualių klausimų sprendimui, aptarimui, diskusijoms, bendrus sklaidos renginius.
8.7.	Vietos finansavimo ir valdymo principas:
8.7.1.	principo laikymasis rengiant VPS: VPS rengimo proceso metu buvo siekiama mažinti vietos iniciatyvų finansavimo pasiūlos ir paklausos neatitiktį. Dėl šios priežasties buvo siekiama palaikyti glaudų ryšį su bendruomeninėmis organizacijomis seniūnijose skatinant diskusijas apie naujas iniciatyvas ir jų galimybes seniūnijose. Siekiant efektyviau organizuoti vietos finansavimą ir valdymą aktyviai bendradarbiauta su Varėnos rajono savivaldybe, VVG atstovas deleguotas į savivaldybės projektų vertinimo komisiją, savivaldybės tarybą. Organizuotuose susitikimuose seniūnijose vietos valdžios atstovai dalinasi informacija apie poreikius teritorijoje, strateginius prioritetus bei savivaldybės ir VVG veiksmus šiems poreikiams tenkinti, derinant kaimo atnaujinimą planiniu ir LEADER metodais. Ne mažas dėmesys buvo skiriamas ir bendruomenių iniciatyvumo skatinimui. Organizuoti mokymai pareiškėjams (vietos gyventojams, bendruomenėms, NVO, vietos verslo ir valdžios atstovams) sėkmingo bendradarbiavimo, komandinio darbo temomis.
8.7.2.	principo laikymasis įgyvendinant VPS: Įgyvendinant VPS bus skiriamas dėmesys ir efektyviam vietos finansavimo organizavimui, ir pagal galimybes naujų finansavimo šaltinių paieškoms ar jų suderinimui nepažeidžiant programos reikalavimų. Suinteresuotos institucijos, bendruomenės, NVO pagal galimybes bus informuojamos apie kitų institucijų skelbiamus kvietimus paraiškoms teikti, ypač tais atvejais, kai dėl lėšų stokos, jų anksčiau teiktos paraiškos nebus finansuotos VPS skirtomis lėšomis. Galimybė suvienyti potencialių partnerių turimus išteklius bus sudaroma kuriant partnerių paieškos duomenų bazę, kur bus kaupiama informacija apie partnerių turimą materialinę bazę, kompetencijos sritis, ekspertus ir pan. Taip pat pagal galimybes bus įgyvendinamos įvairios iniciatyvos ir projektai, organizuojamos idėjų mugės, į kurias bus kviečiami vietos verslo atstovai ir raginami pagal galimybes prisidėti prie bendrų vietos plėtros uždavinių sprendimo.
Horizontalieji principai ir prioritetai:	

8.8.	Jaunimas:
8.8.1.	VVG veiksmas, susiję su principo laikymusi rengiant VPS: Pagal asmenis nuo 14 iki 29 m. (įskaitytinai) Kadangi jaunimas – viena svarbiausių LEADER priemonės tikslinių grupių, į VVG valdymo organą įtraukti 2 jauni žmonės iki 29 m. Siekiant išsiaiškinti Varėnos krašto VVG jaunimo atstovų poreikius buvo vykdomas VVG kaimiškiosios teritorijos jaunimo atstovų poreikių nustatymo tyrimas. Susitikimų su vietos gyventojais (įskaitant ir jaunimą nuo 14 iki 29 metų) metu, buvo identifikuojamos Varėnos krašte esančios spręstinos problemos, išklausomi siūlymai, ką ir kaip būtų galima pagerinti. Visos susitikimų metu išgirstos jaunimo idėjos, pasiūlymai bei atlikto poreikių nustatymo tyrimo rezultatai buvo panaudoti atliekant Varėnos teritorijos socialinės, ekonominės ir aplinkos situacijos bei SSGG analizę. Papildomai, formuojant ir numatant VPS priemones, prioritetus ir veiklos sritis buvo nuolatos bendraujama su Varėnos rajono jaunimo reikalų taryba. Tarybos posėdžio metu diskusijoms ir svarstymui pateikti preliminarūs VVG pasiūlymai dėl VPS priemonių orientuotų į jaunimo problematikos Varėnos rajono teritorijoje sprendimą. Pagal asmenis nuo 30 iki 40 m. Kadangi jaunimas – viena svarbiausių LEADER priemonės tikslinių grupių, į VVG valdymo organą įtraukti 2 jauni žmonės iki 40 m. Siekiant išsiaiškinti Varėnos krašto VVG jaunimo (nuo 30 iki 40 m.) atstovų poreikius buvo vykdomas Varėnos krašto VVG kaimiškiosios teritorijos gyventojų poreikių nustatymo tyrimas, kuriame dalyvavo ir ženkliai dalis jaunų žmonių nuo 30 iki 40 m. Susitikimų su vietos gyventojais (įskaitant ir jaunimą nuo 30 iki 40 metų) metu, buvo identifikuojamos Varėnos krašte esančios spręstinos problemos, išklausomi siūlymai, ką ir kaip būtų galima pagerinti. Visos susitikimų metu išgirstos idėjos, pasiūlymai bei atlikto poreikių nustatymo tyrimo rezultatai buvo panaudoti atliekant Varėnos teritorijos socialinės, ekonominės ir aplinkos situacijos bei SSGG analizę, taip pat nustatant VPS prioritetus, priemones ir veiklos sritis.
8.8.2.	VVG veiksmas, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS: Pagal asmenis nuo 14 iki 29 m. (įskaitytinai) Jaunimas į VPS administravimo ir įgyvendinimo etapus bus įtraukiamas įvairiais būdais: 1) Organizuojant VVG valdymo organų darbą bus siekiama, kad kiekvieno VVG valdymo organo (Valdybos, darbo grupių ir kt.) sudėtyje būtų užtikrinamas jaunimo atstovų dalyvavimas. Į VVG valdymo organų sudėtį įtraukiamas nacionaliniuose teisės aktuose nustatytas privalomas jaunimo iki 29 m. atstovų skaičius (2). 2) Kviečiant teikti vietos projektų paraiškas. Skelbiant kvietimus teikti paraiškas, bus kreipiamasi į Varėnos rajono jaunimo reikalų tarybą, prašant informaciją apie kvietimą papildomai išviešinti jaunimo organizacijoms ir organizacijoms, aktyviai dirbančioms su jaunimu, taip siekiant užtikrinti maksimalų jaunų žmonių įsitraukimą. Taip pat vietos projektų vykdytojai bus kviečiami generuojant projektų idėjas bei rengiant projektų paraiškas atskiroje skiltyje trumpai nurodyti kaip projekte bus įtraukiamas Varėnos rajono jaunimas nuo 14 iki 29 m., kokios jaunimo problemos projektu yra sprendžiamos, kaip projekto veiklose tiesiogiai dalyvauja jaunimas. Skelbiant kvietimus projektų vykdytojams bus taip pat parengiamos teminės gairės susijusios su jaunimo įtraukimu, aktyvumo skatinimu. Vietos projektų vykdytojams projektų įgyvendinimo laikotarpiu taip pat bus organizuojamos konsultacijos aktualiomis jaunimo įtraukimo temomis siekiant pagerinti įgyvendinamų projektų kokybę. 3) Atrenkant vietos projektus. Vietos projektų vykdytojų pateiktoms projektų paraiškoms, kuriose aiškiai nurodoma kaip projektas prisidės prie jaunų žmonių aktyvumo skatinimo bei kaip į veiklas bus įtraukiamas Varėnos rajono jaunimas, bus skiriami papildomai balai. 4) Pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus, vykdant VPS įgyvendinimo stebėseną. Viešinant vietos projektus projektai, kurie pasižymi itin aktyviu jaunimo įtraukimu bei įtraukia veiklas tiesiogiai nukreiptas į Varėnos jaunimą, bus pažymimi išskirtiniu „Draugiškas jaunimui“ ženklu. Tokie projektai VVG internetiniame puslapyje taip pat bus skelbiami papildomame jaunimui skirtame polapyje. 5) Vykdam VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo veiklas. Organizuojant VVG papildomas iniciatyvas, renginius bus aktyviai bendraujama su Varėnos rajono jaunimo reikalų taryba, jaunimo NVO bei kitomis organizacijomis, kurios aktyviai dirba jaunimo srityje, jas kviečiant aktyviai dalyvauti VPS įgyvendinime. Taip pat VVG pagal galimybes dalyvaus tokių organizacijų

	susitikimuose ir pristatys finansavimo galimybes pagal VPS. Pagal asmenis nuo 30 iki 40 m. Jauni žmonės į VPS administravimo ir įgyvendinimo etapus bus įtraukiami įvairiais būdais: 1) Organizuojant VVG valdymo organų darbą bus siekiama, kad kiekvieno VVG valdymo organo (Valdybos, darbo grupių ir kt.) sudėtyje būtų užtikrinamas jaunimo atstovų dalyvavimas. VVG valdymo organų įtraukiamas nacionaliniuose teisės aktuose nustatytas privalomas jaunų žmonių iki 40 m. atstovų skaičius (2). 2) Kviečiant teikti vietos projektų paraiškas. Vietos projektų vykdytojai bus kviečiami generuojant projektų idėjas bei rengiant projektų paraiškas atskiroje skiltyje trumpai nurodyti kaip projekte bus įtraukiami Varėnos rajono jauni žmonės nuo 30 iki 40 m., kokie aktualūs klausimai jiems sprendžiami, kokie poreikiai bus tenkinami projektu ir jo veiklomis. Skelbiant kvietimus projektų vykdytojams bus taip pat parengiamos teminės gairės susijusios su jaunų žmonių įtraukimu, aktyvumo skatinimu. 3) Atrenkant vietos projektus. Vietos projektų vykdytojų pateiktos projektų paraiškos, kuriose aiškiai nurodoma kaip projektas prisidės prie jauniems žmonėms aktualių klausimų sprendimo, kaip bus tenkinami jų poreikiai bei skatinamas aktyvumas, atskirų kvietimų atveju, bus skiriami papildomi balai. 4) Pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus, vykdant VPS įgyvendinimo stebėseną. Projektų pasižyminčiu itin aktyviu jaunų žmonių įtraukimu bei turinčiu ryškų poveikį jaunų žmonių gyvenančių VVG teritorijoje interesų tenkinimui viešinimui bus skiriamas papildomas dėmesys. Tokių projektų viešinimas vyks pasitelkiant papildomus informacijos šaltinius (soc. tinklai, soc. partnerių svetainės, pagal galimybes vietos spauda, parodomieji vizitai svečiams). 5) Vykdant VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo veiklas. Organizuojant VVG papildomas iniciatyvas, renginius bus aktyviai bendraujama su Varėnos rajono NVO bei kitomis organizacijomis, kurios aktyviai dirba ar vienija jaunus žmones (pvz. VŠĮ „Vienaragių šilas“, Merkinės mstl., Aktyvaus laisvalaikio klubas „Juostandis“, senosios Varėnos k. ir kt.), jas kviečiant aktyviai dalyvauti VPS įgyvendinime. Taip pat VVG pagal galimybes dalyvaus tokių organizacijų susitikimuose ir pristatys finansavimo galimybes pagal VPS.
8.9.	Kultūra:
8.9.1.	VVG veiksmas, susijęs su prioriteto laikymusi rengiant VPS: Siekiant nustatyti pagrindinius ir aktualius VVG teritorijos kultūros išteklių plėtros poreikius, VPS rengimo metu buvo aktyviai bendraujama su seniūnijų kultūros darbuotojais, bibliotekininkais, menininkais, kurie geriausiai žino savo vietovių problematiką, lūkesčius ir poreikius kultūros puoselėjimo, visuomenės aktyvumo didinimo srityse. Diskusijų ir susitikimų su seniūnijų kultūros darbuotojais, bibliotekininkais ir menininkais pagrindu buvo suformuluoti preliminarūs VPS prioritetai, numatytos priemonės ir veiklos sritys, kuriomis ateinančiu periodu būtų siekiama VVG teritorijos gyventojų ir jų bendruomenių kultūrinės tapatybės stiprinimo, jų kūrybingumo didinimo, bendruomeniškumo ir pilietiškumo ugdymo (skatinti kūrybingumą, lyderystę, dalyvavimą kultūrinėje veikloje, užtikrinant kultūros prieinamumą, įvairovę ir sklaidą VVG teritorijoje). Preliminariai numatyti prioritetai, priemonės ir veiklos sritys buvo pristatytos seniūnijų kultūros srities atstovų diskusijoms, komentarams bei siūlymams. Įvykusių diskusijų ir susitikimų rezultatas – VPS numatytos 2 priemonės aukščiau nurodytiems tikslams pasiekti: II prioriteto 1.2.1. priemonė „Parama viešosios infrastruktūros gerinimui pagrindinėms paslaugoms ir kaimų atnaujinimui kaimo vietovėse“ (2 veiklos sritys) ir III prioriteto 1.3.3. VPS priemonė „Parama kultūros savitumo išsaugojimui ir tradicijų puoselėjimui“. Kadangi kultūros renginių, bendruomenės švenčių, sporto ir laisvalaikio organizavimas yra trečiasis prioritetas pagal VVG teritorijos plėtros poreikius, atitinkamai proporcingai projektams pagal šias priemones bus skiriama apie 13 proc. VPS lėšų.
8.9.2.	VVG veiksmas, susijęs su prioriteto laikymusi įgyvendinant VPS: Įgyvendinant VPS strategiją siekiant VVG gyventojų ir jų bendruomenių kultūrinės tapatybės stiprinimo, jų kūrybingumo didinimo, bendruomeniškumo ir pilietiškumo ugdymo vykdant VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo veiklas didelis dėmesys bus skiriamas Varėnos rajono ir atskirose seniūnijose esamų tradicijų puoselėjimui bei informacijos apie vykstančius bendruomenių susibūrimus sklaidai. Įgyvendinant VPS strategiją bus skatinamos bendruomenių susibūrimų, renginių bei kūrybiškumo skatinimo iniciatyvos bei aktyviai prisidedama prie šių iniciatyvų viešinimo.
8.10.	Darnus vystymasis (įskaitant aplinkosaugą ir klimato kaitos švelninimo veiksmus):
8.10.1.	VVG veiksmas, susijęs su principo laikymusi rengiant VPS: VVG teritorijos situacijai tirti buvo naudojama pirminių ir antrinių šaltinių bei statistinių duomenų analizė (nuorodos į šaltinius pateikiamos 2 VPS dalyje). Taip pat atliktas tyrimas – Varėnos krašto vietos veiklos

	grupės teritorijos gyventojų poreikių analizė. Analizė atlikta remiantis kokybiniu tyrimu ir trimis kiekybiniais tyrimais: „Varėnos krašto VVG kaimiškosios teritorijos gyventojų poreikių nustatymo tyrimas“, „Varėnos krašto VVG kaimiškosios teritorijos verslo atstovų poreikių nustatymo tyrimas“ bei „Varėnos krašto VVG kaimiškosios teritorijos jaunimo atstovų poreikių nustatymo tyrimas“ (plačiau VPS 2.2. dalyje). VPS rengimo metu buvo remiamasi Nacionaline darnaus vystymosi strategija⁴⁴ bei Varėnos rajono kraštovaizdžio tvarkymo specialiuoju planu⁴⁵. Specialiojo planavimo tikslas: Planavimo priemonėmis užtikrinti Europos kraštovaizdžio konvencijos ir Lietuvos Respublikos specializuotos kraštovaizdžio politikos įgyvendinimą bei siekiamų kraštovaizdžio kokybės etalonų formavimą. Darnus vystymasis – tai ekonominio planavimo požiūris, kuriuo skatinamas ekonomikos augimas ir plėtra, tačiau taip pat saugant aplinkos kokybę būsimoms kartoms. Visų VPS priemonių poveikis VVG teritorijos darniam vystymuisi yra teigiamas arba neutralus: - I prioriteto priemonė: Parama verslo pradžiai ir plėtrai (veiklos sritis: Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti; veiklos sritis: Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti) – turės tiesioginės teigiamos įtakos darniam vystymuisi; - I prioriteto priemonė: Parama bendradarbiavimui įgyvendinant vietos lygio populiarinimo veiklą, skirtą trumpoms tiekimo grandinėms plėtoti (veiklos sritis: Parama vietinės maisto produktų rinkos vystymui) – bus neutrali darnaus vystymosi atžvilgiu; - I prioriteto priemonė: Parama NVO verslo kūrimui ir plėtrai – turės tiesioginės teigiamos įtakos darniam vystymuisi. - I prioriteto priemonė: NVO verslo kūrimas ir plėtra naudojant atsinaujinančius išteklius – turės tiesioginės teigiamos įtakos darniam vystymuisi; - II prioriteto priemonė: Parama pagrindinėms paslaugoms ir kaimų atnaujinimui kaimo vietovėse (veiklos sritis: Viešųjų erdvių, laisvalaikio bei sporto infrastruktūros kūrimas ir plėtra; veiklos sritis: Parama kaimo kultūros paveldo išsaugojimui ir tvarkymui) – bus neutrali darnaus vystymosi atžvilgiu; - II prioriteto priemonė: Parama miškų rekreacinio potencialo didinimui – turės tiesioginės teigiamos įtakos darniam vystymuisi. - III prioriteto priemonė: Parama socialinės veiklos skatinimui – bus neutrali darnaus vystymosi atžvilgiu; - III prioriteto priemonė: Parama vaikų ir jaunimo laisvalaikio užimtumo gerinimui – bus neutrali darnaus vystymosi atžvilgiu; - III prioriteto priemonė: Parama kultūros savitumo išsaugojimui ir tradicijų puoselėjimui – bus neutrali darnaus vystymosi atžvilgiu. Tiesioginės teigiamos įtakos darniam vystymuisi turės tos VPS priemonės, kurios tiesiogiai susijusios su ekonomikos skatinimu (pvz., verslo skatinimas ir plėtra) arba ypatingu aplinkos ir gamtos išteklių saugojimu kitoms kartoms.
8.10.2.	VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS: VPS įgyvendinimo laikotarpiu darnaus VVG teritorijos vystymosi bus siekiama įvairiomis priemonėmis: 1) Kvietimų teikti vietos projektus metu. Vietos projektų vykdytojai bus kviečiami generuojant projektų idėjas bei rengiant projektų paraiškas atskiroje skiltyje trumpai, tačiau argumentuotai pagrįsti projekto teigiamą įtaką darniam VVG teritorijos vystymuisi bei aplinkos būklei. Skelbiant kvietimus projektų vykdytojams bus taip pat parengiamos gairės susijusios su horizontaliųjų principų integravimu į projektų veiklas. 2) Vietos projektų atrankos metu. Vietos projektų vykdytojų pateiktoms projektų paraiškoms, kuriose aiškiai nurodoma kaip projektas prisidės prie VVG teritorijos darnaus vystymosi ir aplinkos kokybės, bus skiriami papildomai balai. 3) Vietos projektų įgyvendinimo metu. Vietos projektų vykdytojams projektų įgyvendinimo laikotarpiu bus organizuojamos konsultacijos aktualiomis darnaus vystymosi temomis siekiant pagerinti įgyvendinamų projektų kokybę. 4) VPS rezultatų sklaidos metu. Viešinant vietos projektus prie darnaus teritorijos vystymosi ir aplinkos kokybės gerinimo prisidėję projektai bus pažymimi išskirtiniu ženklu, t. y., tokių projektų vykdytojams bus įteikiami specialūs padėkos už indėlį į darnų teritorijos vystymąsi raštai, o jų įgyta patirtis ir įgyvendintų veiklų pavyzdžiai bus pristatomi tiek sklaidos renginių metu, tiek pateikiami ir pristatomi kaip geroji VVG

⁴⁴ Nacionalinė darnaus vystymosi strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 11 d. nutarimu Nr. 1160

⁴⁵ Varėnos rajono kraštovaizdžio tvarkymo specialusis planas, parengtas vadovaujantis Varėnos rajono savivaldybės tarybos 2011 m. lapkričio 22 d. sprendimas Nr. T-VII-228.

	patirtis kitoms VVG.. 5) VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo metu. VVG valdymo organų nariai ir administracijos darbuotojai savo aktyviu pavyzdžiu sieks pritraukti kuo daugiau vietos gyventojų į tokias socialines akcijas kaip „Darom“. Dalyvaujant šiame ir panašiuose vietos iniciatyvų renginiuose jų dalyviams bus neformaliai pristatoma aplinkos būklės gerinimo būtinybė, darnaus vystymosi principo svarba, bei pristatomos jau įgyvendintos ir įgyvendinamos iniciatyvos.
8.11.	Moterų ir vyrų lygios galimybės ir nediskriminavimo skatinimas
8.11.1.	VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi rengiant VPS: Nors nediskriminavimo principas nebuvo ypatingai akcentuojamas teikiant jam didesnę prioritetą rengiant VPS, vykusių diskusijų ir susitikimų su įvairių seniūnijų atstovais metu buvo nuolat akcentuojama rengiamos strategijos horizontaliųjų principų ir prioritetų tarp kurių taip pat ir moterų ir vyrų lygios galimybės ir nediskriminavimo skatinimo rajono teritorijoje svarba. Didelis dėmesys diskusijų metu buvo skirtas socialinės įtraukties rajone didinimui. VPS rengimo metu buvo glaudžiai bendradarbiaujama su nevyriausybinėmis organizacijomis (pavyzdžiui, Bočių draugija), Socialinių paslaugų centru, Pilnų namų bendruomene, kurie padėjo identifikuoti teritorijoje egzistuojančias problemas, situaciją ir pateikė siūlymus kaip galima būtų užtikrinti socialinės rizikos asmenų nediskriminavimą. Atsižvelgiant į diskusijų ir apklausų rezultatus numatytos priemonės, kurios netiesioginiu būdu prisidės prie lygių galimybių užtikrinimo ir nediskriminavimo skatinimo (VPS priemonė 3.1. <i>Parama socialinės veiklos skatinimui</i>).
8.11.2.	VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS: Įgyvendinant VPS moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo skatinimo VVG teritorijoje bus siekiama: 1) <i>Organizuojant VVG administracijos darbą.</i> Bus siekiama tapti geruoju vyrų ir moterų lygių galimybių ir nediskriminavimo skatinimo pavyzdžiu. Esant darbuotojų poreikiui didins galimybę darbuotojams derinti šeimos ir darbo įsipareigojimus, vystys lanksčias darbo formas. 2) <i>Organizuojant VVG valdymo organų darbą.</i> Bus siekiama, kad kiekvieno VVG valdymo organo sudėtyje būtų užtikrinamas ir vyrų ir moterų dalyvavimas, siekiama į jų sudėti taip pat įtraukti asmenis vyresnius asmenis, jaunimą, neįgaliuosius, asmenis atstovaujančius šių bei kitų asmenų grupių interesus. 3) <i>Kviečiant teikti vietos projektų paraiškas.</i> Siekiant užtikrinti skirtingų grupių atstovų dalyvavimą projektuose ir jų poreikių atitikimą, organizuojant susitikimus seniūnijose bus kviečiami įvairių grupių ir organizacijų atstovai. Vietos projektų vykdytojai bus kviečiami rengiant projektų paraiškas pagrįsti projekto teigiamą įtaką vyrų ir moterų lygių galimybių ir nediskriminavimo skatinimui. 4) <i>Tvirtinant vietos projektus.</i> Kadangi VVG taryba, atsakinga už projektų atranką, sudaryta vadovaujantis nediskriminavimo ir lygiateisiškumo principu, tai skirtingų grupių poreikiai bus įvertinti ir jų nepažeidžiama atliekant projektų vertinimą ir vykdant atranką. 5) <i>Pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus.</i> Viešinant vietos projektų rezultatus projektai, kurie ženkliai prisideda prie vyrų ir moterų lygių galimybių ir nediskriminavimo skatinimo bus papildomai išskirti įvairių renginių ar viešinimo kampanijų metu. 6) <i>Vykdant VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo veiklas.</i> Organizuojant gyventojų aktyvinimo veiklas nebus planuojama jokių diskriminavimą galinčių sukelti priemonių ar veiksmų. Siekiant paskatinti atskirų grupių, tokių kurios dažniausiai nebūna labai aktyvios, aktyvesnę įsitraukimą į VPS veiklas, bus skiriamas papildomas dėmesys atitinkamos informacijos jiems pateikimui, nenusižengiant programos reikalavimams.

9. VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas		
9.1.VPS priemonės, neturinčios veiklos sričių		
9.1.1. VPS prioritetas Nr. I „EKONOMINĖS VEIKLOS KAIME SKATINIMAS“		
9.1.1.1. VPS priemonė „Parama NVO verslo kūrimui ir plėtrai“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-5)		
9.1.1.1.1.	VPS priemonės tikslas: skatinti nevyriausybinių organizacijų finansinį savarankiškumą, kuriant bendruomeninius verslus bei didinant kaimo gyventojų užimtumą.	
9.1.1.1.2.	Priemonės apibūdinimas	Priemonė skirta nevyriausybinių organizacijų vykdomo verslo kūrimui, skatinant kaimo gyventojų verslumą. Parama teikiama nevyriausybinių sektoriaus organizacijų inicijuotiems verslo projektams, kuriuose numatoma sukurti naujas darbo vietas ar jų dalį. Galimos naujos produkcijos gamybos, produkcijos perdirbimo ar paslaugų teikimo veiklos (suvenyrų gamyba, vaistažolių, grybų džiovinimas ir pardavimas, kirpyklų, siuvyklų paslaugos, edukacinių programų vedimo paslaugos ir pan.). Priemone taip pat skatinamas naujų darbo vietų kūrimas, skatinant investicijas priemonių įsigijimui, kurios sudarytų sąlygas teikti naujas ar išplėsti jau teikiamas paslaugas ir taip leistų sukurti naujas darbo vietas ar dalį darbo vietos. Planuojama finansuoti 4 vietas projektus. Planuojama įkurti 4 darbo vietas.
9.1.1.1.3.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.1.1.3.1.	<i>pelno</i>	☒
9.1.1.1.3.2.	<i>nepelno</i>	☐
9.1.1.1.4.	Tinkami paramos gavėjai	Kaimo vietovėje įsteigti ir joje veikiantys viešieji juridiniai asmenys: NVO (kaimo bendruomeninės, jaunimo organizacijos ir kt.).
9.1.1.1.5.	Priemonės tikslinė grupė	Paramos gavėjai (juridiniai asmenys) teikiantys paraiškas pagal šią priemonę.
9.1.1.1.6.	Tinkamumo sąlygos	Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias nuostatas bei reikalavimus, nustatytus KPP 2014-2020 m. 8.1.2. papunktyje, bei šias tinkamumo sąlygas: 1. Projektas privalo sukurti darbo vietą (dalį darbo vietos). 2. Pareiškėjo registracijos ir veiklos vykdymo vieta yra Varėnos krašto VVG teritorijoje. 3. Jei projekte numatyta vykdyti licencijuojamą veiklą ar veiklą, kuriai vykdyti turi būti išduotas leidimas, pareiškėjas licenciją, leidimą pateikia Agentūrai su paramos paraiška, arba įsipareigoja pateikti su galutiniu mokėjimo prašymu.
9.1.1.1.7.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Projektas, kuris savo turiniu ir/arba forma yra inovatyvus, numato kurti naujus produktus, teikti naujas paslaugas arba įgyvendinti naujus veiklos būdus VVG teritorijos sąlygomis. 2. Didesnis planuojamų įkurti darbo vietų (etatų) skaičius.
9.1.1.1.8.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	51 000,00
9.1.1.1.9.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	iki 80 proc. Paramos lyginamoji dalis gali būti keičiama pagal paraiškos teikimo metu galiojančius teisės aktus.
9.1.1.2.VPS priemonė „NVO verslo kūrimas ir plėtra naudojant atsinaujinančius išteklius“ (kodas LEADER-19.2-		

SAVA-6)		
9.1.1.2.1.	VPS priemonės tikslas: skatinti nevyriausybinių organizacijų verslo kūrimą ir vystymą, panaudojant atsinaujinančius išteklius.	
9.1.1.2.2.	Priemonės apibūdinimas	Priemonė skirta nevyriausybinių organizacijų vykdomo bendruomeninio verslo kūrimui, skatinant verslo procese naudoti atsinaujinančius išteklius. Parama teikiama nevyriausybinių sektoriaus organizacijų inicijuotiems verslo projektams, kuriuose numatoma sukurti naujas darbo vietas. Galimos naujos produkcijos gamybos, produkcijos perdirbimo ar paslaugų teikimo veiklos (suvenyrų gamyba, vaistažolių, uogų ir grybų džiovinimas bei pardavimas, edukacinių programų vedimo paslaugos ir pan.). Tokio verslo procese yra naudojami atsinaujinantys energijos ištekliai, prisidedantys prie klimato kaitai atsparių mažo anglies dioksido kiekio technologijų naudojimo (pvz. saulės kolektorių ar vėjo jėgainių sugeneruota elektros energija naudojama verslo vystymo procese, džiovinant grybus, uogas ar vaistažoles ir pan.). Planuojama finansuoti 1-2 vietos projektus. Planuojama įkurti 4 darbo vietas.
9.1.1.2.3.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.1.2.3.1.	<i>pelno</i>	☒
9.1.1.2.3.2.	<i>nepelno</i>	☐
9.1.1.2.4.	Tinkami paramos gavėjai	Kaimo vietovėje įsteigti ir joje veikiantys viešieji juridiniai asmenys: NVO (kaimo bendruomeninės, jaunimo organizacijos ir kt.).
9.1.1.2.5.	Priemonės tikslinė grupė	Paramos gavėjai (juridiniai asmenys) teikiantys paraiškas pagal šią priemonę.
9.1.1.2.6.	Tinkamumo sąlygos	Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias nuostatas bei reikalavimus, nustatytus KPP 2014-2020 m. 8.1.2. papunktyje, bei šias tinkamumo sąlygas: 1. Projektas privalo sukurti ne mažiau 2 darbo vietas, jei didžiausia paramos suma vietos projektui - 100 000,00 Eur ir ne mažiau 4 darbo vietas, jei didžiausia paramos suma vietos projektui – 200 000,00 Eur. 2. Pareiškėjo registracijos ir veiklos vykdymo vieta yra Varėnos krašto VVG teritorijoje. 3. Projekto investicijos nukreiptos į atsinaujinančių energijos išteklių naudojimą. 4. Jei projekte numatyta vykdyti licencijuojamą veiklą ar veiklą, kuriai vykdyti turi būti išduotas leidimas, pareiškėjas licenciją, leidimą pateikia Agentūrai su paramos paraiška, arba įsipareigoja pateikti su galutiniu mokėjimo prašymu.
9.1.1.2.7.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Projektas, kuris savo turiniu ir/arba forma yra inovatyvus, numato kurti naujus produktus, teikti naujas paslaugas arba įgyvendinti naujus veiklos būdus VVG teritorijos sąlygomis. 2. Didesnis planuojamų įkurti darbo vietų skaičius.
9.1.1.2.8.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	200 000,00
9.1.1.2.9.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	iki 80 proc. Paramos lyginamoji dalis gali būti keičiama pagal paraiškos teikimo metu galiojančius teisės aktus.
9.1.2.VPS prioritetas Nr. II „INFRASTRUKTŪROS PRITAIKYMAS KAIMO GYVENTOJŲ POREIKIAMS“		
9.1.2.1. VPS priemonė „Parama miškų rekreacinio potencialo didinimui“ (kodas LEADER19.2-SAVA-7)		
9.1.2.1.1.	VPS priemonės tikslas: padidinti kaimų aplinkos patrauklumą, sukuriant ir plėtojant rekreacinę infrastruktūrą.	
9.1.2.1.2.	Priemonės apibūdinimas	Parama skiriama projektams, kuriais siekiama didinti miškų rekreacinį potencialą.

		Priemone remiamos investicijos į miškų pritaikymą gyventojų rekreaciniams poreikiams: takų, pavėsinių, suoliukų, šiukšliadėžių, žaidimų aikštelių, skulptūrų, apžvalgos aikštelių, informacinių stendų atnaujinimui ir įrengimui. Planuojama finansuoti 2 vietos projektus.
9.1.2.1.3.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.2.1.3.1.	pelno	☐
9.1.2.1.3.2.	ne pelno	☒
9.1.2.1.4.	Tinkami paramos gavėjai	Kaimo vietovėje įsteigti ir joje veikiantys viešieji juridiniai asmenys: NVO (kaimo bendruomeninės, jaunimo organizacijos ir kt.) ir viešosios įstaigos. Kaimo vietovėje veikiantys viešieji juridiniai asmenys: Varėnos rajono savivaldybė ir jos institucijos (viešosios įstaigos ar biudžetinės organizacijos).
9.1.2.1.5.	Priemonės tikslinė grupė	VVG teritorijos gyventojai ir kiti, rekreacinio poilsio tikslais atvykusieji asmenys.
9.1.2.1.6.	Tinkamumo sąlygos	Pareiškėjas turi atitikti KPP 2014–2020 m. 8.1.2 papunktyje nustatytas bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, bei šias tinkamumo sąlygas: 1. Pareiškėjo registracijos ir veiklos vykdymo vieta yra Varėnos krašto VVG teritorijoje (tinkamumo sąlyga dėl registracijos vietos netaikoma jei pareiškėjas yra Varėnos rajono savivaldybės administracija, valstybės institucijos ar biudžetinės organizacijos). 2. Projektas turi apimti aplinkos, biologinės įvairovės ar kraštovaizdžio kokybės gerinimą bei miško estetinės vertės didinimą.
9.1.2.1.7.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Projekto investicijos skirtos Natura 2000 teritorijoms. 2. Projektas prisideda prie turizmo plėtros rajone (efektyviai išnaudojant esamą gamtinį, biologinį, rekreacinį potencialą). 3. Projektas įgyvendinamas kartu su partneriu. 4. Projektas skatina įvairių subjektų, sektorių, bendradarbiavimą (projekto turinyje numatytas projekto veiklų įgyvendinimas kartu su verslo, valdžios ar NVO sektoriais). 5. Į projekto įgyvendinimą įtraukiami vietos gyventojai prisidedantys savanorišku fiziniu darbu.
9.1.2.1.8.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	19 817,00
9.1.2.1.9.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	iki 80 proc., kai pareiškėjas viešasis juridinis asmuo ar biudžetinė įstaiga. Paramos lyginamoji dalis gali būti keičiama pagal paraiškos teikimo metu galiojančius teisės aktus.
9.1.3.VPS prioritetas Nr. III „GYVENTOJŲ AKTYVINIMO IR UŽIMTUMO SKATINIMAS“		
9.1.3.1. VPS priemonė „Parama socialinės veiklos skatinimui“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-8)		
9.1.3.1.1.	VPS priemonės tikslas: skatinti socialinių paslaugų plėtrą bei didinti socialinę įtrauktį kaimo vietovėse.	
9.1.3.1.2.	Priemonės apibūdinimas	Priemonė skirta socialinės veiklos kaimo vietovėse kūrimui ir plėtrai, siekiant didinti skurdo riziką patiriančių šeimų, daugiavaikių šeimų, socialinės rizikos šeimų socialinę įtrauktį bei gerinant jų gyvenimo kokybę. Priemone remiami viešieji nepelno projektai, kuriais kuriamos naujos socialinės paslaugos ar vykdoma šių paslaugų plėtra (dušo, pirties, skalbimo paslaugos, tikslinės grupės dienos priežiūros centrai, tikslinės grupės priežiūros namuose paslaugų teikimas, tikslinės grupės pavėžėjimo

		paslaugos, buitinių poreikių tenkinimo paslaugos (maisto produktų nupirkimas, vaistų nupirkimas, mokesčių sumokėjimas ir pan.) ir pan.). Remiamos investicijos į esamos infrastruktūros pritaikymą socialinių paslaugų teikimui, priemonių šių paslaugų teikimui įsigijimą. Planuojama finansuoti 3 vietos projektus.
9.1.3.1.3.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.3.1.3.1.	<i>pelno</i>	☐
9.1.3.1.3.2.	<i>ne pelno</i>	☒
9.1.3.1.4.	Tinkami paramos gavėjai	VVG teritorijoje įsteigti ir joje veikiantys viešieji juridiniai asmenys: NVO bei bendruomeninės organizacijos. VVG teritorijoje veikiantys viešieji juridiniai asmenys: Varėnos rajono savivaldybė ir jos institucijos (viešosios įstaigos ar biudžetinės organizacijos).
9.1.3.1.5.	Priemonės tikslinė grupė	VVG teritorijoje gyvenantys socialinę atskirtį patiriantys asmenų grupės / asmenys.
9.1.3.1.6.	Tinkamumo sąlygos	Pareiškėjas turi atitikti KPP 2014–2020 m. 8.1.2 papunktyje nustatytas bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, bei šias tinkamumo sąlygas: 1. Pareiškėjo registracijos ir veiklos vykdymo vieta yra Varėnos krašto VVG teritorijoje (tinkamumo sąlyga dėl pareiškėjo registracijos vietos netaikoma jei pareiškėjas yra Varėnos rajono savivaldybė ir jos institucijos). 2. Projekto investicijos leidžia sukurti naujas socialines paslaugas ar užtikrinti esamų socialinių paslaugų plėtrą.
9.1.3.1.7.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Vietos projektas įgyvendinamas kartu su partneriu, kuris yra kaimo bendruomenė ar kita nevyriausybinė organizacija. 2. Projektas skatina įvairių subjektų, sektorių, bendradarbiavimą (projekto turinyje numatytas projekto veiklų įgyvendinimas kartu su verslo, valdžios ar NVO sektoriais). 3. Į projekto įgyvendinimą įtraukiami vietos gyventojai prisidedantys savanorišku fiziniu darbu. 4. Projektas skatina jaunimo savanorystę. 5. Į projekto įgyvendinimą įtraukiami socialinę atskirtį patiriančios socialinės grupės bei atskiri žmonės.
9.1.3.1.8.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	34 500,000
9.1.3.1.9.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	iki 80 proc. Paramos lyginamoji dalis gali būti keičiama pagal paraiškos teikimo metu galiojančius teisės aktus.
9.1.3.2. VPS priemonė „Parama vaikų ir jaunimo laisvalaikio užimtumo gerinimui“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-9)		
9.1.3.2.1.	VPS priemonės tikslas: skatinti vaikų ir jaunimo laisvalaikio užimtumą, gerinant laisvalaikio praleidimo infrastruktūrą bei plėtojant veiklas.	
9.1.3.2.2.	Priemonės apibūdinimas	Priemonė skirta vaikų popamokinės veiklos skatinimui, popamokiniam užimtumui gerinti, vaikų vasaros stovyklų organizavimui. Taip pat šia priemone siekiama skatinti kaimo jaunimo iniciatyvas: jaunimo verslumo, lyderystės ugdymą, mokytį ir skatinti jaunosios kartos atstovus imtis verslo ir savarankiškos veiklos, jaunimo stovyklų, renginių organizavimą ir kt. Parama pagal šią priemonę skiriama investicijoms į vaikų dienos centrų kūrimą ir plėtrą, turimų patalpų pritaikymą veiklos vykdymui (paprastojo remonto darbų, reikalingų baldų ar įrangos įsigijimas), priemonių jų veiklos

		vykdymui įsigijimą, užimtumo programų sudarymą, stovyklų organizavimą bei jaunimui patrauklių saviraiškos formų diegimą, verslo klubų kūrimą ir jų veiklą, švietėjiškus, ugdymo renginius ir mokymus, jaunimo patirties skaidą, kuriant ir plėtojant jaunimo verslumo informacinius ir mentorystės tinklus, organizuojant renginius bei stovyklas. Planuojama finansuoti 4 vietos projektus.
9.1.3.2.3.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.3.2.3.1.	<i>pelno</i>	☐
9.1.3.2.3.2.	<i>ne pelno</i>	☒
9.1.3.2.4.	Tinkami paramos gavėjai	Kaimo vietovėje įsteigti ir joje veikiantys viešieji juridiniai asmenys: NVO (kaimo bendruomeninės, jaunimo organizacijos ir kt.) ir viešosios įstaigos. Kaimo vietovėje veikiantys viešieji juridiniai asmenys: Varėnos rajono savivaldybės institucijos (viešosios įstaigos ar biudžetinės organizacijos, pvz. vaikų ar jaunimo centrai, biblioteka, kultūros centras, muziejai ir pan.).
9.1.3.2.5.	Priemonės tikslinė grupė	Vaikai ir jaunimas iki 29 metų.
9.1.3.2.6.	Tinkamumo sąlygos	Pareiškėjas turi atitikti KPP 2014–2020 m. 8.1.2 papunktyje nustatytas bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, bei šias tinkamumo sąlygas: 1. Pareiškėjo registracijos ir veiklos vykdymo vieta yra Varėnos krašto VVG teritorijoje (tinkamumo sąlyga dėl registracijos vietos netaikoma jei pareiškėjas yra Varėnos rajono savivaldybės administracija, valstybės institucijos ar biudžetinės organizacijos). 2. Pareiškėjas turi ne mažesnę kaip vienerių metų darbo su vaikais ir / ar jaunimu patirtį.
9.1.3.2.7.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Projektas įgyvendinamas kartu su partneriu. 2. Projektas skatina įvairių subjektų, sektorių, bendradarbiavimą (projekto turinyje numatytas projekto veiklų įgyvendinimas kartu su verslo, valdžios ar NVO sektoriais). 3. Pareiškėjas yra NVO. 4. Projekto valdyme dalyvauja jaunimas iki 29 m. (projekto paraiškoje nurodant projekto valdymo procese dalyvaujančio jauno asmens amžių).
9.1.3.2.8.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	12 000,00
9.1.3.2.9.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	iki 80 proc. Paramos lyginamoji dalis gali būti keičiama pagal paraiškos teikimo metu galiojančius teisės aktus.
9.1.3.3. VPS priemonė „Parama kultūros savitumo išsaugojimui ir tradicijų puoselėjimui“ (kodas LEADER-19.2-SAVA-4)		
9.1.3.3.1	VPS priemonės tikslas: skatinti gyventojų aktyvumą ir užimtumą įsitraukiant į Varėnos krašto kultūros savitumo saugojimą bei tradicijų puoselėjimą.	
9.1.3.3.2.	Priemonės apibūdinimas	Priemonė skirta kaimo vietovių kultūros savitumo stiprinimui, aktyvinant kaimo gyventojus, didinant jų socialinės, kultūrinės saviraiškos galimybes, ugdant bendradarbiavimo, tradicijų puoselėjimo įpročius. Remiamos bendruomeninių, jaunimo organizacijų, kitų nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo iniciatyvos, skatinat kartų bendravimą, tradicijų perdavimą bei puoselėjimą, jaunimo įsitraukimą į vietos bendruomenės veiklą, tradicinių renginių, užimtumo stovyklų organizavimą, mokymų apie tradicijų puoselėjimą, tautinio paveldo sertifikavimą, kultūros savitumo populiarinimą bei vietos gyventojų ir amatininkų

		verslumo skatinimą organizavimas, priemonių, skirtų tradicijų puoselėjimui, išsigijimas ir kt. veiklos. Planuojama finansuoti 6 vietos projektus.
9.1.3.3.3.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.3.3.3.1.	<i>pelno</i>	☐
9.1.3.3.3.2.	<i>ne pelno</i>	☒
9.1.3.3.4.	Tinkami paramos gavėjai	VVG teritorijoje įsteigti ir joje veikiantys viešieji juridiniai asmenys: NVO, bendruomeninės organizacijos, jaunimo organizacijos.
9.1.3.3.5.	Priemonės tikslinė grupė	VVG teritorijos gyventojai
9.1.3.3.6.	Tinkamumo sąlygos	Pareiškėjas turi atitikti KPP 2014–2020 m. 8.1.2 papunktyje nustatytas bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, bei šias tinkamumo sąlygas: 1. Pareiškėjo registracijos ir veiklos vykdymo vieta yra Varėnos krašto VVG teritorijoje. 2. Projekto valdyme dalyvauja jaunimas iki 29 m. (projekto paraiškoje nurodant projekto valdymo procese dalyvaujančio jauno asmens amžių).
9.1.3.3.7.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Projektas skatina įvairių subjektų, sektorių, bendradarbiavimą (projekto turinyje numatytas projekto veiklų įgyvendinimas kartu su verslo ar valdžios sektoriais). 2. Į projekto įgyvendinimą įtraukiami socialinę atskirtį patiriančios socialines grupės ir jauni asmenys iki 40 m.
9.1.3.3.8.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	7 060,00
9.1.3.3.9.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	iki 80 proc. Paramos lyginamoji dalis gali būti keičiama pagal paraiškos teikimo metu galiojančius teisės aktus.
9.2. VPS priemonės, turinčios veiklos sritis		
9.2.1. VPS prioritetą Nr. I „EKONOMINĖS VEIKLOS KAIME SKATINIMAS“		
9.2.1.1.	VPS priemonė „Parama verslo pradžia ir plėtra“ (kodas LEADER-19.2-6)	
9.2.1.1.1.	VPS priemonės tikslas: skatinti smulkiojo verslo iniciatyvų, kuriančių naujas darbo vietas, kūrimą ir plėtrą.	
9.2.1.1.2.	1 veiklos sritis	„Parama ne žemės ūkio verslui kaime vietovėse pradėti“ (kodas LEADER-19.2-6.2)
9.2.1.1.2.1.	Veiklos srities apibūdinimas	Ekonominė veikla VVG teritorijoje yra labai svarbi kaimo vietovių plėtrai, konkurencingumui ir užimtumui užtikrinti. Ši veiklos sritis nukreipta į ekonominės veiklos kaimo vietovėse kūrimą, skatinančią veiklos įvairinimą, prisidedančią prie demografinės padėties kaime stabilizavimo, socialinės įtraukties skatinimo, skurdo mažinimo. Parama pagal šią veiklos sritį skiriama ne žemės ūkio veiklai pradėti. Skatinama ekonominė veikla VVG teritorijoje, apimanti įvairius ne žemės ūkio verslus, produktų gamybą, apdorojimą, jų pardavimą, įvairių paslaugų teikimą (kirpyklų, siuvyklų, automobilių remonto paslaugos, edukacinių programų vedimo paslaugos, gido paslaugos, suvenyrų gamybą, vaistažolių, grybų džiovinimas ir pardavimas ir kita). Veiklos sritimi siekiama sudaryti sąlygas naujų verslų ir naujų darbo vietų kūrimui. Planuojama finansuoti 6 vietos projektus. Planuojama įkurti 6 darbo vietas.
9.2.1.1.2.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.1.1.2.2.1.	<i>pelno</i>	☒

9.2.1.1.2.2.2.	<i>ne pelno</i>	☐
9.2.1.1.2.3.	Tinkami paramos gavėjai	1) Fizinis asmuo, kuris paramos paraiškos pateikimo momentu nuolatinę gyvenamąją vietą deklaruoja VVG teritorijoje. 2) Ūkininkas, atitinkantis labai mažai ar mažai įmonei keliamus reikalavimus. 3) Veikiantis privatus juridinis asmuo, atitinkantis labai mažai ar mažai įmonei keliamus reikalavimus.
9.2.1.1.2.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Paramos gavėjai teikiantys paraišką pagal šią veiklos sritį.
9.2.1.1.2.5.	Tinkamumo sąlygos	Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias nuostatas bei reikalavimus, nustatytus KPP 2014-2020 m. 8.1.2. papunktyje, bei šias tinkamumo sąlygas: 1. Parama teikiama ekonominei veiklai pradėti. Jeigu pareiškėjas jau vykdo ekonominę veiklą, parama gali būti teikiama tik naujai veiklos rūšiai pradėti. 2. Pareiškėjas kartu su paraiška pateikia verslo planą. 3. Projektas privalo sukurti darbo vietą (dalį darbo vietos). 4. Jei projekte numatyta vykdyti licencijuojamą veiklą ar veiklą, kuriai vykdyti turi būti išduotas leidimas, pareiškėjas licenciją, leidimą pateikia Agentūrai su paramos paraiška, arba įsipareigoja pateikti su galutiniu mokėjimo prašymu. 5. Fiziniai asmenys iki projekto įgyvendinimo pabaigos pradeda vykdyti ūkinę veiklą pagal vieną iš pasirinktų veiklos formų: turi Nuolatinio Lietuvos gyventojo individualiosios veiklos, numatytos projekte, pažymą, arba verslo liudijimą, pratęstą ne trumpesniam terminui kaip iki einamųjų metų pabaigos, arba projekto metu tampa II savininku.
9.2.1.1.2.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Projektas, kuris savo turiniu ir/arba forma yra inovatyvus: numato kurti naujus produktus, teikti naujas paslaugas arba įgyvendinti naujus veiklos būdus VVG teritorijos sąlygomis. 2. Projektas prisideda prie turizmo plėtros rajone. 3. Didesnis planuojamų įkurti darbo vietų (etatų) skaičius.
9.2.1.1.2.7.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	49 580,00
9.2.1.1.2.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 70 proc., kai pareiškėjas privatus juridinis arba fizinis asmuo, atitinkantys labai mažai įmonei keliamus reikalavimus (taip, kaip nurodyta VPS atrankos taisyklių iki 50 proc., kai pareiškėjas privatus juridinis arba fizinis asmuo, išskyrus asmenis, atitinkančius labai mažai įmonei keliamus reikalavimus (taip, kaip nurodyta VPS atrankos taisyklių 27.1.3.2 papunktyje). Paramos lyginamoji dalis gali būti keičiama pagal paraiškos teikimo metu galiojančius teisės aktus.
9.2.1.1.3.	2 veiklos sritis	„Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti“ (kodas LEADER-19.2-6.4)
9.2.1.1.3.1.	Veiklos srities apibūdinimas	Veiklos sritis skirta ekonominės veiklos Varėnos krašto VVG teritorijoje plėtrai, skatinančiai veiklos įvairinimą, prisidedančią prie demografinės padėties kaime stabilizavimo, socialinės įtrauktiems skatinimo, skurdo mažinimo. Parama pagal šią veiklos sritį skiriama ne žemės ūkio veiklai plėtoti. Skatinama ekonominė veikla kaimo vietovėse, apimanti įvairius ne žemės ūkio verslus, produktų gamybą, apdorojimą, jų pardavimą, įvairių

		paslaugų teikimą (kirpyklų, siuvyklų, automobilių remonto paslaugos, edukacinių programų vedimo paslaugos, gido paslaugos, suvenyrų gamyba, vaistažolių, grybų džiovinimas ir pardavimas ir kita). Veiklos sritimi siekiama sudaryti sąlygas naujų darbo vietų kūrimui. Planuojama finansuoti 7 vietos projektus. Planuojama įkurti 7 darbo vietas.
9.2.1.1.3.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.1.1.3.2.1.	<i>pelno</i>	☒
9.2.1.1.3.2.2.	<i>ne pelno</i>	☐
9.2.1.1.3.3.	Tinkami paramos gavėjai	4) Fizinis asmuo, kuris paramos paraiškos pateikimo momentu nuolatinę gyvenamąją vietą deklaruoja VVG teritorijoje. 5) Ūkininkas, atitinkantis labai mažai ar mažai įmonei keliamus reikalavimus. 6) Veikiantis privatus juridinis asmuo, atitinkantis labai mažai ar mažai įmonei keliamus reikalavimus.
9.2.1.1.3.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Paramos gavėjai teikiantys paraišką pagal šią veiklos sritį.
9.2.1.1.3.5.	Tinkamumo sąlygos	Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias nuostatas bei reikalavimus, nustatytus KPP 2014-2020 m. 8.1.2. papunktyje, bei šias tinkamumo sąlygas: <u>Visiems pareiškėjams:</u> 1. Pareiškėjas kartu su paraiška pateikia verslo planą. 2. Projektas privalo sukurti darbo vietą (dalį darbo vietos). 3. Pareiškėjas yra registruotas ir veiklą vykdo Varėnos krašto VVG teritorijoje. 4. Jei projekte numatyta vykdyti licencijuojamą veiklą ar veiklą, kuriai vykdyti turi būti išduotas leidimas, pareiškėjas licenciją, leidimą pateikia Agentūrai su paramos paraiška, arba įsipareigoja pateikti su galutiniu mokėjimo prašymu. <u>Pareiškėjams – fiziniams asmenims:</u> 1. Pareiškėjo veiklos pajamos ataskaitiniais metais iš projekte numatytos vykdyti individualios veiklos sudaro ne mažiau nei 12 minimalios mėnesinės algos dydžių (vertinama pagal ataskaitinių metų minimalios mėnesinės algos dydį). <u>Pareiškėjai – ūkininkai:</u> 1. Pareiškėjo veiklos pajamos ataskaitiniais metais yra ne mažesnės kaip 12 vidutinių darbo užmokesčių dydžio (vertinama pagal ataskaitinių metų vidutinio darbo užmokesčio dydį, bruto). <u>Pareiškėjai – privatūs juridiniai asmenys:</u> 1. Pareiškėjo veiklos pajamos ataskaitiniais metais yra ne mažesnės kaip 12 vidutinių darbo užmokesčių dydžio (vertinama pagal ataskaitinių metų vidutinio darbo užmokesčio dydį, bruto). 2. Ne mažiau kaip 50 proc. labai mažos ar mažos įmonės darbuotojų paramos paraiškos pateikimo ir projekto įgyvendinimo laikotarpiu yra VVG teritorijoje gyvenantys (gyvenamąją vietą deklaravę) darbuotojai.
9.2.1.1.3.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Projektas, kuris savo turiniu ir/arba forma yra inovatyvus: numato kurti naujus produktus, teikti

		naujas paslaugas arba įgyvendinti naujus veiklos būdus VVG teritorijos sąlygomis. 2. Projektas prisideda prie turizmo plėtros rajone. 3. Didesnis planuojamų įkurti darbo vietų (etatų) skaičius.
9.2.1.1.3.7.	Didžiausia paramos suma projektui (Eur)	49 580,00
9.2.1.1.3.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 70 proc., kai pareiškėjas privatus juridinis arba fizinis asmuo, atitinkantys labai mažai įmonei keliamus reikalavimus (taip, kaip nurodyta VPS atrankos taisyklių iki 50 proc., kai pareiškėjas privatus juridinis arba fizinis asmuo, išskyrus asmenis, atitinkančius labai mažai įmonei keliamus reikalavimus (taip, kaip nurodyta VPS atrankos taisyklių 27.1.3.2 papunktyje). Paramos lyginamoji dalis gali būti keičiama pagal paraiškos teikimo metu galiojančius teisės aktus.
9.2.1.2.	VPS priemonė „Parama bendradarbiavimui įgyvendinant vietos lygio populiarinimo veiklą skirtą trumpoms tiekimo grandinėms plėtoti“ (LEADER-19.2-16)	
9.2.1.2.1.	VPS priemonės tikslas: skatinti vietinės maisto produktų rinkos vystymą ir naujų darbo vietų kūrimąsi bei plėtrą.	
9.2.1.2.2.	1 veiklos sritis	„Parama vietinės maisto produktų rinkos vystymui“ (kodas LEADER-19.2-16.4)
9.2.1.2.2.1.	Veiklos sritys apibūdinimas	Parama pagal šią veiklos sritį skiriama vietinės maisto produktų rinkos vystymui, siekiant stiprinti ryšius tarp vartotojų ir gamintojų bei diegiant inovacijas maisto tiekimo grandinės organizavime ir trumpinime. Šia veiklos sritimi skatinamas žemės ūkio produktų perdirbimas ir jų rinkodara bei pardavimo organizavimas (gyvulininkystės, pienininkystės, žemės ūkio produktų perdirbimas, produktų fasavimas ir tiesioginio pardavimo organizavimas, pvz. burokėlių auginimas, džiovinimas ir prekyba internetu; ožkų auginimas, sūrų gaminimas ir pardavimas VVG teritorijoje esančiose prekybvietėse ir pan.). Planuojama finansuoti 2 vietos projektus. Planuojama įkurti 2 darbo vietas.
9.2.1.2.2.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.1.2.2.2.1.	pelno	☒
9.2.1.2.2.2.2.	ne pelno	☐
9.2.1.2.2.3.	Tinkami paramos gavėjai	1) Fizinis asmuo, kuris paramos paraiškos pateikimo momentu nuolatinę gyvenamąją vietą deklaruoja VVG teritorijoje. 2) Ūkininkas, atitinkantis labai mažai įmonei keliamus reikalavimus. 3) VVG teritorijoje veikiantis privatus juridinis asmuo, atitinkantis labai mažai ar mažai įmonei keliamus reikalavimus. 4) VVG teritorijoje įsteigti ir joje veikiantys viešieji juridiniai asmenys: NVO, bendruomeninės organizacijos, jaunimo organizacijos.
9.2.1.2.2.4.	Priemonės veiklos sritys tikslinė grupė	Paramos gavėjai teikiantys paraišką pagal šią veiklos sritį.
9.2.1.2.2.5.	Tinkamumo sąlygos	Pareiškėjas turi atitikti bendrąsias nuostatas bei reikalavimus, nustatytus KPP 2014-2020 m. 8.1.2. papunktyje, bei šias tinkamumo sąlygas: <u>Visiems pareiškėjams:</u> 1. Projektas privalo sukurti darbo vietą (dalį darbo vietos). 2. Pareiškėjo registracijos ir veiklos vykdymo vieta yra

		Varėnos krašto VVG teritorijoje. 3. Jei projekte numatyta vykdyti licencijuojamą veiklą ar veiklą, kuriai vykdyti turi būti išduotas leidimas, pareiškėjas licenciją, leidimą pateikia Agentūrai su paramos paraiška, arba įsipareigoja pateikti su galutiniu mokėjimo prašymu. <u>Pareiškėjams – fiziniams asmenims:</u> 1. Pareiškėjas iki projekto įgyvendinimo pabaigos pradeda vykdyti ūkinę veiklą pagal vieną iš pasirinktų veiklos formų: turi Nuolatinio Lietuvos gyventojų individualiosios veiklos, numatytos projekte, pažymą, arba verslo liudijimą, pratęstą ne trumpesniam terminui kaip iki einamųjų metų pabaigos, arba projekto metu tampa IĮ savininku. <u>Pareiškėjams – privatiems juridiniams asmenims:</u> 1. Ne mažiau kaip 50 proc. labai mažos ar mažos įmonės darbuotojų paramos paraiškos pateikimo ir projekto įgyvendinimo laikotarpiu yra VVG teritorijoje gyvenantys (gyvenamąją vietą deklaruojantys) darbuotojai. 2. Labai maža ar maža įmonė įsipareigoja išlikti savarankiška įmone mažiausiai penkerius metus nuo sprendimo skirti paramą priėmimo dienos.
9.2.1.2.2.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Projektas, kuris savo turiniu ir/arba forma yra inovatyvus: numato kurti naujus produktus, teikti naujas paslaugas arba įgyvendinti naujus veiklos būdus VVG teritorijos sąlygomis. 2. Projektas prisideda prie turizmo plėtros rajone. 3. Didesnis planuojamų įkurti darbo vietų (etatų) skaičius.
9.2.1.2.2.7.	Didžiausia paramos suma projektui (Eur)	49 622,00
9.2.1.2.2.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 70 proc., kai pareiškėjas privatus juridinis arba fizinis asmuo, atitinkantys labai mažai įmonei keliamus reikalavimus (taip, kaip nurodyta VPS atrankos taisyklių iki 50 proc., kai pareiškėjas privatus juridinis arba fizinis asmuo, išskyrus asmenis, atitinkančius labai mažai įmonei keliamus reikalavimus (taip, kaip nurodyta VPS atrankos taisyklių 27.1.3.2 papunktyje). iki 80 proc., kai pareiškėjas viešasis juridinis asmuo. Paramos lyginamoji dalis gali būti keičiama pagal paraiškos teikimo metu galiojančius teisės aktus.
9.2.2. VPS prioritetą Nr. II „INFRASTRUKTŪROS PRITAIKYMAS KAIMO GYVENTOJŲ POREIKIAMS“		
9.2.2.1.	VPS priemonė „Parama pagrindinėms paslaugoms ir kaimų atnaujinimui kaimo vietovėse“ (kodas LEADER-19.2-7)	
9.2.2.1.1.	VPS priemonės tikslas: gerinti kaimo vietovėse esančių viešųjų erdvių būklę ir pritaikyti juos gyventojų poreikiams bei užtikrinti istorinę, etnokultūrinę, architektūrinę ar kitokią kultūrinę vertę turinčių nekilnojamojo kultūros paveldo objektų atnaujinimą ir tvarkybą.	
9.2.2.1.2.	1 veiklos sritis	„Viešųjų erdvių, laisvalaikio bei sporto infrastruktūros kūrimas ir plėtra“ (kodas LEADER-19.2-7.2)
9.2.2.1.2.1.	Veiklos srities apibūdinimas	Pagal šią veiklos sritį parama skiriama kaimo vietovėse esančių viešųjų erdvių, sporto ir laisvalaikio infrastruktūros sukūrimui, atnaujinimui ir plėtojimui. Remiamos investicijos į kaimo vietovėse esančių želdinių, aikščių, parkų, skverų kūrimą, tvarkymą ir atnaujinimą; įrangos, skirtos viešųjų erdvių priežiūrai ir tvarkymui, įsigijimą; pliažų įrengimą ir pritaikymą gyventojų rekreaciniais poreikiams. Taip pat remiamos investicijos, susijusios su lauko treniruoklių, lauko sporto aikštynų (aikštelių) įrengimu ir/ar atnaujinimu, lauko gimnastikos elementų

		įrengimu ir/ar atnaujinimu, vaikų žaidimo aikštelių įrengimu ir/ar sutvarkymu ir pan. Įgyvendinant projektus pagal šią veiklos sritį į projektų įgyvendinimo valdymą bus įtraukiamas jaunimas iki 29 m. (pvz. būti projekto vadovais, finansininkais ir pan.), taip siekiant didinti įgyvendinamų projektų rezultatų žinomumą bei gyvenamosios aplinkos patrauklumą jauniems žmonėms. Planuojama finansuoti 3 vietos projektus.
9.2.2.1.2.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.2.1.2.2.1.	<i>pelno</i>	☐
9.2.2.1.2.2.2.	<i>ne pelno</i>	☒
9.2.2.1.2.3.	Tinkami paramos gavėjai	Kaimo vietovėje įsteigti ir joje veikiantys viešieji juridiniai asmenys: NVO (kaimo bendruomeninės, jaunimo organizacijos ir kt.), viešosios įstaigos. Kaimo vietovėje veikiantys viešieji juridiniai asmenys: Varėnos rajono savivaldybė ir jos institucijos (viešosios įstaigos ar biudžetinės organizacijos).
9.2.2.1.2.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	VVG teritorijos gyventojai ir kiti, turistiniais / poilsio tikslais atvykusieji asmenys.
9.2.2.1.2.5.	Tinkamumo sąlygos	Pareiškėjas turi atitikti KPP 2014–2020 m. 8.1.2 papunktyje nustatytas bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus. 1. Pareiškėjo registracijos ir veiklos vykdymo vieta yra Varėnos krašto VVG teritorijoje. 2. Projekto valdyme dalyvauja jaunimas iki 29 m. (projekto paraiškoje nurodant projekto valdymo procese dalyvaujančio jauno asmens amžių).
9.2.2.1.2.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Projektas prisideda prie turizmo plėtros rajone. 2. Projektas įgyvendinamas kartu su partneriu. 3. Projektas skatina įvairių subjektų, sektorių, bendradarbiavimą (projekto turinyje numatytas projekto veiklų įgyvendinimas kartu su verslo, valdžios ar NVO sektoriais). 4. Į projekto įgyvendinimą įtraukiami vietos gyventojai prisidedantys savanorišku fiziniu darbu.
9.2.2.1.2.7.	Didžiausia paramos suma projektui (Eur)	19 700,00
9.2.2.1.2.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	iki 80 proc. Paramos lyginamoji dalis gali būti keičiama pagal paraiškos teikimo metu galiojančius teisės aktus.
9.2.2.1.3.	2 veiklos sritis	„Parama kaimo kultūros paveldo išsaugojimui ir tvarkymui“ (kodas LEADER-19.2-7.6)
9.2.2.1.3.1.	Veiklos srities apibūdinimas	Parama skiriama kaimo vietovėse esantiems kultūros paveldo objektams, įtrauktiems į Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos patvirtintą Nekilnojamų kultūros vertybių sąrašą, išsaugoti, tvarkyti, atnaujinti. Remiamos investicijos, susijusios su kultūros paveldo objektų bei vietovių pritaikymu bendruomeniniams (viešiesiems) poreikiams tenkinti ir jų tvarkyba (viešųjų erdvių, aikščių, skulptūrų, paminklų, piliakalnių, religinių objektų išsaugojimas, atnaujinimas, tvarkymas). Planuojama finansuoti 1 vietos projektas.
9.2.2.1.3.2.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.2.1.3.2.1.	<i>pelno</i>	☐
9.2.2.1.3.2.2.	<i>ne pelno</i>	☒
9.2.2.1.3.3.	Tinkami paramos gavėjai	Kaimo vietovėje įsteigti ir joje veikiantys viešieji juridiniai

		asmenys: NVO (kaimo bendruomeninės, jaunimo organizacijos ir kt.), religinės bendruomenės ar bendrijos, viešosios įstaigos. Kaimo vietovėje veikiantys viešieji juridiniai asmenys: Varėnos rajono savivaldybė ir jos institucijos (viešosios įstaigos ar biudžetinės organizacijos).
9.2.2.1.3.4.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	VVG teritorijos gyventojai ir kiti, turistiniais / pažintiniais tikslais atvykusieji asmenys
9.2.2.1.3.5.	Tinkamumo sąlygos	Pareiškėjas turi atitikti KPP 2014–2020 m. 8.1.2 papunktyje nustatytas bendrąsias tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, bei šias tinkamumo sąlygas: 1. Pareiškėjo registracijos ir veiklos vykdymo vieta yra Varėnos krašto VVG teritorijoje (tinkamumo sąlyga dėl registracijos vietos netaikoma jei pareiškėjas yra Varėnos rajono savivaldybės administracija ir jos institucijos). 2. Projektas apima kultūros paveldo objektų bei vietovių, įtrauktų į Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos patvirtintą Nekilnojamų kultūros vertybių sąrašą, atnaujinimą, išsaugojimą, restauraciją ar renovaciją.
9.2.2.1.3.6.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Vietos projektas įgyvendinamas kartu su partneriu. 2. Projektas skatina įvairių subjektų, sektorių, bendradarbiavimą (projekto turinyje numatytas projekto veiklų įgyvendinimas kartu su verslo, valdžios ar NVO sektoriais). 3. Projekto metu investuojama į nereliginio objekto tvarkymą.
9.2.2.1.3.7.	Didžiausia paramos suma projektui (Eur)	90 000,00
9.2.2.1.3.8.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	iki 80 proc. Paramos lyginamoji dalis gali būti keičiama pagal paraiškos teikimo metu galiojančius teisės aktus.

10. VPS įgyvendinimo veiksmų planas		
	Planuojami veiksmai	Sąsaja su VPS ir priemonėmis
	<i>Nurodykite planuojamus veiksmus, susijusius su VPS įgyvendinimu (pvz., numatomus kvietimus teikti vietos projektus, vietos projektų vertinimo, tvirtinimo ir pan. veiksmus pagal konkrečias VPS priemones) ir VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu (pvz., VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo renginiai, kvietimų teikti vietos projektus viešinimas, VVG viešumo didinimo veiksmai, talkos ir pan.).</i>	<i>Susiekite planuojamus veiksmus su VPS prioritetais ir priemonėmis.</i>
10.1.	2015 m.	
10.1.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu:	
10.1.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: Renginiai susiję su VkvVG viešumo didinimu (3 susitikimai su gyventojais, vietos valdžia ir verslo atstovais), Varėnos krašto kaimo vietovių plėtros strategijos 2015–2020 metams pristatymo renginiai, informavimas apie planuojamus skelbti kvietimus, VPS priemonių veiklos sritis, galimus pareiškėjus, tinkamas išlaidas ir kt. Gyventojų poreikių tyrimas anketavimo būdu. Strategijos tvirtinimas visuotiniame narių susirinkime.	I, II ir III VPS prioriteto priemonės
10.2.	2016 m.	
10.2.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: Teikiamas VPS metinis administravimo išlaidų planas. Teikiamas mokėjimo prašymas ir teikiama informacija VPS tarpiniam vertinimui, IV ketvirtyje	I, II ir III VPS prioriteto priemonės
10.2.2.	Konferencija (visuotinis narių susirinkimas), skirtas taisyklių pakeitimų pristatymui. VVG narių, verslo atstovų konsultavimas projektų įgyvendinimo klausimais. Susitikimai su Varėnos rajono savivaldybės vadovais.	I, II ir III VPS prioriteto priemonės
10.3.	2017 m.	
10.3.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: Ruošiami dokumentai 2018 metų kvietimams teikti. Susiję su VPS administravimu: Teikiami 2 mokėjimo prašymai (I ir III ketvirčiuose), metinis finansinis planas III ketvirtyje ir teikiama informacija VPS tarpiniam vertinimui IV ketvirtyje.	I, II ir III VPS prioriteto priemonės
10.3.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:	I, II ir III VPS prioriteto priemonės

	VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo renginiai: planuojamų kvietimų viešinimas (internete, el. paštu ir susitikimai su potencialiais vietos projektų pareiškėjais pagal gyvenamąsias vietas). Planuojame, kad daugiausiai naudos duos susitikimai su konkrečiomis NVO ar verslo atstovais, kiekvienai organizacijai skiriant po 4 valandas ir dirbant su konkrečiomis idėjomis.	
10.4.	2018 m.	
10.4.1	Susiję su VPS įgyvendinimu: Planuojamas skelbti 1 kvietimas (1 projektui) teikti vietos projektų paraiškas pagal šią priemonę. Vietos projektų vertinimas ir tvirtinimas pagal šią VPS priemonę bus vykdomas I ir II ketvirčiuose.	II VPS prioritetas: INFRASTRUKTŪROS PRITAIKYMAS KAIMO GYVENTOJŲ POREIKIAMS VPS Priemonė Parama pagrindinėms paslaugoms ir kaimų atnaujinimui kaimo vietovėse. Veiklos sritis Parama kaimo kultūros paveldo išsagojimui ir tvarkymui
10.4.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo renginiai: kvietimų teikti vietos projektus viešinimas (internete, el. paštu ir susitikimai su potencialiais vietos projektų pareiškėjais pagal gyvenamąsias vietas). Planuojame, kad daugiausiai naudos duos susitikimai su konkrečiomis NVO, savivaldybės administracija ir kitomis biudžetinėmis ar valstybinėmis įstaigomis, pvz. ūrėdijomis), kiekvienai skiriant po 4 valandas ir dirbant su konkrečiomis idėjomis. Planuojame organizuoti mokymus pareiškėjams. Prieš kvietimus ketiname inicijuoti tarybos narių susirinkimą ir aptarti pirmumo ir naudos ir kokybės kriterijus, finansavimo sąlygų aprašą. Taip pat ketiname organizuoti mokymus pareiškėjams, kviečiant ekspertus, dirbančius su verslo ir socialinių paslaugų plėtra. IV ketvirtyje viešųjų ryšių specialistas organizuos strategijos apžvalgos renginį, kurio metu bus pristatomi pasiekti rodikliai ir įgyvendinti projektai. Vėliau informacija bus teikiama į spaudą ir el. erdvę.	I, II ir III VPS prioriteto priemonės
10.4.3.	Susiję su VPS įgyvendinimu: Teikiamas VPS metinis administravimo išlaidų planas, projekto metinė ataskaita I ketvirtyje. Teikiamas mokėjimo prašymas, IV ketvirtyje	I, II ir III VPS prioriteto priemonės
10.5.	2019 m.	
10.5.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: Planuojamas skelbti 1 kvietimas (2 projektams) teikti vietos projektų paraiškas pagal šią priemonę. Vietos projektų vertinimas ir tvirtinimas pagal šią VPS priemonę bus vykdomas III ketvirčiuose.	I VPS prioritetas: EKONOMINĖS VEIKLOS KAIME SKATINIMAS VPS priemonė Parama verslo pradžiai ir plėtrai Veiklos sritis Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti

10.5.2.	Susiję su VPS įgyvendinimu: Planuojamas skelbti 1 kvietimas (3 projektams) teikti vietos projektų paraiškas pagal šią priemonę. Vietos projektų vertinimas ir tvirtinimas pagal šią VPS priemonę bus vykdomas IV ketvirčiuose.	I VPS prioritetas: EKONOMINĖS VEIKLOS KAIME SKATINIMAS VPS priemonė Parama verslo pradžiai ir plėtrai Veiklos sritis Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti
10.5.3	Susiję su VPS įgyvendinimu: Planuojamas skelbti 1 kvietimas (3 projektams) teikti vietos projektų paraiškas pagal šią priemonę. Vietos projektų vertinimas ir tvirtinimas pagal šią VPS priemonę bus vykdomas IV ketvirčiuose.	I VPS prioritetas: EKONOMINĖS VEIKLOS KAIME SKATINIMAS VPS priemonė Parama verslo pradžiai ir plėtrai Veiklos sritis Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti
10.5.4	Susiję su VPS įgyvendinimu: Planuojamas skelbti 1 kvietimas (4 projektams) teikti vietos projektų paraiškas pagal šią priemonę. Teikiamas kvietimas bus IV ketvirtyje. .	I VPS prioritetas: EKONOMINĖS VEIKLOS KAIME SKATINIMAS VPS priemonė Parama NVO verslo kūrimui ir plėtrai
10.5.5	Susiję su VPS įgyvendinimu: Planuojamas skelbti 1 kvietimas IV ketvirtyje (2 projektams) teikti vietos projektų paraiškas pagal šią priemonę.	I VPS prioritetas: EKONOMINĖS VEIKLOS KAIME SKATINIMAS VPS priemonė NVO verslo kūrimas ir plėtra naudojant atsinaujinančius išteklius
10.5.6	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo renginiai: kvietimų teikti vietos projektus viešinimas (internete, el. paštu ir susitikimai su potencialiais vietos projektų pareiškėjais pagal gyvenamąsias vietas). Planuojame, kad daugiausiai naudos duos susitikimai su konkrečiomis NVO), kiekvienai skiriant po 4 valandas ir dirbant su konkrečiomis idėjomis. Prieš kvietimus ketiname inicijuoti tarybos narių susirinkimą ir aptarti pirmumo ir naudos ir kokybės kriterijus, finansavimo sąlygų aprašą. Taip pat ketiname organizuoti mokymus pareiškėjams, kviečiant ekspertus, dirbančius su verslo ir socialinių paslaugų plėtra. IV ketvirtyje viešųjų ryšių specialistas organizuos strategijos apžvalgos renginį, kurio metu bus pristatomi pasiekti rodikliai ir įgyvendinti projektai. Vėliau informacija bus teikiama į spaudą ir el. erdvę.	I ir III VPS prioriteto priemonės
10.5.7	Susiję su VPS įgyvendinimu: Teikiamas VPS metinis administravimo išlaidų planas, projekto metinė ataskaita I ketvirtyje. Teikiamas mokėjimo prašymas, IV ketvirtyje	I, II ir III VPS prioriteto priemonės
10.5.8	Įgyvendinamų VPS projektų stebėseną ir kontrolę. Gaunamų mokėjimo prašymų administravimas.	I, II ir III VPS prioriteto priemonės
10.5.9	Jau įgyvendintų vietos projektų stebėseną ir kontrolę 3 metų priežiūros laikotarpiu.	I, II ir III VPS prioriteto priemonės
10.6.	2020 m.	
10.6.1	Susiję su VPS įgyvendinimu: Planuojamas skelbti 1 kvietimas (2 projektams) teikti vietos projektų paraiškas pagal šią priemonę. Vietos projektų vertinimas ir tvirtinimas pagal šią VPS priemonę bus vykdomas I ir III ketvirčiuose.	III VPS prioritetas: GYVENTOJŲ AKTYVINIMO IR UŽIMTUMO SKATINIMAS VPS priemonė

		Parama kultūros savitumo išsaugojimui ir tradicijų puoselėjimui
10.6.2	Susiję su VPS įgyvendinimu: Vietos projektų vertinimas ir tvirtinimas pagal šią VPS priemonę bus vykdomas I ir II ketvirčiuose.	I VPS prioritetas: EKONOMINĖS VEIKLOS KAIME SKATINIMAS VPS priemonė Parama NVO verslo kūrimui ir plėtrai
10.6.3	Susiję su VPS įgyvendinimu: Vietos projektų vertinimas ir tvirtinimas pagal šią VPS priemonę bus vykdomas I ir II ketvirčiuose.	I VPS prioritetas: EKONOMINĖS VEIKLOS KAIME SKATINIMAS VPS priemonė NVO verslo kūrimas ir plėtra naudojant atsinaujinančius išteklius
10.6.4	Susiję su VPS įgyvendinimu: Planuojamas skelbti 1 kvietimas (2 projektams) teikti vietos projektų paraiškas pagal šią priemonę. Vietos projektų vertinimas ir tvirtinimas pagal šią VPS priemonę bus vykdomas I ir III ketvirčiuose.	I VPS prioritetas: EKONOMINĖS VEIKLOS KAIME SKATINIMAS VPS priemonė Parama bendradarbiavimui įgyvendinant vietos lygio populiarinimo veiklą skirtą trumpoms tiekimo grandinėms plėtoti. Veiklos sritis Parama vietinės maisto produktų rinkos vystymui
10.6.5	Susiję su VPS įgyvendinimu: Planuojamas skelbti 1 kvietimas (4 projektams) teikti vietos projektų paraiškas pagal šią priemonę. Vietos projektų vertinimas ir tvirtinimas pagal šią VPS priemonę bus vykdomas III ir IV ketvirčiuose.	I VPS prioritetas: EKONOMINĖS VEIKLOS KAIME SKATINIMAS VPS priemonė Parama verslo pradžiai ir plėtrai Veiklos sritis Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse pradėti
10.6.6	Susiję su VPS įgyvendinimu: Planuojamas skelbti 1 kvietimas (3 projektams) teikti vietos projektų paraiškas pagal šią priemonę. Vietos projektų vertinimas ir tvirtinimas pagal šią VPS priemonę bus vykdomas III ir IV ketvirčiuose. .	I VPS prioritetas: EKONOMINĖS VEIKLOS KAIME SKATINIMAS VPS priemonė Parama verslo pradžiai ir plėtrai Veiklos sritis Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti
10.6.7	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo renginiai: kvietimų teikti vietos projektus viešinimas (internete, el. paštu ir susitikimai su potencialiais vietos projektų pareiškėjais pagal gyvenamąsias vietas). Planuojame, kad daugiausiai naudos duos susitikimai su konkrečiomis NVO), kiekvienai skiriant po 4 valandas ir dirbant su konkrečiomis idėjomis. Prieš kvietimus ketiname inicijuoti tarybos narių susirinkimą ir aptarti pirmumo ir naudos ir kokybės kriterijus, finansavimo sąlygų aprašą. Taip pat ketiname organizuoti mokymus pareiškėjams, kviečiant	II ir III VPS prioriteto priemonės

	ekspertus, dirbančius su verslo ir socialinių paslaugų plėtra. III ketvirtyje viešųjų ryšių specialistas organizuos strategijos apžvalgos renginį, kurio metu bus pristatomi pasiekti rodikliai ir įgyvendinti projektai. Vėliau informacija bus teikiama į spaudą ir el. erdvę.	
10.6.8	Susiję su VPS įgyvendinimu: Teikiamas VPS metinis administravimo išlaidų planas, projekto metinė ataskaita I ketvirtyje. Teikiamas mokėjimo prašymas, IV ketvirtyje	II ir III VPS prioriteto priemonės
10.6.9	Įgyvendinamų VPS projektų stebėseną ir kontrolę. Gaunamų mokėjimo prašymų administravimas.	I, II ir III VPS prioriteto priemonės
10.5.10	Jau įgyvendintų vietos projektų stebėseną ir kontrolę, 3 metų priežiūros laikotarpiu.	I, II ir III VPS prioriteto priemonės
10.7.	2021 m.	
10.7.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: Planuojamas skelbti 1 kvietimas (2 projektams) teikti vietos projektų paraiškas pagal šią priemonę. Vietos projektų vertinimas ir tvirtinimas pagal šią VPS priemonę bus vykdomas II ir IV ketvirčiuose.	II VPS prioritetas: INFRASTRUKTŪROS PRITAIKYMAS KAIMO GYVENTOJŲ POREIKIAMS VPS Priemonė Parama miškų rekreacinio potencialo didinimui
10.7.2	Susiję su VPS įgyvendinimu: Planuojamas skelbti 1 kvietimas (2 projektams) teikti vietos projektų paraiškas pagal šią priemonę. Vietos projektų vertinimas ir tvirtinimas pagal šią VPS priemonę bus vykdomas I ir III ketvirčiuose.	II VPS prioritetas: INFRASTRUKTŪROS PRITAIKYMAS KAIMO GYVENTOJŲ POREIKIAMS VPS Priemonė Parama pagrindinėms paslaugoms ir kaimų atnaujinimui kaimo vietovėse. Veiklos sritis Viešųjų erdvių, laisvalaikio bei sporto infrastruktūros kūrimas ir plėtra
10.7.3	Susiję su VPS įgyvendinimu: Planuojamas skelbti 1 kvietimas (3 projektams) teikti vietos projektų paraiškas pagal šią priemonę. Vietos projektų vertinimas ir tvirtinimas pagal šią VPS priemonę bus vykdomas I ir II ketvirčiuose.	III VPS prioritetas: GYVENTOJŲ AKTYVINIMO IR UŽIMTUMO SKATINIMAS VPS priemonė Parama socialinės veiklos skatinimui
10.7.4	Susiję su VPS įgyvendinimu: Planuojamas skelbti 1 kvietimas (2 projektams) teikti vietos projektų paraiškas pagal šią priemonę. Vietos projektų vertinimas ir tvirtinimas pagal šią VPS priemonę bus vykdomas III ir IV ketvirčiuose.	III VPS prioritetas: GYVENTOJŲ AKTYVINIMO IR UŽIMTUMO SKATINIMAS VPS priemonė Parama vaikų ir jaunimo laisvalaikio užimtumo gerinimui.
10.7.5	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo renginiai: kvietimų teikti vietos projektus viešinimas (internete, el. paštu ir susitikimai su potencialiais vietos projektų pareiškėjais pagal gyvenamąsias vietas). Planuojame, kad daugiausiai naudos duos susitikimai su konkrečiomis NVO), kiekvienai skiriant po 4 valandas ir dirbant su konkrečiomis idėjomis. Prieš kvietimus ketiname inicijuoti tarybos narių susirinkimą ir aptarti pirmumo ir naudos ir kokybės kriterijus, finansavimo sąlygų aprašą. III ketvirtyje viešųjų ryšių specialistas organizuos strategijos apžvalgos renginį, kurio metu bus pristatomi pasiekti rodikliai ir įgyvendinti projektai. Vėliau informacija bus teikiama į spaudą ir el. erdvę.	II ir III VPS prioriteto priemonės

10.7.6	Susiję su VPS įgyvendinimu: Teikiamas VPS metinis administravimo išlaidų planas, projekto metinė ataskaita I ketvirtyje. Teikiamas mokėjimo prašymas, IV ketvirtyje	I, II ir III VPS prioriteto priemonės
10.7.7	Įgyvendinamų VPS projektų stebėseną ir kontrolę. Gaunamų mokėjimo prašymų administravimas.	I, II ir III VPS prioriteto priemonės
10.7.8	Jau įgyvendintų vietos projektų stebėseną ir kontrolę, 3 metų priežiūros laikotarpiu.	I, II ir III VPS prioriteto priemonės
10.8.	2022 m.	
10.8.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: Planuojamas skelbti 1 kvietimas (2 projektams) teikti vietos projektų paraiškas pagal šią priemonę. Vietos projektų vertinimas ir tvirtinimas pagal šią VPS priemonę bus vykdomas II ir III ketvirčiuose.	III VPS prioritetas: GYVENTOJŲ AKTYVINIMO IR UŽIMTUMO SKATINIMAS VPS priemonė Parama vaikų ir jaunimo laisvalaikio užimtumo gerinimui.
10.8.2	Susiję su VPS įgyvendinimu: Planuojamas skelbti 1 kvietimas (2 projektams) teikti vietos projektų paraiškas pagal šią priemonę. Vietos projektų vertinimas ir tvirtinimas pagal šią VPS priemonę bus vykdomas I ir III ketvirčiuose.	III VPS prioritetas: GYVENTOJŲ AKTYVINIMO IR UŽIMTUMO SKATINIMAS VPS priemonė Parama kultūros savitumo išsaugojimui ir tradicijų puoselėjimui
10.8.3	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo renginiai: kvietimų teikti vietos projektus viešinimas (internete, el. paštu ir susitikimai su potencialiais vietos projektų pareiškėjais pagal gyvenamąsias vietas). Planuojame, kad daugiausiai naudos duos susitikimai su konkrečiomis NVO), kiekvienai skiriant po 4 valandas ir dirbant su konkrečiomis idėjomis. Prieš kvietimą ketiname inicijuoti tarybos narių susirinkimą ir aptarti pirmumo ir naudos ir kokybės kriterijus, finansavimo sąlygų aprašą. Taip pat ketiname organizuoti mokymus pareiškėjams, kviečiant ekspertus, dirbančius su verslo ir socialinių paslaugų plėtra. III ketvirtyje viešųjų ryšių specialistas organizuos strategijos apžvalgos renginį, kurio metu bus pristatomi pasiekti rodikliai ir įgyvendinti projektai. Vėliau informacija bus teikiama į spaudą ir el. erdvę.	III VPS prioriteto priemonės
10.8.4	Susiję su VPS įgyvendinimu: Teikiamas VPS metinis administravimo išlaidų planas, projekto metinė ataskaita I ketvirtyje. Teikiamas mokėjimo prašymas, IV ketvirtyje	III VPS prioriteto priemonės
10.8.6	Įgyvendinamų VPS projektų stebėseną ir kontrolę. Gaunamų mokėjimo prašymų administravimas.	I, II ir III VPS prioriteto priemonės
10.8.7	Jau įgyvendintų vietos projektų stebėseną ir kontrolę, 3 metų priežiūros laikotarpiu.	I, II ir III VPS prioriteto priemonės
10.9.	2023 m.	
10.9.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: Teikiamas VPS metinis administravimo išlaidų planas, projekto metinė ataskaita I ketvirtyje. Teikiamas mokėjimo prašymas, II ketvirtyje	I, II ir III VPS prioriteto priemonės
10.9.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:	I, II ir III VPS prioriteto priemonės

	Organizuojama baigiamoji konferencija su projektu ir visos strategijos pristatymu.	
10.9.3	Įgyvendinamų VPS projektų stebėseną ir kontrolę. Gaunamų mokėjimo prašymų administravimas.	I, II ir III VPS prioriteto priemonės
10.9.4	Jau įgyvendintų vietos projektų stebėseną ir kontrolę, 3 metų priežiūros laikotarpį.	I, II ir III VPS prioriteto priemonės

11. VPS finansinis planas					
11.1.	VPS finansinis planas pagal prioritetus:				
	Prioriteto Nr.	VPS prioriteto pavadinimas	Planuojama paramos lėšų suma (Eur)		Planuojama lėšų (proc.)
11.1.1.	I	EKONOMINĖS VEIKLOS SKATINIMAS	1 147 783,00		75,00
11.1.2.	II	INFRASTRUKTŪROS PRITAIKYMAS KAIMO GYVENTOJŲ POREIKIAMS	188 696,00		12,33
11.1.3.	III	GYVENTOJŲ AKTYVINIMO IR UŽIMTUMO SKATINIMAS	193 899,00		12,67
			Iš viso: 1 530 378,00		Iš viso: 100
11.2.	VPS finansinis planas pagal priemones:				
	VPS priemonės pavadinimas	VPS prioriteto Nr., kuriam priskiriama priemonė	VPS priemonės kodas	Planuojama lėšų suma (Eur)	Planuojama lėšų (proc.)
11.2.1.	Parama verslo pradžiai ir plėtrai	I	LEADER-19.2-6	644 595,00	42,12
11.2.2.	Parama bendradarbiavimui įgyvendinant vietos lygio populiarinimo veiklą, skirtą trumpoms tiekimo grandinėms plėtoti	I	LEADER-19.2-16	99 169,00	6,48
11.2.3.	Parama NVO verslo kūrimui ir plėtrai	I	LEADER-19.2-SAVA-5	203 999,00	13,33
11.2.4.	NVO verslo kūrimas ir plėtra naudojant atsinaujinančius išteklius	I	LEADER-19.2-SAVA-6	200 000,00	13,07
11.2.5.	Parama pagrindinėms paslaugoms ir kaimų atnaujinimui kaimo vietovėse	II	LEADER-19.2-7	149 059,00	9,74
11.2.6.	Parama miškų rekreacinio potencialo didinimui	II	LEADER-19.2-SAVA-7	39 637,00	2,59

11.2.7.	Parama socialinės veiklos skatinimui	III	LEADER-19.2-SAVA-8	103 454,00					6,76			
11.2.7.	Parama vaikų ir jaunimo laisvalaikio užimtumo gerinimui	III	LEADER-19.2-SAVA-9	48 054,00					3,14			
11.2.8.	Parama kultūros savitumo išsaugojimui ir tradicijų puoselėjimui	III	LEADER-19.2-SAVA-4	42 391,00					2,77			
				Iš viso: 1 530 378,00					Iš viso: 100 (nuo vietos projektams įgyvendinti planuojamos sumos)			
11.3.	VPS administravimo išlaidų finansinis planas:											
	VPS administravimo išlaidų (KPP kodas 19.4) kategorijos		Planuojama lėšų (Eur) Įrašykite, kiek paramos lėšų planuojate skirti VPS administravimo išlaidoms pagal atskiras kategorijas. Pildykite po VPS patvirtinimo prieš pasirašant paramos sutartį.					Planuojama lėšų (proc.) Įrašykite, kiek procentų planuojate skirti VPS administravimo išlaidoms pagal kategorijas (VVG veiklai ir VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimui).				
11.3.1.	VVG veiklos išlaidos		286 946,00					75,00				
11.3.2.	VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo išlaidos		95 649,00					25,00				
11.3.3.	Iš viso:		382 595,00					20,00				
11.4.	Indikatyvus VPS lėšų poreikis pagal metus:		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Iš viso:
11.4.1.	Planuojamas lėšų poreikis vietos projektams pagal VPS finansuoti pagal metus (proc. nuo vietos projektams numatytos sumos)		0	0	0	5,88	21,86	54,5	14,77	2,97	0	100 proc.
11.4.2.	Planuojamas lėšų poreikis VPS administravimo išlaidoms pagal metus (proc. nuo VPS administravimui numatytos sumos)		0	12,02	14,56	17,77	17,93	13,81	8,24	8,19	7,48	100 proc.
11.5.	Planuojami papildomi VPS finansavimo šaltiniai		Pagrindimas									
11.5.1.	-		-									
11.5.2.	-		-									

12. VPS įgyvendinimo rodikliai												
12.1. VPS pasiekimų produkto (anglų k. „output“) rodikliai												
Eil. Nr.	VPS įgyvendinimo rodiklių pavadinimas	ESIF teminiai tikslai									Iš viso:	
		1	10	3	3	5-6	4	8	9	2		
		EŽŪFKP prioritetai ir tikslinės sritys										
		1A	1C	2B	3A	4A	5C	6A	6B	6C		
12.1.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.):										39	
12.1.1.1.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė NVO, skaičius (vnt.)				1		1	4	14		20	
12.1.1.2.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė vietos valdžios institucija (savivaldybė) arba valstybės institucija / organizacija, skaičius (vnt.)					2			3		5	
12.1.1.3.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė MVI, skaičius (vnt.)				1			7			8	
12.1.1.4.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė fiziniai asmenys, skaičius (vnt.):							6			6	
12.1.1.4.1.	iš jų iki 40 m.	-	-	-	-	-	-	4	-	-	iš viso: 4 moterų: 2 vyrų: 2	
12.1.1.4.2.	iš jų daugiau kaip 40 m.	-	-	-	-	-	-	2	-	-	iš viso: 2 moterų: 1 vyrų: 1	
12.1.1.5.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė 12.1.1.1–12.1.1.5 papunkčiuose neišvardyti asmenys, skaičius (vnt.)										0	
12.1.2.	Priemonės veiklos sritys kodas: LEADER-19.2-4.2											
12.1.2.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	0	-	-	-	-	-	0	
12.1.3.	Priemonės veiklos sritys kodas: LEADER-19.2-6.2											
12.1.3.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	0	6	-	-	6	
12.1.4.	Priemonės veiklos sritys kodas: LEADER-19.2-6.4											
12.1.4.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)						0	7			7	
12.1.5.	Priemonės veiklos sritys kodas: LEADER-19.2-7.2											
12.1.5.1.	Paremtų vietos projektų, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	
12.1.5.2.	VVG teritorijos gyventojų, gaunančių naudą dėl pagerintos infrastruktūros, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	1500	-	1500	
12.1.6.	Priemonės veiklos sritys kodas: LEADER-19.2-7.6											
12.1.6.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	
12.1.6.2.	VVG teritorijos gyventojų, gaunančių naudą dėl pagerintos infrastruktūros, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	400	-	400	
12.1.7.	Priemonės veiklos sritys kodas: LEADER-19.2-16.3											
12.1.7.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	0	-	-	-	-	-	-	-	-	0	
12.1.8.	Priemonės veiklos sritys kodas: LEADER-19.2-16.4											
12.1.8.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	0	-	-	2	-	-	-	-	-	2	

[illegible]

12.2.2.2.	Išlaikytų darbo vietų skaičius VVG administracijoje, vykdant VPS administravimo veiklą (vnt.) <i>Jeigu 2007–2013 m. įgyvendinote VPS, finansuojamą EŽŪFKP lėšomis 2017–2013 m., šioje dalyje nurodykite tas planuojamas išlaikyti darbo vietas (etatus) VVG administracijoje, kurias buvote sukūrusi 2007–2013 m. (pvz., VPS įgyvendinimo vadovo, VPS administratoriaus, VPS buhalterio), kurių išlaikymas bus finansuojamas iš VPS administravimui skirtų lėšų.</i> <i>Jeigu esate naujai įsteigta VVG ir 2007–2013 m. neįgyvendinote VPS, šioje dalyje ties rodiklio reikšme nurodykite 0.</i>	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3
-----------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

13. VPS įgyvendinimo vidaus valdymas ir stebėseną		
13.1.	VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos funkcijos pagal subjektus	
13.1.1.	VVG nariai	Visuotinis narių susirinkimas. Aukščiausias Varėnos krašto VVG organas yra visuotinis narių susirinkimas. Varėnos krašto VVG narių visuotinius narių susirinkimus šaukia Varėnos krašto VVG pirmininkas, Varėnos krašto VVG taryba arba savo iniciatyva 1/3 narių, ne rečiau kaip vieną kartą per metus. Apie šaukiamą visuotinį narių susirinkimą kiekvieną Varėnos krašto VVG narį informuoja pirmininkas arba įgaliotas asmuo pranešimu registruotu laišku arba pasirašytinai įteikiant kiekvienam nariui bei kitoms informacinėms priemonėms prieš 7 kalendorines dienas. Visuotiniam Varėnos krašto VVG narių susirinkimui ir visiems VVG nariams priskiriamos šios funkcijos: Varėnos krašto VVG įstatų tvirtinimas ir keitimas. Valdymo organų narių skyrimas (rinkimas) ir atšaukimas. Varėnos krašto VVG narių stojamųjų įnašų dydžio ir narių mokesčio dydžio bei jų mokėjimo tvarkos nustatymas. Varėnos krašto VVG metinės finansinės atskaitomybės tvirtinimas. Sprendimų dėl Varėnos krašto VVG pertvarkymo ar pabaigos (likvidavimo ar reorganizavimo) priėmimas. Sprendimo dėl kitų juridinių asmenų steigimo ar dėl tapimo kitų juridinių asmenų dalyviu priėmimas. Sprendimų dėl naujų narių priėmimo į Varėnos krašto VVG priėmimas. Galutinio sprendimo dėl Varėnos krašto VVG lėšomis finansuojamų projektų atrankos priėmimas. Varėnos krašto VVG veiklos programos tvirtinimas. Varėnos krašto VVG veiklos strategijos bei gairių nustatymas. Sprendimus šiais klausimais visuotinis narių susirinkimas gali priimti, kai jame dalyvauja daugiau negu pusė visų Varėnos krašto VVG narių ar jų įgaliotų atstovų ir sprendimas laikomas priimtu, kai už jį gauta daugiau balsavimo metu dalyvaujančių narių balsų „už“ negu „prieš“. Jeigu balsai pasiskirsto po lygiai, lemiamas yra Varėnos krašto VVG pirmininko balsas. Asmenys,

		balsuodami susilaukę, neskaičiuojami, tai yra jie laikomi balsavimo metu nedalyvavusiais asmenimis. Išimtis taikoma, kai keičiami Varėnos krašto VVG įstatai, priimamas sprendimas dėl Varėnos krašto VVG pertvarkymo ar pabaigos bei skiriami (renkami) ir atšaukiami valdymo organų nariai – tuomet reikia ne mažiau kaip 2/3 susirinkime dalyvaujančių Varėnos krašto VVG narių balsų. Tuo atveju, jeigu visuotiniame narių susirinkime nėra kvorumo, Varėnos krašto VVG įstatų nustatyta tvarka turi būti šaukiamas pakartotinis visuotinis narių susirinkimas, kuris turi teisę priimti sprendimus neįvykusio susirinkimo darbotvarkės klausimais, nesvarbu, kiek susirinkime dalyvavo Varėnos krašto VVG narių. Visuotinis narių susirinkimas neturi teisės pavesti kitiems Varėnos krašto VVG organams spręsti visuotinio narių susirinkimo kompetencijai priklausančių klausimų, o sprendžiamąjį balso teisę visuotiniame narių susirinkime turi visi Varėnos krašto VVG nariai (kiekvienas susirinkime turi vieną balsą). Tuo tarpu kitų kolegialių organų nariai, jeigu jie nėra Varėnos krašto VVG nariai, gali dalyvauti visuotiniame narių susirinkime be balso teisės. Visuotinis narių susirinkimas sprendžia ir kitus įstatymuose ir patvirtintuose įstatuose visuotinio narių susirinkimo kompetencijai priskirtus klausimus, jei pagal įstatymus tai nepriskirta kitų organų kompetencijai ir jei pagal esmę tai nėra kitų valdymo organų funkcijos. Varėnos krašto VVG visuotinis narių susirinkimas gali būti šaukiamas teismo sprendimu, jei jis nebuvo sušauktas Varėnos krašto VVG įstatų nustatyta tvarka ir dėl to į teismą kreipėsi Varėnos krašto VVG narys ar valdymo organas. Kiekvieno visuotinio narių susirinkimo metu rašomas protokolas.
13.1.2.	VVG valdymo organo nariai	VVG taryba. Taryba renkama visuotiniame narių susirinkime pagal skaidrią ir demokratinę procedūrą, nepažeidžiant partnerystės principo, atviru balsavimu trejiems metams iš 11 asmenų. Tarybos nariais gali būti Varėnos krašto VVG narių – juridinių asmenų pasiūlyti fiziniai asmenys bei VVG nariai fiziniai asmenys, sulaukę 18 metų ir deleguoti atstovauti savo organizacijai Varėnos krašto VVG. Tarybos nariai turi būti įvairaus amžiaus (bent 2 asmenys iki 40 m.), abiejų lyčių (santykiu 40:60, t. y. mažiausiai 40 proc., nesvarbu, kurios lyties). Tarybos nariai turi atstovauti pilietinei visuomenei (VVG teritorijoje įsteigtoms ir veikiančioms bendruomeninėms organizacijoms, kitoms NVO (pvz. jaunimo organizacijoms) – nuo 35 iki 49 proc. narių. Tarybos nariai turi atstovauti verslui (VVG teritorijoje įsteigtoms ir veikiančioms labai mažoms, mažoms ir vidutinėms įmonėms, ūkininkams, verslą plėtojantiems fiziniams asmenims) – iki 35 proc. narių. Tarybos nariai turi atstovauti vietos valdžiai – iki 30 proc. narių. Savivaldybės įsteigti savarankiški juridiniai asmenys kolegialiaame VVG valdymo organe gali atstovauti vietos valdžios interesams, kai juos paskiria savivaldybės taryba. Tarybos funkcijos: atsako už finansinės atskaitomybės sudarymą; atsako už visuotinio narių susirinkimo sušaukimą; atsako už duomenų ir dokumentų pateikimą juridinių asmenų registru; atsako už pranešimą nariams apie esminius įvykius, turinčius reikšmės Varėnos krašto VVG veiklai, asociacijos veiklos organizavimą; svarsto Varėnos krašto VVG pirmininko parengtą veiklos programą ir teikia tvirtinti visuotiniam narių susirinkimui; atsako už Varėnos krašto VVG narių apskaitą; rengia visuotiniam narių susirinkimui Varėnos krašto VVG veiklos ataskaitą; skelbia ar organizuoja viešos informacijos paskelbimą; organizuoja savanoriškus darbus Vyriausybės nustatyta tvarka; laikotarpiu tarp susirinkimų priima sprendimus dėl naujų narių priėmimo (išstojimo) į Varėnos krašto VVG; svarsto labdaros ir paramos teikimo klausimus ir priima sprendimus dėl labdaros ir paramos teikimo; vykdo iš dalies ar visiškai Varėnos krašto VVG lėšomis finansuojamų projektų atranką ir tvirtina projekto finansavimo klausimą; Tarybos nariais negali būti VVG darbuotojai, administruojantys strategijos įgyvendinimą. Tarybos narių kadencijų skaičius neribojamas. Po kiekvienos kadencijos turi būti užtikrinta Tarybos narių rotacija ne mažiau kaip 40 procentų. Varėnos krašto VVG tarybos susirinkimus šaukia Varėnos krašto VVG pirmininkas. Varėnos krašto VVG tarybos veiklai vadovauja Varėnos krašto VVG tarybos pirmininkas, kuris yra renkamas iš tarybos narių visuotiniame narių susirinkime. Taryba gali priimti sprendimus, kai jos posėdyje dalyvauja daugiau kaip 1/2 narių, o tarybos sprendimas laikomas priimtu, kai už jį gauta daugiau balsų „už“ negu „prieš“. Balsams pasiskirsčius po lygiai, lemiamas yra tarybos pirmininko balsas. Varėnos krašto VVG tarybos narys gali atsistatydinti ir/arba būti atstatydintas iš Tarybos nario pareigų kadencijai nesibaigus, pateikęs Tarybos pirmininkui fizinio asmens prašymą ar juridinio asmens sprendimą dėl

		nario atšaukimo prieš 14 kalendorinių dienų. VVG pirmininkas. Varėnos krašto VVG pirmininkas renkamas trejiems metams visuotiniame narių susirinkime. Jeigu sudaroma darbo sutartis su Varėnos krašto VVG pirmininku, darbo sutartį pasirašo Varėnos krašto VVG tarybos pirmininkas. Pirmininko funkcijos ir įgaliojimai: atstovauja pagal visuotinio narių susirinkimo ir tarybos suteiktus įgaliojimus; atstovauja Varėnos krašto VVG; sudaro sandorius; priima į darbą ir atleidžia darbuotojus, sudaro su jais darbo sutartis; organizuoja tarybos ir administracijos veiklą; teikia pasiūlymus dėl įstatų pakeitimų ar papildymų; rengia Varėnos krašto VVG veiklos programą, ataskaitą bei teikia ją tvirtinti visuotiniam narių susirinkimui; rengia Varėnos krašto VVG veiklos planus, analizuoja, kaip jie įgyvendinami, teikia pasiūlymus dėl jų įgyvendinimo gerinimo; teikia pasiūlymus dėl Varėnos krašto VVG lėšomis finansuojamų projektų atrankos; šaukia ir rengia visuotinius narių susirinkimus ir tarybos susirinkimus; teikia pasiūlymus dėl naujų narių priėmimo ir narių pašalinimo iš Varėnos krašto VVG; atsiskaito už Varėnos krašto VVG veiklą visuotiniam narių susirinkimui; atidaro sąskaitas bankuose, užmezga ir palaiko ryšius su tarptautinėmis organizacijomis; priima kitus šiuose įstatuose ar tarybos narių susirinkimo sprendimuose pirmininko kompetencijai priskirtus sprendimus.
13.1.3.	VPS administravimo vadovas	Administracijos vadovas atlieka šias funkcijas: planuoja, organizuoja ir koordinuoja Strategijos įgyvendinimo veiklas, vadovauja Strategijos darbuotojams; planuoja ir kontroliuoja viešuosius pirkimus susijusius su Strategijos įgyvendinimo veiklomis; rengia kvietimų teikti vietos projektų paraiškas dokumentaciją, derina su VVG taryba ir Nacionaline mokėjimo agentūra (toliau – Agentūra), teikia tvirtinimui; rengia ir teikia Agentūrai Strategijos įgyvendinimo ataskaitas ir šalina trūkumus bei kitus nustatytus neatitikimus; tikrina parengtus Strategijos mokėjimo prašymus, prisideda prie trūkumų bei kitų nustatytų neatitikimų šalinimo; planuoja ir koordinuoja mokymus, informacinius ir viešinimo renginius, konferencijas, tarptautinius seminarus ir keliones; esant poreikiui dalyvauja Varėnos krašto VVG organizuojamuose mokymuose, seminaruose ir kituose renginiuose bei užtikrina kitų darbuotojų dalyvavimą juose; koordinuoja ir organizuoja informacijos pateikimą Agentūrai; koordinuoja ir kontroliuoja terminų laikymąsi Strategijos įgyvendinimo laikotarpiu; koordinuoja ir kontroliuoja vietos projekto paraiškų priėmimo ir registravimo procesą; prižiūri ir kontroliuoja pranešimų vietos projektų pareiškėjams siuntimą tinkamu laiku, organizuoja informacijos apie vertinimo reikalavimus atitikusias vietos projektų paraiškas pateikimą Agentūrai ir viešinimą; tikrina ir derina parengtas vietos projektų vykdymo sutartis ir jų keitimus; organizuoja ir koordinuoja vietos projektų ir nemokamo darbo patikras; tikrina savanoriško darbo laiko apskaitos lenteles; bendradarbiauja su Strategiją kontroliuojančiais asmenimis, laiku organizuoja prašomos informacijos pateikimą, sudaro sąlygas tikrinti Strategijos įgyvendinimą vietoje, susipažinti su dokumentais, susijusiais su Strategijos ir kitų projektų vykdymu; palaiko ryšius su Varėnos krašto VVG nariais ir vietos projektų pareiškėjais; teikia informacinę, konsultacinę ir metodinę pagalbą Varėnos krašto VVG nariams, potencialiems vietos projektų pareiškėjams bei nagrinėja organizacijų, kitų juridinių ir fizinių asmenų prašymus, pareiškimus, pasiūlymus, skundus ir teikia atsakymus kiek leidžia jo kompetencija; teikia informaciją pirmininkui visais Strategijos įgyvendinimo klausimais; atstovauja Varėnos krašto VVG įvairiuose renginiuose susijusiuose su Strategijos įgyvendinimu, o jam negalint – paskiria kitą atstovą; vykdo kitas Strategijos įgyvendinimo veiklas savo kompetencijos ribose ir Varėnos krašto VVG pirmininko rašytinius nurodymus ir pavedimus.

13.1.4.	VPS finansininkas ir (arba) buhalteris	VPS finansininkas atlieka šias funkcijas: laikydamas apskaitos taisyklių ir instrukcijų, organizuoja finansinę – buhalterinę apskaitą, užtikrina finansinių – ūkinių operacijų teisėtumo, organizacijos lėšų naudojimo įstatymų nustatyta tvarka ir tinkamo dokumentų įforminimo kontrolę; laiku pateikia ataskaitinius duomenis finansų statistikos organams; geba taikyti apskaitos ir skaičiavimo darbų kompiuterizavimo šiuolaikines priemones, tobulėnes buhalterinės apskaitos formas bei metodus; taip organizuoja buhalterinę apskaitą, kad būtų vykdomi šie reikalavimai: - apskaitomos visos piniginės lėšos, prekinės ir materialinės vertybės bei pagrindinės priemonės ir laiku fiksuojamos buhalterinės apskaitos dokumentuose operacijos, susijusios su lėšų cirkuliacija; - tiksliai apskaitomos visos piniginės lėšos, pajamų ir išlaidų operacijų tikslingumui patvirtinti ir ataskaitom pildyti; - tvarkoma organizacijos ūkinės veiklos finansinių rezultatų apskaita; - teisingai apskaičiuotas ir laiku praveistas fizinių asmenų pajamų mokestis ir kitos įmokos į biudžetą, valstybinio socialinio draudimo įnašai, grąžintos bankams paskolos, įsiskolinimai juridiniams ir fiziniams asmenims; - bukhalterinės apskaitos formos turi būti pildomos pagal buhalterinius įrašus bei pirminius dokumentus ir nustatytu laiku pateikiamos aukštesnėms instancijoms; - tinkamai saugoja buhalterinius dokumentus, pagal reikalavimus įformina jų bylas ir nustatyta tvarka perduoda į archyvą; - konsultuoja vietos projektų pareiškėjus mokėjimo prašymų rengimo ir teikimo klausimais; - tvarko vietos projektų pareiškėjų mokėjimo prašymų pateikimo grafiką; - priima vietos projektų pareiškėjų teikiamus mokėjimo prašymus ir atlieka jų administracinį vertinimą bei atsako už mokėjimo prašymų pateikimą projektus finansuojančioms institucijoms; - rengia Varėnos krašto VVG įgyvendinamų projektų mokėjimo prašymus ir atsako už jų pateikimą projektus finansuojančioms institucijoms.
13.1.5.	kiti VVG administracijos darbuotojai:	
13.1.5.1.	VPS administratorius (-iai)	VPS administratorius (-iai) atlieka šias funkcijas: registruoja vietos projektų paraiškas ir siunčia raštus su registravimo numeriais, formuoja vietos projektų bylas; konsultuoja vietos projektų pareiškėjus; rengia viešųjų pirkimų dokumentus, vykdo viešųjų pirkimų procedūras, derina viešųjų pirkimų dokumentus su Nacionaline mokėjimo agentūra; bendrauja su tiekėjais sutarčių pasirašymo, sutarčių vykdymo ir nutraukimo klausimais vykdo projektų patikrą vietoje; koordinuoja, kontroliuoja vietos projektų įgyvendinimo eigą ; atlieka analizes ir organizuoja apklausas pagal savo veiklas; vykdo atskiras užduotis, susijusias su strategijos įgyvendinimu; nagrinėja organizacijų ir kitų asmenų prašymus, pareiškimus, pasiūlymus, skundus ir nustatyta tvarka teikia atsakymus kiek leidžia jo kompetencija; ugdo bendruomenių pilietiškumą ir visuomeniškumą; organizuoja Strategijos bylų sudarymą, registravimą, tvarkymą ir archyvavimą. Užtikrina dokumentų saugojimą pagal projektų įgyvendinimo sutarčių sąlygas, administravimo taisykles bei raštvedybos taisykles; tikrina vietos projektų ataskaitas.

13.1.5.2.	VPS viešųjų ryšių specialistas (-ai)	viešina vietos plėtros strategijos įgyvendinimo rezultatus; organizuoja strategijos bei Varėnos krašto VVG veiklos viešinimą pagal projekto vadovo nurodymus; organizuoja informacinius, viešinimo renginius, konferencijas, tarptautinius seminarus; vykdo kitas Strategijos įgyvendinimo veiklas savo kompetencijos ribose, VPS administracijos vadovo žodinius ir rašytinius nurodymus ir pavedimus; dalyvauja atliekant vietos projektų ir nemokamo darbo patikras. rengia pranešimus vietos projektų pareiškėjams, informaciją apie vertinimo reikalavimus atitikusias vietos projektų paraiškas, apie pasirašytas vietos projektų sutartis; rengia pranešimus spaudai; organizuoja mokymus, susitikimus, skatina bendradarbiavimą tarp vietos savivaldos, verslininkų bei bendruomenės atstovų
13.2.	VVG darbuotojų gebėjimai įgyvendinti VPS	
13.2.1.	VPS administravimo vadovas	Administracijos vadovui keliami šie reikalavimai: turėti aukštąjį išsilavinimą ir ne mažesnę nei 3 m. darbo patirtį projektų valdymo srityje; arba turėti ne mažesnę negu 5 m. darbo patirtį VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje; būti susipažinusiam su 2007 – 2013 m. Kaimo Plėtros programa (KPP), gerai išmanyti „Leader“ metodo įgyvendinimo tikslus, turėti patirties LEADER priemonių įgyvendinimo srityje; mokėti anglų kalbą ne žemesniu nei B2 lygiu; mokėti kitą užsienio kalbą (rusų, vokiečių); žinoti ir išmanyti Lietuvos Respublikos įstatymų, Vyriausybės nutarimų ir kitų norminių aktų reikalavimus ir nutarimus nukreiptus asociacijos iškeltų tikslų įgyvendinimui; turėti ES bei kitų paramos fondų paraiškų teikimo bei paramos įgyvendinimo patirties; mokėti kaupti, sisteminti, apibendrinti informaciją, gebėti organizuoti komandos darbą, greitai orientuotis situacijoje, mokėti logiškai mąstyti, turėti puikius bendravimo įgūdžius, stiprius analitinius sugebėjimus, žinoti reprezentavimo subtilumus, būti patikimu, būti lojaliu organizacijai; išmanyti dokumentų rengimo, tvarkymo, apskaitos reikalavimus, kalbos kultūros normas; gebėti rengti paraiškas paramai gauti, apskaičiuoti paraiškos biudžetus, gebėti rengti mokėjimo prašymus, ataskaitas, žinoti sutarčių sudarymo tvarką; mokėti dirbti šiomis kompiuterių programomis: Word, Excel, PowerPoint, kita organizacine technika; turėti vairuotojo pažymėjimą.
13.2.2.	VPS finansininkas ir (arba) buhalteris	VPS buhalterinės apskaitos specialistui ir (arba) finansininkui keliami reikalavimai: turėti aukštąjį išsilavinimą buhalterinės apskaitos tvarkymo srityje ir ne mažesnę nei 2 m. darbo patirtį buhalterinės apskaitos tvarkymo ir (arba) finansų valdymo srityje; arba turėti ne mažesnę negu 2 m. darbo patirtį buhalterinės apskaitos tvarkymo ir (arba) finansų valdymo srityje įgyvendinant VPS žinoti buhalterinės apskaitos pagrindus, mokėti naudotis metodine literatūra; mokėti valdyti, kaupti, analizuoti, apibendrinti informaciją ir rengti vidaus tvarkomuosius, organizacinius, informacinius dokumentus bei išvadas. gebėti savarankiškai planuoti ir organizuoti savo veiklą; mokėti valdyti informaciją, ją kaupti, sisteminti, apibendrinti bei rengti išvadas; sklandžiai dėstyti savo mintis raštu ir žodžiu, žinoti raštvedybos bei teisės aktų rengimo taisykles; išmanyti dokumentų rengimo, tvarkymo, apskaitos reikalavimus, kalbos kultūros normas; būti susipažinusiam su ES ir kitų paramos fondų apskaitos specifika; gebėti dirbti komandoje, greitai orientuotis situacijoje, mokėti logiškai mąstyti, turėti puikius bendravimo įgūdžius, stiprius analitinius sugebėjimus, žinoti reprezentavimo subtilumus, būti patikimu, būti lojaliu organizacijai. mokėti apskaičiuoti paraiškų biudžetus, mokėti rengti mokėjimo prašymus, ataskaitas, žinoti sutarčių sudarymo tvarką.
13.2.3.	kiti VVG administracijos darbuotojai:	

13.2.3.1.	VPS administratorius	VPS administratoriui keliami reikalavimai: turėti aukštąjį universitetinį išsilavinimą, turėti ne mažesnę kaip 3 metų darbo patirtį, vykdant ES finansuojamus projektus;; arba turėti ne mažesnę negu 2 m. darbo patirtį VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje; mokėti anglų kalbą; būti susipažinusi su 2007 – 2013 m. Kaimo Plėtros programa (KPP), gerai išmanyti „Leader“ metodo įgyvendinimo tikslus, turėti patirties LEADER priemonių įgyvendinimo srityje; mokėti užsienio kalbą (anglų - privalumas, rusų, lenkų); žinoti ir išmanyti Lietuvos Respublikos įstatymų, Vyriausybės nutarimų, Viešųjų pirkimų Įstatymų ir kitų norminių aktų reikalavimus ir nutarimus nukreiptus asociacijos iškeltų tikslų įgyvendinimui; mokėti kaupti, sisteminti, apibendrinti informaciją, gebėti dirbti komandoje, greitai orientotis situacijoje, mokėti logiškai mąstyti, turėti puikius bendravimo įgūdžius, stiprius analitinius sugebėjimus, žinoti reprezentavimo subtilumus, būti patikimu, būti lojaliu organizacijai. išmanyti dokumentų rengimo, tvarkymo, apskaitos reikalavimus, kalbos kultūros normas; gebėti rengti paraiškas paramai gauti, apskaičiuoti paraiškų biudžetus, gebėti rengti mokėjimo prašymus, ataskaitas, žinoti sutarčių sudarymo tvarką; mokėti dirbti šiomis kompiuterių programomis: Word, Excel, PowerPoint, kita organizacine technika;
13.2.3.2.	VPS viešųjų ryšių specialistas	viešųjų ryšių specialistui (VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatintojui) – turėti aukštąjį išsilavinimą, taip pat turėti žinių LEADER metodo įgyvendinimo ir kitose kaimo plėtros politikos srityse; arba turėti ne mažesnę negu 1 m. darbo patirtį VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje;
13.3.	VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos vidaus sistemos apibūdinimas	
13.3.1.	VVG subjektų vaidmuo VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos vidaus sistemoje. - VVG nariai privalo atsakingai dalyvauti organizacijos veikloje, vadovautis vertybėmis, laikytis Asociacijos įstatų (vykdyti visuotinio narių susirinkimo, tarybos sprendimus, dalyvauti visuotiniuose narių susirinkimuose). Nariai, nevykdantys pareigų, nustatytų įstatuose, šalinami iš asociacijos. - VVG nariai dalyvauja visuotiniuose narių susirinkimuose, valdybos posėdžiuose, kur priimami oficialūs sprendimai, jie protokoluojami, įgyvendinami, už jų įgyvendinimą atsiskaitoma ataskaitinio visuotinio susirinkimo metu. - VPS administravimo vadovo, VPS finansininko ir (arba) buhalterio ir atskirų darbuotojų, susijusių su VPS administravimu pareigos ir funkcijos numatytos pareiginėse instrukcijose, vidaus darbo tvarkos taisyklėse, atsakomybių matricoje. Darbuotojai privalo vadovautis teisės aktais, reglamentuojančiais jų veiklą. Už padarytus pažeidimus taikomos sankcijos, numatytos LR darbo kodekse ir kituose teisės aktuose. - VVG tarybos nariai ir administracijos darbuotojai deklaruoja viešus ir privačius interesus, taip pat nusišalina, jei svarstomi klausimai, kuriuose jie gali turėti asmeninių interesų. Informacijos apie VPS įgyvendinimo eigą teikimo tvarka įgyvendinant VPS dalyvaujantiems VVG subjektams: - VVG nariams oficialiai informacija teikiama bent kartą per metus, per ataskaitinį visuotinį narių susirinkimą. Jeigu visuotinių susirinkimų būna daugiau, tuomet įterpiamas klausimas dėl VPS ataskaitos pateikimo. - VVG tarybos nariams informacija teikiama kiekvieno tarybos posėdžio metu. - Asmenų, susijusių su VPS įgyvendinimu informavimo tvarka numatyta VVG apskaitos politikoje, vidaus darbo tvarkos taisyklėse. Atsakomybės sistema, taikoma įgyvendinant VPS: - VVG visuotinio narių susirinkimo, tarybos, pirmininko atsakomybės numatytos asociacijos įstatuose. - Pagal darbo sutartis samdomi darbuotojai, atsakingi už savo pareigų vykdymą darbdaviui, už nusižengimus, pažeidimus, atsako LR darbo kodekso ir kitų teisės aktų	

	nustatyta tvarka.
--	-------------------

VVG atstovaujamos teritorijos situacijos analizei naudojama 2011 m. statistinė informacija apie VVG atstovaujamos teritorijos gyventojus																							
VVG atstovaujamos teritorijos gyventojų skaičius iš viso:		Pagal amžių				Pagal lytį			Pagal gyvenamąją vietovę					Pagal užimtumą					Pagal socialinę padėtį				
		iki 7 m.	7–13 m. (įskaitytinai)	14–29 m. (įskaitytinai)	30–39 m. (įskaitytinai)	40–64 m. (įskaitytinai)	65 m. ir vyresni	vyrai	moterys	gyvenantys viensėdžiuose (vienkiemiuose)	gyvenantys gyv. vietovėse iki 200 gyventojų (išskyrus viensėdžius)	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 201 iki 1000 gyventojų	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 1001 iki 2999 gyventojų	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 3000 iki 6000 gyventojų (išskyrus savarankiškai dirbančius (įsiskyrus) savarankiškai dirbančiuosius)	savarankiškai dirbantys pagal verslo liudijimą bendrojo ugdymo įstaigas, veikiančias VVG atstovaujamoje teritorijoje, lankančius neaukštą (įsiskyrus)	gaunančius senatvės pensiją; nedirbančius dėl negalios)	gaunantys senatvės pensiją	skurdą patiriantys asmenys	socialinės rizikos šeimų skaičius	socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius			
Pagal amžių	iki 7 m.	164	x	x	x	x	x	584	580	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-	x	
	7–13 m. (įskaitytinai)	x	901	x	x	x	x	489	412	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-	x	
	14–29 m. (įskaitytinai)	x	x	2853	x	x	x	1515	1338	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
	30–39 m. (įskaitytinai)	x	x	x	1572	x	x	862	710	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
	40–64 m. (įskaitytinai)	x	x	x	x	5273	x	2811	2462	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
	65 m. ir vyresni	x	x	x	x	x	4499	1522	2977	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Pagal lytį	vyrai	x	x	x	x	x	x	7783	x	26	3371	2636	1691	0	x	x	x	x	x	x	x	x	
	moterys	x	x	x	x	x	x	x	8479	20	3554	2898	1941	0	x	x	x	x	x	x	x	x	
Pagal gyvenamąją vietovę	gyvenantys viensėdžiuose (vienkiemiuose)	x	x	x	x	x	x	x	x	46	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-	-	-	
	gyvenantys gyv. vietovėse iki 200 gyventojų (išskyrus viensėdžius)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	6925	x	x	x	x	x	x	x	x	-	-	-	
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 201 iki 1000 gyventojų	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	5534	x	x	x	x	x	x	x	-	-	-	
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 1001 iki	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	363	x	x	x	x	x	x	-	-	-	

	2999 gyventojų												2										
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 3000 iki 6000 gyventojų (išskyrus savivaldybių centrus)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	0	x	x	x	x	x	-	-	-	
Pagal užimtumą	dirbantys (išskyrus savarankiškai dirbančiuosius)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	1 981	x	x	x	x	x	x	x	
	savarankiškai dirbantys pagal verslo liudijimą	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	41 8	x	x	x	x	x	x	
	ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigas, veikiančias VVG atstovaujamoje teritorijoje, lankantys asmenys	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-	x	x	x	x	x	
	bedarbiai (išskyrus gaunančius senatvės pensiją arba nedirbančius dėl negalios)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	1233	x	x	x	x	
	gaunantys senatvės pensiją	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	594 7	x	x	x	
Pagal socialinę padėtį	skurdą patiriantys asmenys	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	750 0	x	x	
	socialinės rizikos šeimų skaičius	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	14 0	x	
	socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	275	
Statistinės informacijos šaltiniai ir metai		Pagal amžių – LR statistikos departamento duomenys; pagal lytį - LR statistikos departamento duomenys, pagal gyvenamąją vietovę - Lietuvos Respublikos 2011 m. gyventojų ir būstų surašymo rezultatai; pagal užimtumą – VMĮ pažyma., Alytaus teritorinės darbo biržos Varėnos poskyriui raštas; pagal socialinę padėtį – Varėnos rajono savivaldybės Vaiko teisių apsaugos skyriaus informacija, Varėnos rajono savivaldybės 2012 m. socialinių paslaugų planuose pateikiama statistine informacija.																					
Paaiškinimai		Statistinių duomenų apie ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigas, veikiančias VVG atstovaujamoje teritorijoje, lankančių asmenų skaičiaus pateikti nėra galimybių, kadangi tokių statistinių duomenų neįmanoma gauti. Švietimo informacinių technologijų centras pateikė duomenis tik už 2013-2014 ir už 2014-2015 metus Statistinių duomenų apie skurdą patiriančius asmenis, socialinės rizikos šeimų skaičių ir socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičių pagal gyvenamąsias vietas ir pagal amžių nėra. Varėnos rajono savivaldybės 2012 m. ir 2014 m. socialinių paslaugų planuose pateikiama statistine informacija apie skurdą patiriančius asmenis yra pateikti visos Varėnos rajono savivaldybės mastu, kadangi kaimiškosios rajono teritorijos duomenys neišskiriami Lentelėje už 2011 m. pateikiami 2012 m. pradžios duomenys ir jie skiriasi nuo 2011 metų surašymo duomenų. Atkreipiamė dėmesį, kad 2.3 dalies išnašoje pateikta, kad už 2011 m. nėra galimybės pateikti duomenis pagal prašomus intervalus. Taip pat rašome apie tai, kad pateikta informacija kitokiais intervalais, visgi gal neaiškiai išsireikšta. Prašomas 2011 m. gyventojų skaičius intervale iki 7 metų pekeistas į intervalą 0-9 metai, 7-13 m. į 10-14 m., 14-29 m. į 15-29 m. Tokie pat duomenys pateikti ir 1 priede, šaltinis – tas pats kaip ir 2014 m. ¹ Siekiant pateikti objektyvią informaciją apie gyventojų skaičių pagal vienodus amžiaus intervalus parengėme 3 lentelę, tik čia bendrai visos savivaldybės duomenys ir nėra įmanomas paskirstymas pagal lytį, visgi informacija atskleidžia gyventojų mažėjimo skirtingose amžiaus grupėse tendencijas. Remiantis Lietuvos darbo biržos tinklalapyje www.ldb.lt skelbiamais statistiniais duomenimis skirstant gyventojus pagal pragyvenimo šaltinį, išskirti VkvVG teritorijos nėra galimybės, todėl skaičiuojama visam rajonui, kartu su Varėnos miestu. Siekiant pateikti objektyvią informaciją apie gyventojų skaičių pagal vienodus amžiaus intervalus, pateikiama visos savivaldybės statistinė informacija, kadangi tokia informacija buvo prieinama iš 2011 m. gyventojų ir būstų surašymo. Informacija apie gyventojų skaičių pagal lytį pateikiama VkvVG mastu; informacija pagal gyvenamąją vietovę pateikiami VkvVG mastu; informacija																					

	pagal užimtumą (dirbantys ir savarankiškai dirbantys pagal verslo liudijimą, bedarbius) pateikiama VRS mastu; informacija pagal skurdą patiriančius asmenis pateikiama VRS mastu; informacija apie soc. rizikos šeimų skaičių ir jose augančius vaikus pateikiama VkvVG mastu.
--	--

Kaimo vietovių VPS formos
2 priedas

VVG atstovaujamos teritorijos situacijos analizei naudojama 2014 m. statistinė informacija apie VVG atstovaujamos teritorijos gyventojus

VVG atstovaujamos teritorijos gyventojų skaičius iš viso:	Pagal amžių	Pagal lytį	Pagal gyvenamąją vietovę	Pagal užimtumą	Pagal socialinę padėtį
--	--------------------	-------------------	---------------------------------	-----------------------	-------------------------------

		iki 7 m.	7–13 m. (įskaitytinai)	14–29 m. (įskaitytinai)	30–39 m. (įskaitytinai)	40–64 m. (įskaitytinai)	65 m. ir vyresni	vyrų	moterų	gyvenantys viensėdžiuose (vienkiemiuose)	gyvenantys gyv. vietovėse iki 200 gyventojų (išskyrus viensėdžius)	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 201 iki 1000 gyventojų	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 1001 iki 2999 gyventojų	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 3000 iki 6000 gyventojų (išskyrus savivaldybių centrus)	savarankiškai dirbančiuosius	savarankiškai dirbantys pagal verslo liudijimą	bendrojo ugdymo įstaigas, veikiančias VVG atstovaujamoje teritorijoje, lankantys asmenys	gaunančius senatvės pensiją; nedirbančius dėl negalios)	gaunantys senatvės pensiją	skurdą patiriantys asmenys	socialinės rizikos šeimų skaičius	socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius
Pagal amžių	iki 7 m.	719	x	x	x	x	x	385	334	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-	x
	7–13 m. (įskaitytinai)	x	888	x	x	x	x	452	436	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-	x
	14–29 m. (įskaitytinai)	x	x	894	x	x	x	1575	1319	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	30–39 m. (įskaitytinai)	x	x	x	1177	x	x	667	510	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	40–64 m. (įskaitytinai)	x	x	x	x	5197	x	2768	2429	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
	65 m. ir vyresni	x	x	x	x	x	4101	1360	2741	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x
Pagal lytį	vyrų	x	x	x	x	x	x	7207	x	30	3545	2745	1781	0	x	x	x	x	x	x	x	x
	moterų	x	x	x	x	x	x	7769	25	3585	2935	1811	0	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Pagal gyvenamąją vietovę	gyvenantys viensėdžiuose (vienkiemiuose)	x	x	x	x	x	x	x	x	55	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-	-	-
	gyvenantys gyv. vietovėse iki 200 gyventojų (išskyrus viensėdžius)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	7130	x	x	x	x	x	x	x	x	-	-	-
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 201 iki 1000 gyventojų	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	5680	x	x	x	x	x	x	x	-	-	-
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 1001 iki 2999 gyventojų	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	3592	x	x	x	x	x	x	-	-	-
	gyvenantys gyv. vietovėse nuo 3000 iki 6000 gyventojų (išskyrus savivaldybių centrus)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	0	x	x	x	x	x	-	-	-
Pagal užimtumą	dirbantys (išskyrus savarankiškai dirbančiuosius)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	2036	x	x	x	x	x	x	x
	savarankiškai dirbantys pagal verslo liudijimą	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	407	x	x	x	x	x	x
	ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigas, veikiančias VVG atstovaujamoje teritorijoje, lankantys asmenys	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	1659	x	x	x	x	x
	bedarbiai (išskyrus gaunančius senatvės pensiją arba nedirbančius dėl negalios)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	1323	x	x	x	x
	gaunantys senatvės pensiją	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	5	x	x	x

																			165			
Pagal socialinę padėtį	skurdą patiriantys asmenys	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	564 5	x	x
	socialinės rizikos šeimų skaičius	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	12 3	x	
	socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	265	
Statistinės informacijos šaltiniai ir metai		Pagal amžių – LR statistikos departamento duomenys; pagal lytį - LR statistikos departamento duomenys, pagal gyvenamąją vietovę – Varėnos rajono savivaldybės seniūnijų duomenys; pagal užimtumą – VMĮ pažyma, Varėnos rajono savivaldybės 2012 m. ir 2014 m. socialinių paslaugų planuose pateikiama statistine informacija, Alytaus teritorinės darbo biržos Varėnos poskyriui raštas; pagal socialinę padėtį – Varėnos rajono savivaldybės Vaiko teisių apsaugos skyriaus informacija (pridedamas el. p. išrašas), Varėnos rajono savivaldybės ir 2014 m. socialinių paslaugų planuose pateikiama statistine informacija.																				
Paaiškinimai		Statistinių duomenų apie skurdą patiriančius asmenis, socialinės rizikos šeimų skaičių ir socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičių pagal gyvenamasias vietas ir pagal amžių nėra. Informacija apie skurdą patiriančių asmenų skaičių pateikiama VRS mastu, kadangi VkvVVG teritorijos duomenys neišskiriami. Informacija, apie asmenis, gaunančius senatvės pensiją paimti iš LR Statistikos departamento už 2014 m. pradžią. Varėnos rajono savivaldybės ir 2014 m. socialinių paslaugų planuose pateikiama statistine informacija apie skurdą patiriančius asmenis yra pateikti visos Varėnos rajono savivaldybės mastu, kadangi kaimiškosios rajono teritorijos duomenys neišskiriami; Atkreipiame dėmesį, pateikti VRS seniūnijų 2014 m. pr. duomenys pagal gyvenvietes, todėl bendras gyventojų skaičius skiriasi nuo LR Statistikos departamento duomenų. Remiantis Lietuvos darbo biržos tinklalapyje www.ldb.lt skelbiamais statistiniais duomenimis skirstant gyventojus pagal pragyvenimo šaltinį, išskirti VkvVVG teritorijos nėra galimybės, todėl skaičiuojama visam rajonui, kartu su Varėnos miestu. Informacija apie gyventojų skaičių pagal lytį pateikiama VkvVVG mastu; informacija pagal gyvenamąją vietovę pateikiami VkvVVG mastu; informacija pagal užimtumą (dirbantys ir savarankiškai dirbantys pagal verslo liudijimą, bedarbius) pateikiama VRS mastu; informacija pagal skurdą patiriančius asmenis pateikiama VRS mastu; informacija apie soc. rizikos šeimų skaičių ir jose augančius vaikus pateikiama VkvVVG mastu.																				